

ЗМІСТ

Є. Маланюк, І.Гнатюк,
В.Перетятко, вірші. 2 с. обкл.

Валентина Шабета, «НГУ-110»
1-3 с.с.

Оксана Ігнатенко, вірші; Олена
Кучерук, «Д.П. Пойда як співавтор
та член редакційної колегії тому
«Історія міст і сіл Української
РСР. Дніпропетровська область».
4-6 с.с.

В. Горбачук, А. Поповський, «На
сторожі українського слова»; М.
Ковальський, «У пам'ятку Голодо-
мору». 8-9с.

Інф.ДНУ, «Микола Поляков:
"Усе, що ми робимо сьогодні в
університеті, ми робимо з ім'ям
Моссаковського»; Т.Пак, «Марій-
ська гімназія в Катеринославі».
7 с.

Інф. ГУОН ОДА, "Паспорт гро-
мадянина України - з рук Пре-
зидента!"; «Королева знань» із

"БОРИСТЕН",
вересень, 2009

Жовтих Вод вирушає до Кембрі-
джу»; Анастасія Сабадин, "Освіта
- це основа прогресу людства";
Б.Чегорка, «Будинок Катеринос-
лавської міської думи»; Інна Со-
тнічук, «Міжнародний день гра-
мотності». 10-13 с.с.

М.Дупляк, «До сторіччя від дня
народження корифея українсько-
го перекладацтва». 14-15 с.с.

Інф.ДНУ, «Першокурсники,
вперед, за знаннями!», «Висока
нагорода». 16-18 с.с.

Л.Якобчук, Л.Хмельковський,
«Алкоголь і здоров'я людини». 19
с.

І.Мазела, з промови; Б.Лепкий,
«Під дзвіницею». 20 с.

Марічка Галабурда-Чигрин,
«Українській діаспорі в Австралії
- 60 років»; М. Слободянюк, «За-
вдання подальшого вивчення
історії антифашистської бороть-
би в Україні»; Олеся Омельченко,
Ф.Степанов, вірші. 22-25 с.с.

Людмила Жукович, Олена Ав-
дієнко, «Тріумф найблисучішої
перемоги української зброї»;
М.Миколаєнко, вірші. 26-27 с.

Анастасія Федченко, «Йонас
Шейкус, "Визначальна риса
українського народу - працелюб-
ність". 28 с.

Ю. Шайгородський, «Міфи
української багатопартійності».
29-31 с.с.

Дарина Сухоніс, "В боротьбі за
чуже життя"; Зінаїда Грієва, вірші.

В.Білінський, «Країна Моксель
- Московія». 33-34 с.с.

О. Дроженніков, «Життя і
смерть українців». 35-36 с.с.

П. Глазовий, Т. Кохно, гумор;
реклама. 37 с.

Валентина ШАБЕТА

СХОДЖЕННЯ «НА-ГОРА»

Сьогодні стало очевидним, що Ка-
теринославське Вище гірниче учили-
ще (КВГУ), що відчинило свої двері для
77 перших студентів 30 вересня (за ст.
стилем) 1899 року, проіснує не один
десяток і навіть не одну сотню років.
Ймовірно, молитва єпископа Катери-
нославського і Таганрозького Преосвя-
щенного Симеона під час богослужіння
при відкритті цієї установи була сильною
і від душі. До того ж високопоставлений
православний діяч благословив тоді
всіх присутніх іконою Спасителя, що на-
певно стало духовним повчанням для
багатьох поколінь викладачів і студентів
вузу. А також для цілої плеяди ректорів -
за час існування вузу їх налічується 16.

Отже, Національний гірничий уні-
верситет, що трансформувався з КВГУ,
святкує в ці золоті для нього осінні дні
110-річний ювілей. Випускники (а їх на-

лічується на даний момент більше 80
тисяч) знають свою альма-матер під де-
кількома назвами: Дніпропетровський
гірничий інститут, Національна гірнича
академія України і просто «горка». Але
підійнятися на неї, тобто стати студен-
том НГУ, під силу не кожному. З року в
рік конкурсний прохідний бал до цього
визнаного вузу характеризується як
дуже високий.

Ювілей одного з найстаріших ву-
зів України - значима подія не тільки
для самого Дніпропетровська, де він
знаходиться, але і для багатьох інших
навчальних і наукових закладів міста,
країни. Більше ніж двадцятьом з них він
дав життя. Ось найвідоміші з них, що
виросли з його кореня: Національна
металургійна академія України, Україн-
ський державний хіміко-технологічний
університет, Дніпропетровська медична
академія, Інститут геотехнічної механіки
НАН України та багато інших.

Так проходила церемонія закладання
Катеринославського Вищого гірничого училища.

НОТАТКИ ІСТОРІЇ

Майбутньому вузові міська влада безкоштовно виділила земельну ділянку на Соборній площі вартістю 200 тис. руб. і ще 200 тис. руб. - на будівництво навчальних корпусів. Згадаймо добрим словом гласного (депутата) міської думи, підприємця М.С. Копилова, який з власних прибутків надав 50 тис. руб. З'їзд гірничопромисловців - понад 200 тис. руб. Ще більше було зібрано Комітетом зі збору пожертвувань. Всього зібрали понад 700 тис. руб.

Трирічні клопотання батьків міста і громадськості 4 червня (за старим стилем) 1899 року завершилися перемогою - підписом царя «Буть по сему...» та підтвердженням «Положення... Про вищий гірничий заклад у Катеринославі». Цей успіх ніби надав сил катеринославцям, і вони подбали про те, щоб цього ж року заняття почалися, хоча навчальних корпусів не було навіть на папері. На пропозицію міської влади відгукнулися Дворянські збори, яким належав Потьомкінський палац. Більшу частину його приміщень переобладнали під аудиторії й лабораторії.

Одним із співзасновників училища став О.М. Терпигорев, вчений із Санкт-Петербурга. Тоді ж навчальний заклад отримав найдорожчий подарунок - велику кількість книжок, зібраних меценатами. Зазначимо, що на сучасному етапі традиція книжкового меценатства відновлена за ініціативи ректора Г.Г. Півняка і його дружини, Галини Андріївни, 13 років тому. Зараз у бібліотеці НГУ понад мільйон книг, але найцінніші - більш ніж вікової давності.

На перший курс КВГУ було прийнято 77 осіб, представників різних віросповідань та соціального стану. Правда, через чотири роки училище завершать всього лише 16 і четверо з них стануть професорами своєї альма-матер. Головна причина відсіву - висока вартість навчання: 100 рублів за курс або 50 рублів за семестр було рівнозначно вартості череди корів зі 100 або 50 голів. Були й такі причини, як розчарування в обраній професії, арешт за участь у революційних виступах та інші.

Організатори вузу разом з першим його ректором заздалегідь подбали про склад професорів та викладачів: богослов'я викладав відомий у місті православний священник протоієрей Дмитрій (Страховський), вищу математику - доктор математики Д.М. Синцов, хімію - професор В.В. Курилов, мінералогію і кристалографію - гірничий інженер Л.А. Ячевський, маркшейдерське мистецтво - гірничий інженер В. Степанов, геодезію - кандидат математичних наук В.А. Татарinov, креслення - гірничий інженер І.С. Яхонт, нарисну геометрію - інженер-технолог А.Ф. Родзевич-Белевич, переклад з німецької - В.К. фон Дессін, з французької - П.І. Пікре.

РЕКТОРИ

Пам'ять про плеяду керівників різних періодів у Національному гірничому зберігає чудова портретна галерея у центральному холі, документи в музеї історії. Але все почалося 110 років тому з Першого - С.М.Сучкова.

Сергія Миколайовича Сучкова призначено директором Катеринославського Вищого гірничого училища 5 липня 1899 року, і 13 липня за його підписом були відправлені для затвердження в Гірничий департамент «Правила прийому» і «Оголошення про прийом» в КВГУ. З перших днів перебування в Катеринославі на нього були покладені клопоти по облаштуванню будівель училища, господарчої та будівельної комісії і, може, тому він не викладав жодного з 23 предметів. З часом, коли життя навчального закладу увійшло в русло, він став редагувати «Збірник технічних статей» - щомісячний додаток до часопису «Гірничо-заводський листок». У 1901 році він підтримав ініціативу викладачів про створення Наукового товариства, про розміщення історичної колекції О.М. Поля в одному з корпусів, про присвоєння училищу імені О.М. Поля, про відкриття в 1904 році сільськогосподарського відділення при КВГУ.

Сучасний - шістнадцятий ректор Національного гірничого університету, академік НАН України, двічі лауреат Державних премій України, відомий світові науковець Геннадій Півняк віддано служить на цій посаді своїй альма-матер вже понад 27 років! Звичайно, є закономірність у тому, що могутній у всі часи гірничий вуз очолює людина високих моральних принципів.

Його невтомна праця дала свої результати. Академік НАН України Г.Г. Півняк сьогодні відомий науковій громадськості як уче-

Ректор Національного гірничого університету, академік НАН України, двічі лауреат Державних премій України у галузі науки і техніки, відомий вчений ГЕННАДІЙ ПІВНЯК.

ний, фахівець у галузі гірничої і металургійної електроенергетики, автор 2 наукових відкриттів, 32 монографій, 23 підручників і навчальних посібників, 440 наукових доповідей і статей, 62 авторських свідоцтв і патентів.

За активної діяльності ректора вуз набув за короткий термін статусів Державного, потім - Національного гірничої академії, а з 2002 року - Національного гірничого університету. Вражає його вміння поєднувати керівну, науково-організаційну та педагогічну роботу. Йому дано вести за собою...

ТРЕТІЙ ЗА РЕЙТИНГОМ ЮНЕСКО

Третій рік поспіль ЮНЕСКО проводить рейтингове оцінювання вищих учбових закладів України для визначення кращих. Впродовж цього часу Національний гірничий університет розвивався стрімкими темпами, чим і вразив експертів ЮНЕСКО. З 14 місця, що вже було достатньо високим у 2007 році, в 2008 він піднявся на шосте. У 2009 році за підсумками цього ж рейтингу НГУ увійшов вже до трійки провідних технічних університетів України.

У 2009 році, за підсумками опитування «Компаса» (так називається Всеукраїнський рейтинг вузів), НГУ був визнаний четвертим в Україні, що забезпечує найсильнішу підготовку за інженерно-технічними спеціальностями, першим, - в південному регіоні з підготовки ІТ-спеціальностей.

Свята святих - креслярська зала Дніпропетровського гірничого інституту (1949 г.), через яку пройшли десяткі поколінь науковців і студентів. Фото з фондів Народного історичного музею НГУ.

Гримить Перша світова війна. Деякі студенти Катеринославського гірничого інституту у військовій формі. Професори Лев Фортунато і Павло Рубін зі студентами біля металургійної лабораторії (1915 р.). Фото з фондів Народного історичного музею НГУ.

Професорсько-викладацький склад НГУ вітає 110-й набір студентів.

НАУКОВІ ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ

НГУ багатий традиціями і досягненнями за багатьма напрямками діяльності. Він і зараз залишається єдиним в країні вузом, що зберіг у своїй назві слово «гірничий». Але якщо раніше він готував кадри для гірничовидобувної промисловості, то сьогодні його наукоємні спеціальності націлені на нові технології багатьох напрямків виробництва, формування інноваційного мислення випускників. Вуз працює, як і всі кращі вищі технічні школи Європи, у форматі «освіта – наука – інновації». Це означає, що технічні рішення його вчених показують перспективу розвитку тієї чи іншої галузі, перш за все переробної, добувної, енергетичної. Зі своїми інноваційними рішеннями НГУ йде назустріч бізнесу.

За час існування вузу його науковці зробили вісім наукових відкриттів. Зараз практично щороку НГУ поповнюється лауреатами Державних премій України у галузі науки і техніки. У 2008 році нагороду вузові принесла робота «Науково-технологічні основи, розробка і впровадження високоєфективного механічного моніторингу підземних геотехнічних систем шахт і рудників» авторського колективу, у складі якого – професор, доктор технічних наук, завкафедрою аерології і охорони праці НГУ Василь Голінько.

Зараз вчені НГУ працюють над вирішенням дуже гострої проблеми для України – енергоефективністю. У цьому контексті однією з багатьох є розроблена ними технологія утилізації відходів вуглезбагачення і твердих побутових відходів.

До проблеми енергоефективності і в цілому модернізації виробництв вплелася ще одна. Вона «загубилася» на фоні кризи, але обов'язково, на думку науковців НГУ, впливе у всій своїй гостроті і важливості, оскільки є однією з фундаментальних основ стійкого розвитку. Це проблема чистого виробництва, над якою працюють декілька кафедр університету. Вчені НГУ беруть участь у реалізації проекту за програмою Європейського Фонду вугілля і сталі «Hydrogen Oriented Coal Gasification of Europa» (HUGE). Для вузу це надзвичайно важливо, бо він фінансується нарівні з представниками науки країн ЄС і є одним з реалізаторів проекту, незважаючи на те, що Україна не є членом Євросоюзу і не може отримувати гроші звіди.

ГІРНИЧИЙ – ЦЕ МОЛОДІСТЬ!

Нині НГУ, співпрацюючи із західними університетами за Болонською системою, вирішує питання еквівалентності дипломів. Студент за бажанням вивчає частину курсів у рідному вузі, а частину – за кордоном і отримує «подвійний» диплом – український документ і сертифікат університету-партнера. Таке поєднання відкриває можливості для визнання отриманої кваліфікації в усьому світі. До слова, один з випускників Факультету будівництва зараз обіймає посаду головного будівельника міста Делі.

Якщо є бажання, в НГУ можна отримати військову спеціальність чи паралельно здобути вищу освіту за другою спеціальністю.

Молодь зазвичай бере приклад зі своїх викладачів, тому студенти гірничого завжди активні у міжнародних симпозиумах, конференціях, конгресах.

На першому Всеукраїнському конкурсі студентської програми «Завтра UA», найбільше з-поміж багатьох інших престижних вишів України, було визначено 19 студентів-переможців з НГУ.

Фонд цивільних досліджень і роз-

витку США, провівши конкурс серед майже 30 вищих навчальних закладів України, надав грант молодим науковцям НГУ, бо його науковий потенціал виявився найвищим. Грант дав можливість створення корпоративного Науково-освітнього центру (НОЦ) «Стійкість геотехнічних систем: процеси, явища, ризики». НОЦ зараз працює на пікові світових проблем, розробляючи ідеї і їх практичне втілення щодо запобігання геотехнічним катастрофам.

У Національному гірничому університеті є всі можливості отримати гарний фах і вирости як особистість. Не кожен вуз має такі родзинки, як Народний музей історії ім. О.Поля, відомий в Україні Геолого-мінералогічний музей, Геолого-туристський клуб чи спортивно-оздоровчий комплекс на березі Самари «Гірник» (торік він відзначив своє 50-річчя). Чи можна забути, як співає народний чоловічий ансамбль НГУ «Обертон»? І вже кілька років підряд навчальний рік закінчується традиційним випускним балом. На ньому зі студентками-випускницями йде до танку і ректор Геннадій Півняк. Здавалось би, дедаль. Але яка класична!

У 2009 році в НГУ було випущено понад 1300 бакалаврів, 988 спеціалістів, 371 магістр. Всього ж вуз дав п'ятірку у життя понад 80 тисячам випускників. На знімку: гірничий факультет на лекції в іменній аудиторії.

Оксана
ГНАТЕНКО

ПОЕТИЧНА ВІТАЛЬНЯ

*Ніч. Осінніх вулиць тиша
І скрипки соло
Під неба вишукані вірші
До бою*

*Схилиють зорі до грудей
Пелюстки з променів
І схожа ніч на Амадея
Вином напоєна*

*І робить паузу душа
І час замріяний
І листя свіже шурхотить
Ногами вірними*

*І тільки шлях таврує тінь
І світ озброєний
Красою тихою мільн
У дикім гомоні.*

*Море синє-синє
Вітрило думки біле
І промінь птахи крила
Як і вітрило білить.*

*І все пливе повчально
Пливе лишає тіні
І я красу стрічаю
Серед дощу й каміння*

*Мої діди кресали
Мої діди косили
Щоб сонце не згасало
Щоб думи мали сили*

*У синє-синє море
Дніпро реве ревучий
І надпивають гори
Той крик луною гучно.*

*І котяться по хвилях
І вічності глибокій
Солоні що і сині
Дощів перлини мокрі.*

Олена КУЧЕРУК, аспірантка ДНУ

Д. П. ПОЙДА ЯК СПІВАВТОР ТА ЧЛЕН РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ ТОМУ «ІСТОРІЯ МІСТ І СІЛ УКРАЇНСЬКОЇ РСР. ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ»

На початку 1960-х рр. розпочалася робота над підготовкою і виданням 26-томної колективної праці «Історія міст і сіл Української РСР», поява якої приурочувалася до 50-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції. Певна річ, до її створення були залучені найкращі науковці та краєзнавці країни, широкі кола громадськості. Не виключенням був і Д. П. Пойда – один з перших професорів серед істориків Дніпропетровщини, який у 1962 р. захистив як докторську дисертацію свою фундаментальну монографію «Крестьянское движение на Правобережной Украине в пореформенный период (1866–1900 гг.)» [1]. Внесок Д. П. Пойди у створення тому, присвяченого Дніпропетровській області, визначається, перш за все, його роботою як члена редакційної колегії, а також як одного з авторів цієї солідної праці.

Участь Д. П. Пойди у підготовці капітального видання з історії міст і сіл Української РСР знайшла певне висвітлення у публікаціях. Про цей аспект діяльності вченого згадується професором В. В. Іваненком [2, с. 270–271; 3, с. 7]. Праця Д. П. Пойди як одного з авторів тому «Історія міст і сіл Української РСР. Дніпропетровська область» розкривається у статті професора С. І. Світленка [4, с. 22], зокрема, в ній наводяться сюжети соціально-політичного життя

таким чином заповнивши певну прогалину у вивченні біографії та наукового доробку вченого.

Дана стаття головним чином ґрунтується на архівних матеріалах справ фонду «Дніпропетровська обласна редакційна колегія «Історії міст і сіл Української РСР» м.

На основі архівних джерел розкрито основні моменти діяльності відомого науковця Дніпропетровщини професора Д. П. Пойди як члена Дніпропетровської обласної редакційної колегії «Історія міст і сіл Української РСР», його авторський внесок у видання тому, присвяченому Дніпропетровській області.

Катеринославської губернії періоду домонополістичного капіталізму (1861–1900 рр.) з нарисом, що належить перу Д. П. Пойди. Проте найбільш повне висвітлення дане питання отримало у розвідці автора даної статті О. С. Кучерук [5], у якій досліджуються основні моменти формування та діяльності Дніпропетровської обласної редакційної колегії «Історія міст і сіл Української РСР», у тому числі й участь у її роботі Д. П. Пойди як одного з провідних науковців Дніпропетровщини. В цілому означена проблема ще недостатньо висвітлена у науковій літературі та потребує детального та всебічного вивчення.

Враховуючи незаперечно велике значення і роль виходу тому «Історія міст і сіл Української РСР. Дніпропетровська область» у розвитку краєзнавства, в приверненні уваги широкій громадськості до історії свого краю, автор даної статті ставить за мету на основі існуючих джерел відобразити діяльність Д. П. Пойди як члена обласної редакційної колегії, визначити його авторський внесок у написання тому, присвяченого Дніпропетровській області, як одного з провідних науковців Дніпропетровщини,

Дніпропетровськ, Дніпропетровської області» Державного архіву Дніпропетровської області.

Згідно з постановою Президії ЦК КП України від 29 травня 1962 р. «Про видання «Історії міст і сіл Української РСР» бюро обкому КП України 24 липня 1962 р. постановило створити окремих том по Дніпропетровській області [6]. Цією ж постановою для керівництва підготовки цього видання було створено Дніпропетровську обласну редакційну колегію «Історії міст і сіл Української РСР» на громадських засадах, у складі якої був і Д. П. Пойда [7]. Проте ця редколегія проіснувала недовго, тому що вже в лютому-березні 1963 р. у зв'язку з утворенням в області двох обкомів КП України і двох обласних (промислової і сільської) Рад депутатів трудящих, було створено також і дві обласні редакційні колегії по написанню «Історії міст і сіл Української РСР» по Дніпропетровській області, а також міські і районні редакційні комісії [8]. Така ситуація негативно впливала на підготовку тому, оскільки не давала можливості зосередити організаційне і методичне керівництво в єдиному центрі.

Згідно постанови ЦК КП України від 5 лютого 1964 р. «Про доповідну записку т.т. Скаби А. Д., Тронька П. Т., Касименка О. К. про хід виконання постанови ЦК КП України від 29 травня 1962 р. «Про видання «Історії міст і сіл Української РСР» за спільними постановами бюро промислового і сільського обкомів партії у квітні 1964 р. створено об'єднану Дніпропетровську обласну редколегію у складі 21 особи [9]. Головою об'єднаної редколегії було затверджено А. Я. Пашенка – секретаря обкому КП України, заступником голови – С. П. Хвостенка (заступника голови облвиконкому), відповідальним секретарем – Л. П. Ушаткіна (інструктора обкому КП України), членом редколегії, з поміж інших, знову став Д. П. Пойда, який на той час був завідувачем кафедри історії СРСР і УРСР Дніпропетровського державного університету (до 1965 р. – завідувачем кафедри історії КПРС Дніпропетровського державного інституту ім. Артема) [10]. До кінця роботи редколегії її склад дещо змінився. Вона була поповнена науковцями вищих навчальних закладів, що було викликано, перш за все, потребою у покращенні наукового рівня нарисів, які входили до редакційного тому. Така ситуація спостерігалася не лише у Дніпропетровській області, а й у інших областях Української РСР і первісно була спровокована неправильним підбором кадрів у складі обласних редколегій у гонитві за ідеологічним контролем над написанням «Історії міст і сіл Української РСР». Цю парадоксальну ситуацію Головна редколегія почала виправляти лише коли стикнулася з реальними результатами діяльності таких «некомпетентних» обласних редколегій, основу

яких, як правило, складали партійні працівники, які за фактом були далекі від історичної науки, а саме, коли до неї почали надходити перші нариси з історії міст і сіл, що були написані на досить низькому науковому рівні, а іноді й зовсім не витримували критики. Крім того, над таким грандіозним проектом постала реальна загроза зриву всіх визначених термінів підготовки матеріалу до друку.

Отже, Дніпропетровська обласна редколегія поступово оновила справді кваліфікованими науковими кадрами. Серед них І. В. Васильєв – завідувач відділу пропаганди і обкому КП України, кандидат економічних наук, П. Л. Варгачук – завідувач кафедри історії КПРС Криворізького педагогічного інституту, кандидат історичних наук, Г. А. Кардашов – завідувач кафедри історії КПРС медичного інституту, кандидат історичних наук, І. А. Мороз – завідувач кафедри історії КПРС інженерно-будівельного інституту, кандидат історичних наук, К. І. Позняков – завідувач кафедри історії КПРС металургійного інституту, кандидат історичних наук, В. С. Подворчанський – завідувач кафедри історії КПРС інституту інженерів залізничного транспорту, кандидат історичних наук, В. Г. Поставной – завідувач кафедри історії КПРС гірничого інституту ім. Артема, завідувачем якої на той час був доктор історичних наук, професор Дмитро Павлович Пойда, визнаний фахівець з історії селянського руху пореформеної доби. Як відомо, будучи членом обласної редколегії, Дмитро Павлович мав певні обов'язки, що були розподілені між членами цієї редколегії. Так, Д. П. Пойда входив до списку тих, за ким були закріплені населені пункти області і був науковим консультантом з історії м. Павлограда, а також рецензував рукописи з історії міст Дніпропетровська та Нікополя [18]. За Дніпропетровським гірничим інститутом обласною редколегією був закріплений Павлоградський район, тобто члени кафедри історії КПРС мали надати наукову допомогу комісіям, які працювали над написанням нарисів таких міст і сіл: м. Павлоград, керівник – професор Д. П. Пойда, с. Юр'ївка – кандидат історичних наук П. П. Петрашова, с. Троїцьке – кандидат історичних наук А. І. Гуров, с. Вербки – викладач Д. І. Мирончук, с. Межиріч – викладач Л. А. Львов, с. Булахівка – кандидат історич-

Можливість залучити та використовувати без обмежень науковий потенціал кафедр вищих навчальних закладів у роботі над виданням була надана Наказом міністра вищої і середньої спеціальної освіти Української РСР № 678 від 26 грудня 1963 р. «Про закріплен-

ня кафедр суспільних наук за областями по написанню «Історії міст і сіл Української РСР» [14]. Цим наказом міністр Ю. Даденков зобов'язав ректорів вищих навчальних закладів за погодженням з відповідними обласними редколегіями «Історії міст і сіл Української РСР» закріпити провідних викладачів кафедр суспільних наук за окремими районами і авторськими колективами в межах своєї області для надання практичної допомоги районним і міським комісіям, а також авторським колективам у роботі над нарисами з історії міст і сіл.

Зауважимо, що у роботі над підготовкою тому по Дніпропетровській області взяли участь 18 кафедр історії КПРС та політекономії вищих навчальних закладів, 75 викладачів були авторами нарисів, 8 – завідувачі кафедр – членами обласної редакційної колегії. 40 викладачів брали участь у рецензуванні нарисів [15; 16]. Робота кафедр суспільних наук над «Історією міст і сіл Української РСР» була включена до кафедральних планів наукових досліджень [17].

Серед кафедр, залучених до написання історії міст і сіл Української РСР по Дніпропетровській області, була і кафедра історії КПРС Дніпропетровського гірничого інституту ім. Артема, завідувачем якої на той час був доктор історичних наук, професор Дмитро Павлович Пойда, визнаний фахівець з історії селянського руху пореформеної доби. Як відомо, будучи членом обласної редколегії, Дмитро Павлович мав певні обов'язки, що були розподілені між членами цієї редколегії. Так, Д. П. Пойда входив до списку тих, за ким були закріплені населені пункти області і був науковим консультантом з історії м. Павлограда, а також рецензував рукописи з історії міст Дніпропетровська та Нікополя [18]. За Дніпропетровським гірничим інститутом обласною редколегією був закріплений Павлоградський район, тобто члени кафедри історії КПРС мали надати наукову допомогу комісіям, які працювали над написанням нарисів таких міст і сіл: м. Павлоград, керівник – професор Д. П. Пойда, с. Юр'ївка – кандидат історичних наук П. П. Петрашова, с. Троїцьке – кандидат історичних наук А. І. Гуров, с. Вербки – викладач Д. І. Мирончук, с. Межиріч – викладач Л. А. Львов, с. Булахівка – кандидат історич-

них наук В. Г. Поставной [19].

Як завідувач кафедри, а тим більше, як член обласної редколегії, Д. П. Пойда мав контролювати хід виконання того обсягу робіт, який був покладений на кожного з викладачів кафедри. У цьому, звичайно, йому допомагали як організаторські здібності, власний досвід, набутий за роки науково-педагогічної роботи у вищих навчальних закладах м. Дніпропетровська (з перервою на час Великої Вітчизняної війни він викладав історію з 1937 р.), де він займав, переважно, керівні посади, так і теоретико-методологічна обізнаність у справі написання солідних наукових праць. На засіданнях кафедри неодноразово обговорювалися питання про хід виконання написання нарисів з історії м. Павлограда та сіл Павлоградського району. Д. П. Пойда рецензував нарис історії с. Межиріч, а рецензентом нарису історії м. Павлограда був Л. А. Львов. У нарисі м. Павлограда на щедру фактичному матеріалі було показано економічний розвиток міста до Великої Жовтневої соціалістичної революції, появу перших соціал-демократичних організацій, хід громадянської війни. В основу викладу матеріалу було покладено хронологічний принцип, причому, цілком зрозуміло, що, відповідаючи поставленим ідеологічним завданням, основне місце у нарисах приділялося післяжовтневому періоду, а особливо увага при висвітленні історії міст і сіл зверталася на останню «велику» десятирічку (1953–1963 рр.). 8 січня 1964 р. на засіданні кафедри історії КПРС після обговорення нарис історії м. Павлограда було вирішено передати до обласної редколегії [20]. За наданою методичною допомогою у написанні нарису історії м. Павлограда автори – завідувач відділу пропаганди і агітації Павлоградського горкому КП України М. Г. Єфименко та старший викладач Дніпропетровського гірничого інституту ім. Артема М. П. Теселько – висловили глибоку вдячність професору Д. П. Пойді, який вже на той час (1966 р.) працював у Дніпропетровському державному університеті [21]. Характеристику Павлоград-

ського району, нариси історії сіл Вербки, Троїцьке, Межиріч, Булахівки, Юр'ївки та довідки сільських Рад Павлоградського району було затверджено постановою бюро Павлоградського райкому КП України 12 січня 1969 р. [22].

Крім того, професор Д. П. Пойда, будучи фахівцем з соціально-аграрної історії України другої половини XIX ст., брав активну участь у створенні тому «Історія міст і сіл Української РСР. Дніпропетровська область» і як співавтор історико-економічного нарису по Дніпропетровській області. Його перу належить нарис історії області «Катеринославська губернія періоду монополістичного капіталізму (1861–1900 рр.)», який був підготовлений у числі перших [23; 24]. Невеликий за обсягом, він є дуже змістовним. Історик досить виважено підійшов до підбору матеріалу, використовуючи як власні дослідження з історії селянського руху пореформеної доби в Катеринославській губернії [25; 26; 27], так і праці М. Н. Лещенка [28], Ф. Є. Лося [29] та ін. У нарисі Д. П. Пойда подає загальну характеристику Катеринославської губернії напередодні реформи 1961 р.: розвиток господарства, кількість землі, склад населення тощо; аналізує причини невдоволення селян реформою 1861 р., наводить приклади селянських виступів та інших проявів селянської непокорності в губернії у пореформений період та методи їх придушення; характеризує діяльність окремих представників революційно-демократичного та народницького руху; звертає увагу на стрімкий розвиток промисловості в губернії наприкінці XIX ст., зростання кількості населення, формування робітничого класу та початок його боротьби за свої права, появу в Катеринославі та інших промислових центрах губернії мережі революційних гуртків і груп протягом 1896 – 1897 рр. [30, с. 16–19]. Так, Д. П. Пойда зазначає, що напередодні реформи 1861 р. основними галузями господарства в губернії були землеробство, зокрема, зернове господарство та тваринництво (вівчарство). Більша половина придатної землі в губернії, як наголошується автором, належала поміщикам. Він підрахував, що внаслідок реформи середній наділ селян було зменшено на 33,6% їх дореформеного

користування. Підкреслюючи грабінницький характер селянської реформи 1861 р., Д. П. Пойда наводить виступи селян у губернії, зауважуючи, що основним змістом усіх селянських заворушень у пореформений період була боротьба за землю. Яскравими прикладами такої боротьби Д. П. Пойда вважає події, які відбулися у 1883 р. в селах Новомосковського і Павлоградського повітів. Так, у першому з них дослідник зображує селянські заворушення з самозахопленням поміщицької землі та одночасними підпалами поміщицького хліба і сіна жителями п'яти сіл – Афанасівки, Михайлівки, Попасного, Всесвятського і Новостепанівки. Події, пов'язані із самозахопленням землі селянами, відбувалися і в селах Павлоградського повіту – Дмитрівці, Межирічі, Прусенівці і Олександрівці. Історик зауважує, що у деяких селах та хуторах цього повіту справа дійшла до збройних сутичок з військами (наприклад, у селі Карабінівці). Дослідник не оминув увагою і колишніх державних селян Катеринославської губернії [31, с. 16–17].

Знайшли висвітлення у нarisі й інші сюжети, пов'язані з визвольним рухом в Катеринославській губернії. Так, Д. П. Пойдою згадуються імена окремих представників народницького руху, що жили та діяли певний час у Катеринославщині. Це І. І. Манжура, С. С. Синегуб, В. А. Стаховський; народовольці – А. Л. Карпенко, Я. С. Сегеда. У нarisі сповіщається про з'їзд народовольських організацій півдня Росії в Катеринославі 1885 р. тощо. Знайшов своє висвітлення і розвиток робітничого руху в губернії, зокрема, страйковий рух, на ґрунті якого, як зауважує Д. П. Пойда, виник катеринославський «Союз боротьби за визволення робітничого класу» під керівництвом І. В. Бабушкіна та І. Х. Лалаянца [32, с. 17–19].

Таким чином, нaris Д. П. Пойди є органічною частиною загального історико-економічного нarisу Дніпропетровської області, над яким поряд з Дмитром Павловичем працювали відомі дослідники та колеги вченого В. Я. Борщевський, І. Ф. Ковальова, М. П. Ковальський, А. В. Кузнецов та ін.

Том «Історія міст і сіл Української РСР. Дніпропетровська область», в якому було розміщено 69 нarisів, 20 характеристик по районах і 203 довідки

був затверджений і рекомендований до друку обласною редколегією 17 жовтня 1967 р. [33]. У зв'язку з тим, що обсяг тому перевищував запланований об'єм, з нього в процесі редагування були вилучені і перероблені в довідки три нarisи. Том «Дніпропетровська область» вийшов у світ у червні 1969 р. Взагалі, над створенням тому працювало близько 2 тисяч осіб, 29 міських і районних редакційних комісій, понад 350 робочих груп, які провели значну науково-дослідну роботу [34]. Можна лише уявити, як напружено працював у цей час Д. П. Пойда, яка важлива задача була виконана істориками та краєзнавцями області. Не випадково, вихід у світ цього тому було відзначено опублікуванням багатьох позитивних рецензій [35].

Отже, професор Д. П. По-

йда взяв активну участь у цьому грандіозному проєкті з написання історії міст і сіл Дніпропетровської області. Будучи людиною патріотичною, він не міг байдуже поставитися до такої важливої справи, сумлінно виконуючи обов'язки члена обласної редколегії, вкладаючи у цю роботу всі свої наукові знання та набутий за роки науково-педагогічної діяльності досвід для досягнення найкращих результатів зі створення історико-краєзнавчих нarisів, у тому числі і його власного нarisу, присвяченого соціально-економічному розвитку Катеринославської губернії у другій половині XIX ст. Крім того, Д. П. Пойда був досить відомим ученим у широких наукових колах, тож його авторитет як порядного науковця та фахівця високого рівня був незаперечний, що

теж у деякій мірі сприяло йому у виконанні обов'язків координатора з багатьох питань, що стосувалися його редакторської діяльності.

Подальші дослідження з цієї теми потребують звернення уваги на внесок професора Д. П. Пойди у перевидання тому «Історія міст і сіл Української РСР. Дніпропетровська область» у 1977 р. російською мовою та його участь у підготовці таких фундаментальних енциклопедичних видань, як багатотомні «Історія Української РСР», «Радянська енциклопедія історії України», «Большая Советская энциклопедия» та інших.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Пойда, Д. П. Крестьянское движение на Правобережной Украине в пореформенный период (1866-1900 гг.) [Текст] / Д. П. Пойда; Днепрпетр. ордена Трудового Красного Знамени горн. ин-т им. Артёма. – Д.: [Изд-во Днепрпетр. горн. ин-та им. Артёма], 1960. – 488с.
2. Іваненко, В. В. Біль і звиягта: ХХ століття в українському вимірі [Текст] / В. В. Іваненко. – Д.: АРТ-ПРЕС, 2003. – 332 с. – ISBN 966-7985-70-9.
3. Іваненко В. В. Тернистий шлях до науки [Текст] / В. В. Іваненко // Питання аграрної історії України та Росії: Матеріали наукових читань, присвячених пам'яті Д. П. Пойди. – Д.: Промінь, 1995. – С. 4-9.
4. Світленко С. І. Д. П. Пойда як історик визвольного руху в Україні [Текст] / С. І. Світленко // Питання аграрної історії України та Росії: Матеріали наукових читань, присвячених пам'яті Д. П. Пойди. – Д.: Промінь, 1995. – С. 20-24.
5. Кучерук О. С. Участь Д. П. Пойди у роботі Дніпропетровської обласної редакційної колегії «Історії міст і сіл Української РСР» [Текст] / О. С. Кучерук // Придніпров'я: історико-краєзнавчі дослідження: зб. наук. пр. / редкол.: С. І. Світленко (відп. ред.) та ін. – Вип. 6. – Д.: Вид-во ДНУ, 2008. – С. 85-93.
6. Державний архів Дніпропетровської області. – Ф. Р-4540, оп. 1, спр. 3, арк. 1-1 зв. – Далі: ДАДО.
7. ДАДО. – Ф. Р-4540, оп. 1, спр. 3, арк. 1.
8. ДАДО. – Ф. Р-4540, оп. 1, спр. 11, арк. 2.
9. ДАДО. – Ф. Р-4540, оп. 1, спр. 3, арк. 3.
10. ДАДО. – Ф. Р-4540, оп. 1, спр. 3, арк. 3, 5.
11. ДАДО. – Ф. Р-4540, оп. 1, спр. 11, арк. 4-5.
12. Санцевич А. В. Развитие исторической науки в Академии наук Украинской ССР 1936 – 1986 гг. [Текст] / А. В. Санцевич, Н. В. Комаренко. – К.: Наукова думка, 1986. – 208 с.
13. ДАДО. – Ф. Р-4540, оп. 1, спр. 3, арк. 6.
14. ДАДО. – Ф. Р-4540, оп. 1, спр. 2, арк. 1-2.
15. ДАДО. – Ф. Р-4540, оп. 1, спр. 14, арк. 104-105.
16. ДАДО. – Ф. Р-4540, оп. 1, спр. 25, арк. 1-6.
17. ДАДО. – Ф. Р-4540, оп. 1, спр. 2, арк. 1-2.
18. ДАДО. – Ф. Р-4540, оп. 1, спр. 24, арк. 5, 7.
19. ДАДО. – Ф. Р-319, оп. 1, спр. 1226, арк. 89.
20. ДАДО. – Ф. Р-319, оп. 1, спр. 1291, арк. 36.
21. ДАДО. – Ф. Р-4540, оп. 1, спр. 416, арк. 262.
22. ДАДО. – Ф. Р-4540, оп. 1, спр. 4, арк. 25.
23. ДАДО. – Ф. Р-2307, оп. 1, спр. 3223, арк. 7.
24. ДАДО. – Ф. Р-4540, оп. 1, спр. 36, арк. 32-46.
25. Пойда Д. П. З історії селянських рухів на Катеринославщині в 80-90-ті рр. XIX століття [Текст] / Д. П. Пойда // Питання історії Придніпров'я. Масові та суспільно-політичні рухи: зб. наук. пр. / редкол.: В.В. Іваненко (відп. ред.) та ін. – Д.: ДДУ, 1990. – С. 64-72.
26. Пойда Д. П. К вопросу о подготовке и ходе реформы 1861 года в Екатеринославской губернии [Текст] / Д. П. Пойда // Научные записки ДГУ. Сборник работ исторического отделения историко-филологического факультета. – Киев: Издательство Киевского государственного университета им. Т. Г. Шевченко, 1954. – Т.42. – Вып.2. – С.85-106.
27. Пойда Д. П. Кривава розправа. З історії рідного міста [Текст] / Д. П. Пойда // Павлоградська правда. – 1962. – 20 верес.
28. Лещенко Н. Н. Крестьянское движение на Украине в связи с проведением реформы 1861 г. [Текст] / Н. Н. Лещенко. – К.: Изд-во АН УССР, 1959-522 с.
29. Лось Ф. Е. Формирование рабочего класса на Украине и его революционная борьба в конце XIX и в начале XX ст. [Текст] / Ф. Е. Лось. – К.: Гос. изд-во политической литературы УССР, 1955. – 331 с.
30. Історія міст і сіл Української РСР. Дніпропетровська область. – К.: УРЕ, 1969. – 958 с.
31. Там само.
32. Там само.
33. ДАДО. – Ф. Р-4540, оп. 1, спр. 7, арк. 10.
34. ДАДО. – Ф. Р-4540, оп. 1, спр. 11, арк. 21–22.
35. Лещенко М. Народний літопис індустріального краю [Текст] / М. Лещенко // Радянська Україна. – 1969. – 14 лист.

Микола ПОЛЯКОВ: «Усе, що ми робимо сьогодні в університеті, ми робимо з ім'ям Моссаковського»

90 років виповнилося би цього року академіку НАН України, Почесному громадянину Дніпропетровська Володимирі Івановичу Моссаковському. 22 роки він очолював Дніпропетровський університет, а у 1999 році за рішенням Вченої ради ДНУ його було обрано Почесним ректором. І сьогодні, з відстані десятиліть, важко переоцінити його внесок у справу розбудови й становлення унікального класичного університету, де завдяки поєднанню далекоглядності мудрого керівника і невичерпної енергії вченого-новатора було збережено кращі традиції минулого та дбайливо виплекано паростки майбутнього. За період ректорства Моссаковського істотно зріс рівень науково-викладацького складу, значно зміцнилась матеріально-технічна база університету, введені до ладу нові навчальні та наукові корпуси, створено могутній обчислювальний центр. Були організовані нові факультети, кафедри і лабораторії, зміцнені зв'язки з навчальними закладами і промисловими підприємствами, а університет увійшов до числа провідних вузів СРСР.

«Усе, що ми робимо сьогодні в університеті, ми робимо з

ім'ям Моссаковського, - наголосив ректор ДНУ М.В.Поляков. – До останку Володимир Іванович активно працював на благо alma mater, ми постійно радилися з ним у важливих питаннях життєдіяльності університету, він давав мудрі і виважені поради, які були для нас безцінними».

У день 90-річчя члени ректорату ДНУ ім. О. Гончара на чолі з ректором М. В. Поляковим, дружина Любов Родіонівна, доньки, вдячні учні поклали квіти до пам'ятника В.І.Моссаковського та вшанували його пам'ять хвилиною мовчання.

Інформаційно-аналітичне агентство ДНУ ім.О.Гончара.

З ІСТОРІЇ РІДНОКРАЮ

МАРІЇНЬСЬКА ЖІНОЧА ГІМНАЗІЯ В КАТЕРИНОСЛАВІ

Наприкінці 50-х років XIX ст. колезький радник Андрій Степанович Понятовський заповів Катеринославському дворянству свій кам'яний дво-поверховий будинок для розміщення в ньому навчального закладу.

Будинок був розташований напроти Троїцького собору, який тільки будували, і був оточений глинобитними мазанками. 11 вересня 1865 р. саме в цьому будинку під номером 115 була відкрита перша в Катеринославі жіноча гімназія. Свою назву – Маріїнська – вона отримала у 1870 р. на честь дружини імператора – Марії Федорівни.

В гімназії навчалися дівчата різних соціальних станів. Нерідко дочки селян закінчували гімназію з грамота-

ми і відмінними оцінками, в такому випадку вони не сплачували за навчання. Після закінчення навчального закладу учениці отримували звання вчительки або домашньої наставниці.

Протягом 40 років (з моменту відкриття навчального закладу) гімназію очолювала Олександра Якимівна Риндовська, талановитий педагог і здібний адміністратор, почесна громадянка Катеринослава.

Сьогодні в будинку Понятовського розміщено сучасний навчальний заклад - Дніпропетровський навчально-виховний комплекс № 33.

**Матеріали підготував
Тимофій ПАК, учень 11-А класу
навчально-виховного комплексу
№ 33.**

ЗОЛОТІ
ДУМКИ

· У всьому людському я хочу шукати красу, себто істину.

Олександр ДОВЖЕНКО.

· Хто дає життя розуму і знанням, той не помирає.

Арабська народна мудрість.

Василь ГОРБАЧУК, Анатолій ПОПОВСЬКИЙ

НА СТОРОЖІ УКРАЇНСЬКОГО СЛОВА

Варто підкреслити, що вже навіть при першому ознайомленні з рецензованою роботою і змістом щоденників Олесь Гончара відчувається, впадає в око глибинна спорідненість між світовідчуттям класика української літератури і дослідника його творчості, інакше кажучи, складається враження, що Микола Іванович – alter ego Олесь Гончара.

Що ж є основною темою, духовним змістом творів (і художніх, і публіцистичних) Олесь Гончара? Доля української нації, її мови й культури. Цим же живе й боліє М. Степаненко, тому аналізуючи публіцистику письменника, він розкриває як ніби власні погляди, говорить наче від себе особисто, тому книга «Публіцистична спадщина Олесь Гончара», попри її ґрунтовний науковий зміст, мовознавчий характер, читається як сповнена емоцій розповідь самого дослідника, його

СТО РЯДКІВ ПРО КНИГУ

Микола Іванович Степаненко як автор численних праць з україністики дослідницького і науково-популярного характеру здобув широке визнання і в наукових колах, і серед громадськості не тільки в Україні, а й за її межами. Головна тема його досліджень, публіцистичних виступів – українська мова в сучасному світі, її роль в утвердженні української нації серед «народів вольних колі». Він не просто безсторонній реєстратор чи коментатор фактів, ідей, поглядів – його працяма властива напруга, закличний характер, дух патріота-будителя.

Навіть стисла характеристика хоч би основних високо оцінених фахівцями й звичайними читачами праць Миколи Івановича могла б стати темою окремого цікавого нариса, тут же зупинимось на нещодавно опублікованій його книзі «Публіцистична спадщина Олесь Гончара» (Полтава, 2008. – 395 с.). У цьому оригінальному дослідженні досить повно й рельєфно виявилася його творча особистість – дослідницька методика, глибина проникнення в суть явищ, їх усебічний аналіз у контексті актуальних проблем сучасності, висока громадська позиція.

Варто відмітити, що учений не випадково обрав основним матеріалом для своїх студій передусім щоденникові записи Олесь Гончара, у яких письменник найбільш повно відкривав свою бентежну душу, був щирий у своїх, сповнених тривогою, роздумах «наодинці з собою» про Україну, її мову та народ.

звернення до своїх сучасників, в Україні і не Україні сущих, заклик не піддаватись руйнівній асиміляції, що насаджувалась і продовжує підтримуватись ворожими до українства силами, які, за висловом Тараса Шевченка, «жеруть і тлять старого дуба».

Самі щоденники О. Гончара – своєрідне, специфічне для радянського часу явище: людина чесна, високо мисляча, якій боліли наші національні й соціальні негаразди, розуміла їх справжні причини, але в боротьбі з деструктивними силами, носіями зла в силу обставин змушена була вдаватись до офіційної фразеології, езопівських прийомів і лише з щоденником була цілком відвертою, щирою. Саме в щоденниках в усій величчї постає О. Гончар в іпостасі справжнього, палкого патріота України, її великого сина, борця за утвердження ідеї нації в умовах комуністичного режиму. Автору книги імponує саме оця справжність, яка є і його, дослідника, також вірою, суттю його життя і діяльності. Навіть заголовки до розділів монографії він дідбрав з цитат із щоденникових записів Олесь Гончара, зміст яких розкривається на основі фактів тодішньої дійсності, почерпнутих із широкого масиву джерел, зокрема також із текстів самого письменника, наприклад: І. «А мова – наче забаронена, наче валуєвський указ воскрес». У цьому розділі йдеться про мовну ситуацію в Україні в післявоєнний період, про сплановану багатоаспектну русифікацію, заходи, спрямовані на звуження сфер застосування української мови, принижен-

ня її в очах обивателя; ІІ. «Краще не жити, ніж жити фальшиво». Творчість кожного письменника перебувала під пильним оком радянської цензури, дотримання цього життєвого кредо було пов'язане з величезним ризиком, жертвами, про що свідчить сповнена драматизму історія з романом О. Гончара «Собор» та ще більш драматична доля «шістдесятництва»; у ІІІ розділі «Шалена гвалтівлива русифікація України» автор наводить роздуми О. Гончара про стан справ у книгодрукуванні та засобах масової інформації, зокрема в радіомовленні та телебаченні; у ІV розділі «Була б тільки Україна та вижило б людство» висвітлюється боротьба письменника за українську Україну в 80-х – 90-х роках минулого століття; V розділ «...Мова – народ» присвячений соціолінгвістичним та філологічним спостереженням письменника, його оцінкам процесів, що відбувалися в Україні. Всього розділів 15. Такий спосіб озглавлення їх дозволив автору розкрити сутність суспільно-політичних явищ ніби від імені самого Олесь Гончара, через призму його світобачення. А щоб відчути й осягнути специфіку творчого викладу матеріалу в авторській інтерпретації з широким використанням щоденникових записів Олесь Гончара, подаємо лише фрагмент з другого розділу «Краще не жити, ніж жити фальшиво» (Олесь Гончар про радянську цензуру): «У щоденниках

ідеться про таке огидне випробування протягом століть російщення, як цензура, або «літвівська пильність». Цензура в радянську добу була огиднішою, ніж у царську: «Є таке поняття: активна несвобода. Пушкіну цензор щось забороняв, але Пушкіну не пропонували переробляти написане або співати комусь дифирамби (як ми нашому батькові вусатому)» [21 вересня 1968]. Само редагування, яке здійснювалося під тиском цензури, Гончар розкриває на прикладі поезії Павла Тичини «Квітчастий луг»:

**«Стою. Дивлюсь. Так тихо-тихо скрізь,
Що ледве чути відгомони.**

Замість того, що було:

**Стою. Молюсь. Так тихо-тихо скрізь,
Мов перед образом Мадонни»**

[21 жовтня 1973].

Олесь Гончара і багатьох інших змушували «вклинювати» у статті, виступи, інтерв'ю абзаци на зразок: «Цими днями, як ви знаєте, моя творча праця була високо відзначена, і я хочу від щирого серця подякувати за це рідній Комуністичній партії, до лав якої мене приймали на фронті перед боем, подякувати нашому урядові й особисто Леоніду Іллічу Брежневу, який підписав цей дорогий для мене указ, висловити вдячність нашій матері Вітчизні за її щедроти і виявлену мені високу честь» (цит. За [3, с. 765]). Цього вимагали ідеологи маланчука, які бачили в мудрому слові письменника крамолу і бігли мерщій «нагору «сигналізувати». Важко їм було приборкати непокірного голову Спілки письменників України. Вони хотіли мати «шефа з бригадирською пихою», ко-

трий би перетворив письменницьку організацію в силосну яму [22 серпня 1978]. Його виступ на V письменницькому з'їзді високо оцінили українці закордоння, що зафіксовано в спогадах Григорія Костюка. На запитання Дмитра Павличка: «А ви читали доповідь Гончара на останньому з'їзді Спілки?» - Костюк, який жив у США і в якого в гостях перебував Павличко разом із Іваном Драчем, відповів: «Я міг би багато сказати про цю доповідь, як і про знаменитий п'ятий з'їзд СПУ, але тут скажу хіба кілька слів: ця доповідь свідчить, що в особі Олесея Гончара ми маємо не тільки видатного письменника, але й не менш чесного й відважного громадянина і патріота. Кінцеві слова його на доповіді «Думаймо про народ, про Батьківщину, про майбутнє!» звучать як заповіт, як наказ сумління для всіх нас, для всіх українських людей, на світі суцх!» [24, с.256].

А доповідь була ж таки критична, патріотична, смілива. У ній Олесь Гончар коротко, проте досить повно представляє історію нашої літератури, яка, на його переконання, схожа на історію свого народу, бо вона вивіт його, бо кров'ю і нервами вона була завше зв'язана з ним. У цій історії змагалися антагоністичні і прогресивні сили, але останні виходили з боротьби з честю, вони задавали тон, вони владували на творчих висотах, отже, відкрили шлях правдоборству, патріотизмові, народності. «Відтоді, як десь у глибині віків виспівалась перша українська пісня, - наголошує доповідач, - як десь на Хортиці перед уважно притихлим січовим товариством розкотились могутні речитативи щойно складеної кимось із сивовусих козацьких Гомерів величавої думи; відтоді, як перед ярмарковим людом з'явилась на кону, створена спудеями Києво-Могилянської академії, іскриста й дошкульна інтермедія; відтоді, як озвалась Україна вогнистими памфлетами Вишенського, вилила свій розум у важкуватих, проте сповнених найзначнішої філософської мислі віршах гуманіста Григорія Сковороди, а XIX сторіччя явило світові нову велику літературу – літературу Кобзаревих вершин, - відтоді й понині на всіх історичних шляхах українське слово було речником духу народного, співучим і чистим виявом сили народу, його ідеалів, його вдачі, його мужності й незламності». Олесь Терентійович кидає гнівне слово тим, хто не визнавав української літератури, українського мистецтва: «Коли література заговорила голосом Шевченка, а потім Франка, Лесі Українки, Коцюбинського, Стефаника, то вже треба бути невігласом або засліпленим злобою душею, щоб не бачити, яку чистоту людяності, яку велич духу і щедрість художнього генія» несуть вони. Завдання літератури – служити людині, робити її щедрою, духовно багатою. Починається красне письменство з уболінням за людину, з уславлення її. Справжні митці слова повинні створювати не так званих «людей-гвинтиків», сліпих виконавців чужої волі, а «правдиві народні характери,

показувати людину мислячу, людину-творця». Важливо ніколи не забувати, що література зобов'язана робити, аби «у юних душах розквітло почуття любові до Батьківщини, до рідної історії, мови, культури, до батьків своїх, до їхніх завоювань. Квіти почуттів, що їх плекає література, часом, правда, життя приворожує, - сміливо заявляє на з'їзді голова Спілки, - бо досить буває одного крижаного погляду бюрократів, щоби в ображену душу якого-небудь десятикласника чи десятикласниці війнуло мертвотним холодом, і вже, замість любові й довіри, там поселяються скепсис і підозра. Пора б уже карати за нівечення душ, за брехню, за фальш, карати за змоги байдужості, і на допомогу правосуддю тут найперше має прийти література. Література не мусить бути ніким зневажена, ні в якій формі, ні під будь-яким приводом – в цьому турбота літератури, її гуманістична служба, її пост.»

Густа пелена тодішніх офіційних міфів не перешкодила Гончареві розпізнати справжніх творців і натхненників зла. Ульянов-Леніна він вважає «батьком червоного терору», головним стратегом тотального пограбування України». Створена ним партія була провідником його політики, організатором «все проникаючого стандарту». Їдку, нищівну характеристику знаходимо в щоденнику таких діячів, як В.В.Щербицький, І.К.Білодід, В.Собоко та ін.

Спираючись на тексти Олесея Гончара, на численні факти, почерпнуті з різних джерел, зокрема на багаті, донедавна не використані архівні матеріали, М.Степаненко вибудовує надзвичайно цікаву, хвилюючу розповідь про час, в якому жив і творив письменник, про його оточення, його відчайдушну, часто дуже ризиковану й не видиму для громадськості, боротьбу за правду, за повноцінний розвиток українського слова та культури; привертає увагу до роздумів про трагічну й водночас величну історію України. Він розгортає широку панораму подій у синхронічному й діахронічному аспектах.

Книгу «Публіцистична спадщина О.Гончара» потрібно просто прочитати, бо ніякий відгук чи навіть детальна характеристика не можуть дати адекватного про неї уявлення. Тут увесь дослідник-автор і предмет його дослідження – твори письменника-класика являють собою своєрідну ідейно-інтелектуальну й емоційну єдність. На превеликий жаль, книга надрукована невеликим тиражем (300 примірників). А вона мусить бути надбанням не тільки центральних наукових бібліотек, але й бібліотек вищих та середніх навчальних закладів України, а також численних шанувальників українського слова. Таке видання мало б бути доступним буквально для кожного, хто не байдужий до нашої історії, тривожиться за майбутнє нашої держави. Ця книга, наповнена змістовним ілюстративним матеріалом, читається із захопленням, є доступною для якнайширшого кола чи-

НЕ ПІДЛЯГАЄ ЗАБУТТЮ

Мар'ян КОВАЛЬСЬКИЙ
Торонто, Канада

У ПАМ'ЯТКУ ГОЛОДОМОРУ (1932-1933 р.р.)

Коли голодні ви були
Було достатньо чим кормитись
Про що ви думали тоді
Коли саяк-так могли ще жити
А потім що було
Ще гірше лекла вам зробили
Ви пухли з голоду й божеволіли
А на ланах зерно росло
Можливо ви тоді й молились
Питали в Бога чим ви
провинились

Та відповіді не було
І сонце вас уже не гріло
Бо тіло з голоду зацепеніло
Й себе питали коли помру
За що карали вас того не знали
Ви думали що вас лиш обікрали
А вам судилося вмерти не тому
Ви присуд
класовий-національний мали
Ніхто не плакав тому що ви
вмирали
Все згідно з планом відбувалось
Ось чому.

Вожді з вини котрих ви мусили
вмирати
Світле майбутнє схотіли будувати
А з вас погній зробити на поля
Нас вчать, що є ще пекло
Де мучаться та не вмирають
Виходить, що чорти не вчені є й
не знають
Що пекло може бути також на
землі

Вони у нас могли б іще повчитись
Як дерти з людей шкіру й
голодом морити
А може мають вже у себе
Червоних мудреців
А все ж існує правда і Божа
справедливість
Доступна кожному хто
неюродвий

Усім хто спрагнений пізнати їх
Ось так вже інколи буває
Була імперія і раптом її немає
Остались тільки зірки на кремлі
Та й ті є підозріло дуже красні
В Норильську в'язницю усі
були нещасні
Тому і зірки зблякнуть, як прийде
час на них
Ви що голодом вас підлі катюри
заморили

Вас навіть і не хоронили
Кидали лиш у спільні ями
мертвих і живих
Тим самим ви для нас
Усі св'ятими стали
Ми не забудем вас
І будем пам'ятати
Що ви і ми є ті самі
Пройдуть роки
Й нові покоління і віки
Ніщо вже не зарпущить нашого
сумління
Бо ми є вільні на своїй землі.

ОСВІТА РІДНОГО КРАЮ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

ПАСПОРТ ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ – З РУК ПРЕЗИДЕНТА!

23 серпня 2008 року у День Державного Прапора України Президент України Віктор Ющенко в урочистій обстановці вручив паспорти громадянина України шістнадцятирічним юнакам і дівчатам з усіх регіонів України, які зробили помітний внесок у піднесення іміджу держави.

Дніпропетровську область представляв учень одинадцятого класу Криворізького гуманітарно-технічного ліцею № 129 Олександр Резунов.

Олександр навчається в Криворізькому гуманітарно-технічному ліцеї в класі з поглибленим вивченням предметів технічного циклу: математики, інформатики, фізики. За час навчання у ліцеї проявив себе як активна, творча, обдарована особистість.

Олександр вимогливий до себе, організований, наполегливий, цілеспрямований, відповідальний.

Гарна пам'ять, образна і емоційна мова, високий рівень концентрації уваги, аналітичне мислення, широкий світогляд, ініціативність – риси, які вирізняють Сашка серед учнів класу.

Учень ліцею має неабиякі здібності до точних наук. З 6 класу є учасником олімпіад із математики, починаючи з 8 класу фундаментально почав цікавитися програмуванням і фізикою.

У 8 класі став слухачем Дніпропетровського відділення Малої академії наук України в секції "Інформатика".

2006/2007 н.р. – призер міської олімпіади з математи-

ки, переможець міської олімпіади з інформатики. На обласній олімпіаді з інформатики зайняв III місце. Переможець міської олімпіади з фізики, на обласній олімпіаді з фізики посів I місце, а на Всеукраїнській олімпіаді з фізики отримав II місце. Виборов I місце в захисті науково-дослідницьких робіт у секції "Інформатика".

2007/2008 н.р. – призер міської олімпіади з математики, переможець міського та обласного етапів олімпіади з інформатики. На Всеукраїнській олімпіаді з інформатики отримав диплом III ступеня. Виборов I місце в захисті науково-дослідницьких робіт у секції "Інформатика".

2008/2009 н.р. – переможець обласних олімпіад з фізики (I місце), з інформатики (I місце); Всеукраїнської олімпіади з інформатики (I

місце); інтернет-олімпіади з інформатики; II (обласного) етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів членів Дніпропетровського відділення Малої академії наук України, секція "Інформатика" (Диплом I ступеню); III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів членів МАН України секція "Інформатика" (Диплом II ступеню).

Лауреат премії обласного конкурсу "Обдаровані діти – надія України" 2009 р.

Лауреат стипендії Президента України як переможець III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів членів МАН України.

Маємо обдарованих дітей – маємо надію на світле майбутнє!

За інформацією
ГУОН ОДА.

ОСВІТА – ЦЕ ОСНОВА ПРОГРЕСУ ЛЮДСТВА

Освіта – широка галузь, яка вбирає в себе різні аспекти життя школярів, педагогів, батьків, а також представників всіх рівнів влади. На Дніпропетровщині стабільний розвиток освіти забезпечує колектив головного управління освіти і науки облдержадміністрації на чолі з Віктором Сиченком.

- Вікторе Володимировичу! Перше питання стосується дошкільнят. Зараз кількість маленьких громадян збільшується і зростає потреба в дитячих садках. Скажіть, будь ласка, чи достатньо у нашій області дошкільних навчальних закладів?

Дошкільня відіграє важливу роль у підготовці дітей до систематичного навчання. Сьогодні в області функціонують 879 дошкільних установ різних типів власності: загальноосвітні, спеціальні, санаторні, сезонні, розвиваючого спрямування.

Цього року 75% (близько 93 тисяч) дітей дошкільного віку виховується у дитячих садках Дніпропетровщини,

варто відмітити, що по Україні цей показник сягає 57%. Та в нас є і лідери, які стовідсотково забезпечують охоплення дітей дошкільною освітою.

На сьогодні в черзі на влаштування у дошкільні заклади області стоїть майже 5 тисяч дітей. Перевантаження в існуючих садках, особливо у містах та прилеглих до них районах. Серед регіонів вдало вирішується ця проблема у Вільногірську, Дніпродзержинську, Жовтих Водах, Орджонікідзе, Першотравенську.

- Поділіться з читачами, які це міста чи райони Дніпропетровщини?

Стовідсоткове охоплення дітей підготовкою до навчання забезпечується у

Вільногірську, Кривому Розі, Нікопольському та Павлоградському районах.

Хочу звернути увагу на ще один важливий аспект – у наших дошкільних закладах введена практика роботи з обдарованими дітьми, на базі дошкільних навчальних закладів функціонують 150 театральних гуртків, 200 хореографічних, стільки ж гуртків образотворчих і навіть вивчення іноземної мови.

- А нові дитячі садки відкриваються?

Так. Але точніше сказати – відновлюються. З початку року в с. Любимівка Дніпропетровського району, відновив своє функціонування дошкільний навчальний заклад загального розвитку "Чарівна казка". А в центрі с. Хутір-Губиниха Новомосковського району відновлено роботу дитячого садочка "Білочка".

- Сьогодні великий резонанс в суспільстві викликало впровадження в освіті зовнішнього незалежного оцінювання, яке триває в нашій області уже шість років. Як пройшло тестування на Дніпропетровщині?

Зараз понад 150 країн світу здійснюють в тій чи іншій формі зовнішнє незалежне оцінювання якості освіти. ЗНО – це, дійсно, справжній прорив нашої освіти до європейських стандартів якості навчання і прозорого, рівного доступу до вищих навчальних закладів.

У 2009 році в області діяло більше 800 пунктів, якими зареєстровано більше 35 тисяч учасників ЗНО. Тестування прово-

ділою з восьми предметів. Уперше введено незалежне оцінювання з іноземних мов (за вибором).

Забезпечувалася взаємодія управління і відділів освіти, місцевих органів правопорядку, медичних служб, громадський контроль за ходом тестування.

Щодо результатів, то високий та достатній рівні навчальних досягнень показали з української мови 47,6% учасників, по Україні - 49,4%; з математики - 50,2%, по Україні - 52,6%; історії - 50,8%, по Україні - 52,4%.

Стабільні показники навчальних досягнень підтвердили учні загальноосвітніх навчальних закладів Вільногірська, Дніпропетровська, Кривого Рогу, Жовтих Вод, Нікополя, Павлограда.

- Чи є у нас цього року учні, які склали тести на максимальну кількість балів?

- Звичайно. На 200 балів було виконано 55 робіт, а у минулому році менше - 34. Два учні отримали по 200 балів з двох предметів (Дніпропетровський обласний медичний лицей-інтернат "Дніпро", СЗШ № 23 м. Дніпропетровська), по Україні таких учасників зовнішнього незалежного оцінювання - 69.

- Зараз пріоритетним напрямком в освіті є профільне навчання. Як воно здійснюється на Дніпропетровщині?

- У нашому регіоні профільне навчання ведеться з 2004 року і має значний кадровий, матеріально-технічний, науково-методичний потенціал для формування профільної орієнтації учнів.

Профільне навчання здійснюють загальноосвітні школи, ліцеї, гімназії, спеціалізовані школи, позашкільні заклади, міжшкільні навчально-виробничі комбінати, ліцеї на базі професійно-технічних та вищих навчальних закладів.

Профільним навчанням охоплено майже 40 тисяч учнів 10-11 класів (понад 70%, на 10% більше ніж у минулому році).

- Хто проводить уроки у профільних класах?

- До ведення занять у цих класах залучено понад 500 науково-педагогічних викладачів вищих навчальних закладів.

- Викладачі вишів їздять викладати і у села області?

- У сільських районах своя специфіка впровадження профільного навчання. Воно здійснюється на базі освітніх округів (опорних шкіл, оснащених навчальними кабінетами та кваліфікованими спеціалістами), міжшкільних факультативів, навчально-виробничих комбінатів та професійно-технічних училищ. Сьогодні в області діє 18 освітніх округів на базі 10 сільських районів.

- Чи є вже результати профільного

навчання?

- Результатами профільного навчання є перемоги учнів Дніпропетровщини на Всеукраїнських предметних олімпіадах. Так, за підсумками III етапу Всеукраїнських олімпіад з базових дисциплін переможцями визначено 640 учнів. Із 86 учнів, які брали участь у IV етапі Всеукраїнських олімпіад, переможцями стали 46.

3 учні брали участь у Міжнародних олімпіадах, переможницею стала учениця обласного фізико-математичного ліцею.

- Можете детальніше розповісти про цю ученицю?

- Це Анастасія Кравець, переможець і призер багатьох олімпіад і конкурсів, вихованка Дніпропетровського обласного ліцею-інтернату фізико-математичного профілю. В 2009 році, захистивши наукову роботу на тему "Динаміка електричної активності гіпоталамусу у щурів за умов тривалого стресу", Настя стала призером III етапу Всеукраїнського конкурс-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України.

У липні цього року Анастасія приймала участь у XX Міжнародній Олімпіаді з біології, яка проводилась у японському місті Цукуба - міжнародному центрі молекулярної біології, де зайняла призове III місце. На теперішній час дівчина поза конкурсом зарахована на I курс біологічного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

- Суттєвим резервом підвищення якості та доступності освіти є ефективно впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. Чи в достатній мірі школи області оснащені комп'ютерами?

- Сьогодні в області комп'ютеризовано понад 98% загальноосвітніх навчальних закладів. Протягом минулих років було повністю завершено комп'ютеризацію сільських навчальних закладів. Серед чергових завдань, які ставимо перед освітянами області, - не тільки завершити 100% комп'ютеризацію усіх навчальних закладів, а в першу чергу підняти на новий, більш якісний рівень інформатизацію навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи.

- Соціальний захист дітей пільгової категорії є пріоритетним в роботі органів всіх рівнів влади. Чи має Дніпропетровщина базу для роботи з дітьми, що потребують соціального захисту?

- Дніпропетровщина має одну з найкращих баз в Україні для роботи з дітьми пільгових категорій. В області функціонує розгалужена мережа навчальних закладів: загальноосвітні, спеціальні

школи-інтернати, дитячі будинки, дошкільні заклади всіх форм власності, різного спрямування і підпорядкування. В них утримуються і навчаються понад 45 тисяч дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей з багатодітних і малозабезпечених сімей.

Всі діти цієї категорії забезпечені безкоштовним харчуванням, підручниками, шкільною і спортивною формою. Більше ніж удвічі (до 30,6 тисяч грн.) зросла вартість утримання однієї дитини на рік у загальноосвітніх школах-інтернатах; у дитячих будинках - майже до 41 тисячі гривень.

Понад 40% дітей-сиріт та дітей, які перебувають під опікою і навчаються в загальноосвітніх закладах, забезпечені житлом, 26% - майном.

- Чи модернізують дитячі будинки, інтернати свою роботу? Що нового в цій системі закладів?

- Звичайно, йде постійна робота по вдосконаленню умов життя дітей: у ряді інтернатних, спеціальних, санаторних закладів Дніпропетровська, Кривого Рогу, Дніпродзержинська, Павлограда. Нікополя, Новомосковського, Томаківського районів створено кімнати готельного типу для проживання дітей з 3-4 родин.

У Дніпропетровському дитячому будинку № 6 проведено роботу щодо переходу дошкільного дитячого будинку до закладу комбінованого типу "Домівка - школа".

Педагогічний колектив Перещепинської школи-інтернату для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, працює над створенням закладу нового типу "Родинний дім добра та надії".

Крім того, наша область йде по шляху модернізації спеціальних закладів - створення навчально-реабілітаційних центрів, які відповідають вимогам навчання і реабілітації дітей з особливими освітніми потребами.

Всього в області діє 6 навчально-реабілітаційних центрів, у яких виховується понад 1000 дітей з вадами у розвитку.

- Важливою складовою освіти є позашкільна. Наскільки розвинена ця мережа на Дніпропетровщині?

- В Дніпропетровській області нараховується 117 позашкільних навчальних закладів і 61 спортивна школа системи освіти. Загальне охоплення учнів позашкільною освітою в області складає близько 40%, і це є одним із найкращих показників в Україні (по Україні цей показник становить 25,5%).

Найбільший відсоток охоплення учнів позашкільною освітою в містах Кривому Розі (37%), Марганці (40%), Павлограді (36%) Дніпропетровському (39%), Павлоградському (36%) районах (дані без ДЮСШ).

- Як працює Мала академія наук України в нашому регіоні?

- Важливим завданням позашкільної освіти є створення умов для розвитку і підтримки обдарованої учнівської молоді, активізація роботи територіальних відділень Малої академії наук України.

Кількість учасників Дніпропетровського відділення МАН зростає із року в рік.

Найбільша їх кількість навчається в закладах м. Кривого Рогу (251 учень), Дніпропетровська (253), Дніпродзержинська (40), Вільногірська (18), Новомосковська (11), Нікополя (10), Жовтих Вод (10), Дніпропетровського (42), Межівського (13), Петропавлівського (10) районів.

У 2009 році 10 учнів-членів Дніпропетровського відділення Малої академії наук стали лауреатами стипендії Президента України (2006 р. – 5, 2007 р. – 7, 2008 – 7).

- Скажіть, будь ласка, а який на сьогодні набір першокласників до шкіл області? Кількість дітей, які вперше підуть до школи, збільшиться чи зменшиться?

- Загальна кількість першокласників у 2009-2010 н.р. – 26130 осіб, що на 660 осіб менше, ніж у 2008-2009 н.р.

Станом на 26 серпня 2009 року заарховано до 1-х класів 25927 учнів, що становить 99,2% від плану прийому.

- Загальна кількість учнів по області яка?

- В школах Дніпропетровщини у новому навчальному році за парти сядуть 318949 учнів.

- Дитина має розвиватися гармонійно, а школа цьому всебічно їй у цьому допомагає. Тож варто згадати про харчування школярів під час навчання.

- Середня вартість обіду учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів по області складає 3,40 грн.: міста – 3,57 грн., райони – 3,30 грн.

Найвища вартість обіду – м. Дніпропетровськ, м. Новомосковськ, Дніпропетровський, Межівський райони;

найнижча – м. Нікополь, м. Павлоград, Нікопольський, Петропавлівський, Софіївський, Царичанський райони.

- Іноді діти харчуються в шкільних буфетах. Освітняні відслідковують цей процес?

- Звичайно. Середня вартість буфетної продукції учнів 1-11 класів – 1,44 грн.: міста – 1,20 грн., райони – 1,59 грн.

Найвища вартість такої продукції м. Дніпропетровськ, Криворізький, Криничанський, Межівський, Синельниківський, Софіївський райони; найнижча – м. Дніпродзержинськ, м. Першотравенськ, Дніпропетровський, Павлоградський, Юр'ївський райони.

- Діти 1-4 класів харчуються безкоштовно? А діти пільгових категорій?

- Так. Відповідно до фінансування з місцевого бюджету вартість безкоштовного одноразового харчування учнів 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів області становить 3,17 грн. у 2008/2009 н.р.

За рахунок батьківських внесків вартість гарячого харчування учнів 1-4 класів збільшено в м. Дніпропетровськ, Нікополь, Новомосковськ.

Найбільша вартість харчування учнів 1-4 класів у м. Новомосковськ – 5,00 грн. (по містах – 3,04 грн.), Межівському районі – 4,65 грн. (по сільських районах – 3,24 грн.).

Щодо дітей пільгових категорій, то відповідно до фінансування з місцевого бюджету вартість харчування учнів пільгових категорій у загальноосвітніх навчальних закладах області становить 3,78 грн. наприкінці 2008/2009 н.р.

Найбільша вартість харчування учнів пільгових категорій у м. Дніпропетровськ, м. Тернівка – 6,00 грн. (по містах – 4,12 грн.), Дніпропетровському районі – 6,50 грн. (по сільських районах – 3,59 грн.).

- Наскільки підготовлені школи регіону до нового навчального року?

- На сьогодні підготовлено до роботи в осінньо-зимовий період 888 шкіл

(89,6%) та 737 дитячих садків (93,1%), завершено ремонт на 429 власних котельнях (87,2%); відремонтовано 11,5 тис. пог. м мереж тепlopостачання (80,4%), 8,9 тис. пог. м мереж водопостачання (75,4%), 4,8 тис. пог. м мереж каналізації (67,5%), 56,6 тис. кв. м. покрівлі (77,6%).

На цей час школи і садки мають 867 власних котельень (школи – 568, дитячі садки – 299), з яких тільки 191 котельня (22%) має сучасне обладнання. В цьому році заплановано збудувати та реконструювати 16 котельень, а також провести капітальний ремонт на 4 котельнях.

Крім того, внаслідок акції "Подаруй вікно школі" замінено 7417 вікон, загальною площею 29,0 тис. кв. м у 738 закладах освіти, в тому числі в 2009 році замінено 4014 вікон загальною площею 14,2 тис. кв. м.

Найбільшу кількість нових вікон у рамках акції встановлено у містах: Дніпропетровську – 2325 вікон, Кривому Розі – 684 вікна, Дніпродзержинську – 591 вікно, та у районах: Юр'ївському – 252 вікна, Васильківському – 231 вікно, Дніпропетровському – 222 вікна, Криворізькому – 205 вікон, Солонянському – 185 вікон.

Загалом, в загальноосвітніх закладах області замінено протягом усіх років за рахунок усіх джерел фінансування 25358 вікон площею 92,0 тис. кв. м, що складає 13,9% від загальної площі вікон, які потребують заміни на металопластикові.

- Вікторе Володимировичу, дякую за змістовну бесіду. Що можете побажати педагогам, учням та їх батькам на порозі свята Першого дзвоника?

- Перш за все – терпіння і наполегливості в досягненні своєї мети! Бажаю всім вам міцного здоров'я, вічної окриленості душі. Нехай наповнюється джерело знань – основа могутності і процвітання країни!

Інтерв'ю брала
Анастасія САБАДИН.

Королева Знань із Жовтих Вод вирушає до Кембриджу!

Валерія Шаблій, учениця Жовтводської гуманітарної гімназії з поглибленим вивченням іноземних мов ім. Лесі Українки, стала переможцем Міжнародної програми Державного департаменту США "Акт на підтримку свободи" і отримала грант на навчання у м. Кембридж штату Ога-

йо. Всі витрати по Програмі здійснює приватна компанія.

Валерія – творча особистість з нестандартним мисленням. Ще змалку вона виявила здібності до вивчення іноземних мов, тому батьки відправили її до гуманітарної гімназії з поглибленим вивченням іноземних мов ім.

Лесі Українки, що знаходиться у м. Жовті Води. Талант дівчини розкривався і ґартувався у олімпіадах різного рівня, конкурсах, у написанні поезій.

Так, Валерія стала переможцем Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості "Об'єднаймося ж, брати мої" (2008 р.) на-

городжена почесною грамотою Міністерства освіти і науки України. А у 2008 та 2009 роках була призером (II місце) обласної олімпіади з української мови та літератури. Переможець міських конкурсів поезії "Золоте перо" (2007-2009 рр.), є співавтором молодіжних поетичних збірок "На

крилах" та "Краса квітневої роси" (2006-2009 рр.).

У цьому навчальному році Лера була обрана Королевою Знань гімназії.

Після повернення з США Валерія продовжуватиме навчання в 11 класі гімназії.

За інформацією
ГУОН ОДА

БУДИНОК КАТЕРИНОСЛАВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДУМИ

Протягом всієї історії Катеринослава в місті працювало чимало талановитих зодчих. Та найбільш значну роль у перетворенні архітектурного вигляду старого Катеринослава зіграв інженер-архітектор, вихованець Інституту цивільних інженерів Д. Скоробогатов, що майже три десятиліття, з 1890 по 1917 р., працював тут міським архітектором і продовжив творчу діяльність у роки радянської влади. В архітектурній творчості Д. Скоробогатов був прихильником класичного напрямку, академізму, віддаючи певну дань й модерну. З його ім'ям пов'язані розробка й реалізація проектів комунального благоустрою міста 1890-х років – заміщення вулиць, устрій цегельних і залізобетонних підземних колекторів і водостоків, прокладка перших трамвайних ліній, будівництво трамвайного й пожежного депо, міських боень і т.п.

Творчою удачею зодчого став будинок Міської думи, зведений на Катерининському проспекті в 1900-1901 рр. В архітектурному вигляді спорудження проглядаються риси близькості до так названого віденського ренесансу. Незважаючи на складність ділянки (значний перепад рельєфу уздовж головного фасаду), будинок має центричну композицію об'ємів, що підкреслює монументальність і парадність громадського спорудження.

Сьогодні будинок є пам'ятником архітектури національного значення, в якому знаходиться міське училище культури.

Матеріали підготував Богдан ЧЕГОРКА, учень 10-А класу навчально-виховного комплексу № 33, м. Дніпропетровськ.

Всесвітній день грамотності започатковано Організацією Об'єднаних Націй. Це свято відзначається щорічно 8 вересня починаючи із 1966 року.

Населення Землі сягнуло шести мільярдів і продовжує рости високими темпами, особливо за рахунок країн "третього світу". Проте майже одна шоста від загальної земельної неграмотності - це вражаюча цифра: 860 мільйонів. З них 100 мільйонів дітей, які ніколи не сиділи за партами, не тримали в руках книги, не лічили зірок на небі та, найстрашніше, залишилися на узбіччі цивілізації.

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ГРАМОТНОСТІ

тому, що письменність має важливе значення для всіх вікових, статевих, національних, релігійних та інших груп населення Землі. Саме грамотність допомагає дітям, молоді, дорослим засвоїти найважливіші життєві навички, які дають можливість гідно протистояти викликам, які кидає життя.

жаргону лежить не українська, а російська або англійська мови. На мою думку, ознакою грамотності є знання мов, а особливо рідної, бо неповноцінне функціонування мови призводить до неповноцінного функціонування культури, а це веде до неповноцінного функціонування держави.

них службовців удосконалювати знання з державної мови й бажання використовувати її у роботі. У багатьох закладах освіти Дніпропетровщини пройшли уроки, позакласні заходи, присвячені Міжнародному дню грамотності.

Україна розпочала самостійно торувати свій шлях 18 років тому. Логічно, що багато державних пріоритетів нівелювалося, але обов'язкова початкова та середня освіта, мережа бібліотек, прагнення до тотальної грамотності нації завжди було і буде. Всі українці, які хочуть добра своїм дітям, мають прищепити їм бажання до самовдосконалення, сміливість у здобутті нових знань, відвертість і ширість у висловлюванні думок, любов до книги, навички роботи з сучасними інформаційними технологіями, розуміння й усвідомлення глобальних проблем людства та шляхів їх подолання: те, що складає грамотність сучасної людини. Ми, педагоги, повинні пам'ятати, що суспільство буде стабільним і соціально справедливим, якщо будемо дбати не лише про елітарну освіту талановитих (що, безперечно, необхідно роботи), а й про високий рівень освіти кожної дитини, треба зробити все, щоб освіченість і вихованість стали ціннісними категоріями, щоб вигідно було бути освіченим і вихованим, а чи буде конкурентноспроможна наша країна - залежить, в першу чергу, від конкурентноспроможності української освіти і науки на світовому ринку.

**Інна СОТНІЧУК,
методист Центру вивчення
української мови.**

Граматика повеліває навіть королями. Ж. Мольєр

ції. Боротьба з неграмотністю, як і раніше, залишається завданням величезного масштабу складності. Доповідь ЮНЕСКО, що вийшла навесні 2008 року, була присвячена ходу реалізації програми "Освіта для всіх". У доповіді зазначалося, що існує явна необхідність у розгортанні програм поширення грамотності, які були б спрямовані на групи учнів, що вимагають до себе особливої уваги, і в першу чергу до них належать жінки і дівчата, що залишилися за дверима школи.

Згідно з даними, найграмотнішими є Андорра, Ватикан, Грузія, Люксембург, Фінляндія – усі 100% дорослих жителів уміють читати й писати. В Україні цей показник трохи нижчий і становить 99,4%. Та ці цифри лише демонструють загальну грамотність, якщо копнути глибше, то відсотки такими високими не будуть.

Немає жодного сумніву в

З метою забезпечення освіти для всіх резолюцією Генеральної Асамблеї період 2003-2012 років проголошено Десятиріччя грамотності ООН. У рамках Десятиріччя грамотності Міністерство освіти і науки України підготувало проект, "Рівний доступ до якісної освіти в Україні". Мета проекту - модернізація системи освіти та підвищення її якості сьогоденної людини.

Рівень грамотності сучасної людини невід'ємно пов'язаний із вмінням користуватися новітніми технологіями, зокрема, використовувати сучасні засоби масової інформації та комп'ютерної техніки. Грамотна людина має свою думку та вміє правильно її висловлювати. Для кожної групи людей, яка сформувалася за віковими чи професійними ознаками, характерними є певні особливості мовлення. Більшість підлітків розмовляє молодіжним сленгом. Лихо в тому, що в основі

На кожному витку розвитку цивілізації поняття грамотності набуває нового значення. У наш час грамотною людиною вважають ту, яка має вищу освіту, володіє іноземними мовами, комп'ютером. Грамотність визначає насамперед рівень освіченості і культури, зрештою - інтелекту. Україна здавна була державою, в якій освіта займала одне з провідних місць. І за часів Київської Русі, і Козацької доби, і подальших епох грамотності жителів українських земель заздрили чимало європейських дослідників. У давні часи читати й писати вміли навіть селяни та українські жінки, що для переважної більшості держав було нонсенсом.

Свято грамотності у кожному регіоні, у кожному навчальному закладі відзначається по-різному. Наприклад, на Рівненщині у цей день працівників міськвиконкому запрошують виправити пунктуаційні та орфографічні помилки у заданому тексті, а потім звірити з оригіналом і оцінити себе. Акція має на меті заохотити держав-

Микола ДУПЛЯК

ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ КОРИФЕЯ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДАЦТВА

До 100-річчя від дня народження Григорія Порфировича Кочура - відомого перекладача світової літератури, переважно поезій - від античних часів до сучасних її представників; літературознавця, енциклопедиста, критика та теоретика перекладацької справи у в-ві "Смолоскип" у Києві з датою 2008 року вийшла вагома своєю змістом і розміром нова публікація "Григорій Кочур. Література та переклад", том перший. Книжка вийшла на офсетному папері в твердій обкладинці, на 610 сторінках друку.

Упорядники книжки - син і невістка вченого - Андрій і Марія Кочури. До Редакційної Колегії входили: А. Кочур (голова), І. Дзюба, Р. Зорівчак, М. Стріха, О. Бросаліна, М. Новікова, О. Чередниченко. М. Кочур і Г. Пехник.

До збірки увійшли дослідження, рецензії, літературні портрети та інтерв'ю. Це - перша спроба об'єднати в одному виданні матеріали, розпорошені по різних першоджерелах в Україні й поза нею та нещодавно знайдені в архівах. Прикрашене портретом вченого-ювіляра, видання розраховане на філологів-фахівців та широке коло шанувальників української та світової літератури. Книжка вийшла завдяки підтримці НТШ в Америці та Фондації "Спадщина" в Чикаго. Тираж публікації - всього 1,000 примірників. На 46 мільйонів населення України - це дуже мало.

Григорій Кочур - лавреат літературної премії ім. М. Рильського, Державної премії ім. Т. Шевченка, відзначений медаллю НТШ ім. М. Грушевського.

Як пишуть упорядники книжки, переклади вченого-ювіляра "найповніше представлені й загалом відомі фахівцям і широкою загалом шанувальників поетичного слова" завдяки книжці "Третє відлуння", "а масштаби ерудиції письменника в питаннях теорії та історії літератури, і зокрема перекладацької галузі, засвідчує пропонуванний читацькій увазі двотомник його статей".

Творча спадщина Г. Кочура зберігається в Літературному Музеї (одинокому в Україні) письменника в Ірпені - в будинку, де він проживав після повернення із заслання. Музей розбудовують і ним дбайливо опікуються Андрій Григорович Кочур і його дружина Марія. Вони й повсюдно розшукують всі оригінали праць великого вченого й відповідно їх упорядковують. Головна мета Музею - зберігати та раціонально використовувати рідкісну бібліотеку, архів, зокрема унікальне листування вченого, що сприятиме впровадженню до наукового обігу матеріалів Г. Кочура, зокрема про культурне життя в

Україні в 50-90-их роках ХХ століття.

Оскільки часто прізвище Григорія Порфировича "було в списках небажаних для друку авторів", він "позичав" прізвища в надійних людей. Тепер же упорядники книжки називають справжнього автора цих творів. Вони й вказують на труднощі в пошуках публікацій Г.П. Кочура, бо не всі збереглися в архівах. Як гідні діти великого Батька, вони дбають про те, щоб не пропала його творча спадщина. Щаслива людина, яка залишає по собі таких шанувальників своєї праці, як залишив їх вчений-ювіляр.

Своє вагоме слово про корифея українського перекладацтва сказав Іван Дзюба у вступній статті "Григорій Кочур. Покликання. Ерудиція. Труд". Автор підкреслює той факт, що численні праці вченого не були підписані його прізвищем, "яке раз-у-раз опинялося під заборону", а значна частина його праць взагалі не була надрукована. Тому, на думку І. Дзюби, завдяки цьому виданню читач може повніше уявити Григорія Кочура не тільки як "блискучого перекладача поезії з десятків мов, але і як гуманіста-енциклопедиста, і як перекладознавця й теоретика перекладацької справи, і як інтерпретатора явищ світової літератури". Перекладацькі задуми і творчі акції Григорія Кочура визначалися стратегічним баченням потреб української культури та несхибним естетичним оцінюванням - пише І. Дзюба.

Г. Кочур усе турбувався про те, щоб український читач мав широкий вибір зразків світової поезії рідною мовою. В 60-их роках, коли українські перекладачі опинилися на передньому краї боротьби за українську культуру, в Україні спостерігаємо справжній вибух перекладацької енергії: навколо Рильського, Бажана, Кочура та Лукаша виросла когорта молодих талановитих перекладачів. Нові переклади ставали справжніми культурними подіями, бо саме завдяки їм до читання українською мовою прилучалися й люди, які досі читали тільки російською мовою.

Влада розуміла, що перекладацтво почало набувати політичного значення і відповідно реагувала. Однак влада не могла заборонити перекладання українською мовою. Це був би надто відвертий культурний генцид. Режим регулював норми української мови таким чином, щоб вона поступово втрачала свою самобутність і стала просто непотрібною. Українські вчені розуміли, що перекладацтво - "арена вдосконалення і самоствердження мови, спосіб її входження у світову мовну

змагальність і солідарність, а перекладна література рідною мовою народу - пряме розширення історичної перспективи народу".

Саме тому влада робила все, щоб цю життєствердну функцію від української мови відібрати, мовляв, є ж величезні перекладацькі потужності російської культури, яка побратньому обслуговуватиме й українське суспільство. Григорій Кочур твердо обстоював право української літератури на прямі контакти зі світом та адекватне відтворення його художніх скарбів рідною мовою свого народу - в усій самобутності цієї мови, - стверджує Іван Дзюба.

Дотепер вийшли три збірки вибраних перекладів Г. Кочура, а саме: "Відлуння" (1969), "Друге відлуння" (1991), "Третє відлуння" (2000).

Доволі довгу наукову розвідку п.н. "У духовно-культурному полі Григорія Кочура - теоретика й історика українського перекладу" помістила в цій книзі академік АН ВШ України Роксолана Зорівчак. Вона вказує на факт, що 1908 рік був доленосним для української філології, бо "подарував Україні та світові Г.П. Кочура і Ю.В. Шевельова - українських інтелігентів найвищої історичної спроби, неймовірної загальної та філологічної культури, творців з унікальним естетичним відчуттям", які залишили дуже глибокий слід в українській культурі.

Авторка називає Г. Кочура ювеліром Слова, особистістю французького взірця, людиною легендарної пам'яті, всеосяжним культурологом, гуманітарієм, істориком і теоретиком українського художнього перекладу та рушієм новітньої української інтелектуальної думки, Українцем з великої літери, громадянином, який навіть у найчорніші часи жив за Кодексом Честі, тобто жив і працював заради своєї нації. Вона стверджує, що переклади збагачують не лише цільову літературу, але й загальну скарбницю світової літератури; збагачують й самого перекладача.

Р. Зорівчак нагадує, що "навіть натякати на націєтворчу роль художнього перекладу в Радянському Союзі категорично заборонялося. Це розглядалося б як ідеологічна диверсія найгіршого ґатунку". Авторка зауважує, що "українська мова й література - головні чинники формування нації в умовах бездержавності - майже ніколи не розвивалися в нормальних умовах", тож перекладна література в нашому культурному житті все відіграла дуже важливу роль і як виховний засіб, і як засіб самовираження нації, розвитку української мови та поезики.

Переклад українською мо-

вою завжди стояв на варті волелюбних прагнень народу, хоча доля була жорстокою до наших перекладачів. У радянські часи їх постійно звинувачували у всяких гріхах, цькували, переслідували. Багато перекладів пропало, багато знищили сторожі тюрем і концтаборів, а разом з тим зазнала шкоди українська культура.

Як пише Р. Зорівчак, за свою наполегливу працю для української науки Г. Кочур зазнав "її замовчувань, і приниження, і тюрем, і концентраційного табору. У край несприятливих умовах він зробив протягом своєї довголітньої творчої діяльності дуже багато. Силою свого таланту, міццю любови до Вітчизни - став символом духовної еліти нації".

Григорій П. Кочур - виходець із селянської родини козацького роду - народився у селі Феськівка (на той час Менської волости) на Чернігівщині. Там, над річкою Мена, і промайнуло його дитинство.

Як дуже здібний студент, Г. Кочур працював у Лексичній Картотеці української мови в Києві, заповнюючи картки для двох словників. Тут і познайомився з академіком А. Кримським та з мовознавцями О. Сінявським, В. Ганцовим і Г. Голоскевичем. Однак і студіювати, і працювати було важко в дуже несприятливих умовах чужого поневолення, позначеного Голодомором, чорним вороном і жахливим терором.

З вибухом Другої світової війни родину Кочурів відірвали з Вінниці до Полтави. Коли ж німців вигнали з цього міста, Григорія Кочура з дружиною Іриною Воронович заарештували, звинуватили в "укрбуржності" і засудили на десять років таборів і втрату громадянських прав на п'ять років. Засуджені відбували ув'язнення в Заполлярі, однак, навіть у страхотливих умовах заслання, Г. Кочур краще працював над перекладами.

У час хрущовської відлиги подружжя Кочурів звільнили з таборів, а згодом реабілітували та дозволили повернутися в Україну. У 1962 році колишні каторжники поселилися в Ірпені. Не гаючи часу, Г. Кочур всеціло поринув у наукову працю, став одним із великих авторитетів у створенні середовища руху опору для шістдесятників. З історією шістдесятництва щільно пов'язана й історія перекладу. Тоді, у післякультурівську відлигу, почалося поступове розкріпачення думки. Перекладацтво стало надійним засобом залучення до світової культури. Як пише Р. Зорівчак, "це була край унікальна ситуація, коли перекладали, щоб рятувати мову й вибудувати націю з пасивної етнічної маси".

Шістдесяті та початок сімдесяти років були дуже глідними у творчості Г. Кочура. Він дуже болюче відчував вироблені віками неволі покірливість свого народу, тому чимало перекладів має в собі гостре вістря убивчої іронії й сатири. Та й і тоді, не все перекладене можна було публікувати. Про всі труднощі цієї епохи дуже переконливо й аналітично розповідає авторка названої вище розвідки. Навколо Г. Кочура утворювалася молода когорта перекладачів, здатних споруджувати мости між українською і світовою культурою. Він користувався великим авторитетом і став гідним продовжувачем традицій Миколи Зерова.

Після смерті М. Рильського в 1964 році, у дуже важкий для нашої культури час, коли лютувала цензура, Г. Кочур став керманжем школи українського художнього перекладу, центру морального опору тоталітаризмові. Українським перекладачам і в Україні, і в діяспорі - йшлося не тільки про те, щоб перекладений твір увійшов у читацьку свідомість як факт рідної літератури, а й про те, щоб ствердити повноцінність рідної мови, - підсумовує Р. Зорівчак. Г. Кочур і його соратники продовжують і вдосконалюють перекладацькі принципи, що їх випрацювали І. Франко, М. Зеров, В. Державин та О. Фінкель.

Режимні русифікатори не могли стерпіти такої праці українських вчених. У сімдесяті роки почалась нова хвиля репресій проти "інакодумців". Г. Кочура вирішили повторно відлучити від літератури. У пресі його почали звинувачувати в різних провинах, обливати брудом, а згодом виключили зі Спілки Письменників України (поновили щойно в 1988 році), а тим самим позбавили можливості друкуватися, заборонили листуватися з фахівцями з-за кордону. Щойно після усамостійнення України в 1991 р. вчений зміг вперше у своєму житті виступати на конференціях у Чехії, Польщі та в Сполучених Штатах Америки. Тут він був учасником українознавчої конференції в Урбана Шампейні. Користаючи з нагоди, особисто познайомився м. ін. з письменником Василем Баркою в Глен Спеу.

Р. Зорівчак не без причини та не без рації дорікає діяспорним українцям за те, що вони й досі не усвідомлюють значення українського художнього перекладу як могутнього чинника утвердження національної культури. Серед їхніх праць майже немає досліджень, присвячених хоча б найвидатнішим перекладачам, а якщо є окремі згадки, то часто недоброзичливі й необ'єктивні. На думку дослідниці, "художній переклад є одним із тих небагатьох чинників, що допомагають нашій літературі піднятися на найвищий рівень, стати поряд із найрозвиненішими літературами світу, сприяти формуванню нації".

Що ж до Г. Кочура, то в нього була впевненість, що від літератури його відлучити не можна, бо література - завжди там, де він. Майстер продовжував працювати, а в його "Ірпінському Університеті" здобуло вишкіл чимало серйозних українських перекладачів і перекладознавців.

У 1989 р. Г. Кочур стає лауреатом перекладацької премії ім. М. Рильського. Того ж року виходить перша збірка його власних віршів "Читинський зошит. Вірші 1945-1953 років". Вченому йшов тоді 81-ий рік життя. Збірка віршових перекладів Майстра вийшла в 1991 р. п.н. "Друге відлуння". 1993 р. НТШ нагородило Г. Кочура медаллю ім. М. Грушевського, а в 1995 р. Кочуру по смертю присуджено Державну премію України ім. Т. Шевченка. Це стало визнанням його величезних заслуг перед українською літературою, його вагомому внеску до світової літератури.

У 2000 р. вийшла найновіша збірка перекладів Г. Кочура з 28 мов п.н. "Третє відлуння". Вони репрезентують 33 національні літератури. Р. Зорівчак порівнює літературний подвиг Г. Кочура з подвигом І. Франка, який перекладав художнє слово 35-ти народів рідною мовою. Переклади Г. Кочура - "окремий етап в історії українського художнього перекладу, в освоєнні світової літератури нашої", - пише дослідниця.

Г. Кочур звертав велику увагу на переклади античних авторів. Тим він ставив себе в повну опозицію до панівного режиму, який доручав обмежувати публікацію оригіналів і припинити викладання латинської і старогрецької мов, загальної філософії та логіки тощо.

Г. Кочур - автор праць "Шевченко в польських перекладах", "Бібліографія французької шевченкіани", "З французької шевченкіани", "Добрі переклади англійською мовою", "Видано в Пряшеві", - досліджував англійську, французьку, чеську, словацьку та польську шевченкіану.

Слід відмітити, що Г. Кочур своїми працями значно розвинув критику художнього перекладу в Україні, а ця критика необхідна для обґрунтування теорії перекладу. На думку Кочура, необхідно перевидати недоступні (або майже недоступні) для нашого читача тексти майстрів українського художнього перекладу попередніх епох. Як людина колосальної ерудиції, Кочур був надзвичайно вимогливий до перекладача художньої літератури; ненавидів білі плями та перекручення в історії. Серйозно ризикуючи, згадував у своїх критичних працях імена заборонених авторів.

Р. Зорівчак доречно підтверджує, що "статями, присвяченими видатним особистостям та явищам в історії українського художнього перекладу, Г. Кочур

багато зробив для дослідження творчості І. Франка, Лесі Українки, П. Карманського, В. Свідзінського, неокласиків та інших авторів. Усі його праці надзвичайно багаті на абсолютно точний фактаж і постійні посилання на майже недоступні першоджерела". У першому тому обговорюваної збірки поміщено понад 130 праць Г. Кочура. Деякі з них, написані російською мовою, залишено без перекладу.

Становленню кочурознавства як окремої філологічної галузі, на думку Р. Зорівчак, м. ін. сприяє саме те, що активно працює названий Літературний Музей Г. Кочура в Ірпені, успішно розвиваються перекладознавчі дослідження в університетах України, де вишколюють молодих перекладачів і перекладознавців. Дослідниця заохочує опрацювати тему "Григорій Кочур за ґратами" та великим накладом перевидати "Читинський зошит" Майстра. Не можна відкладати й публікації спогадів про Г. Кочура. Треба б опублікувати й вибраний епістолярій Г. Кочура, бо ж він був одним з останніх блискучих майстрів епістолярного жанру. До речі, Г. Кочур залишив по собі понад 10,000 листів.

Мрією мрій було б опублікувати "Третє відлуння" як білінгву з відповідним коментарем і портретами авторів оригіналів - пише Р. Зорівчак, - а також білінгву Шекспірових "Гамлетів" - в оригіналі та в усіх українських перекладах... На її думку, доречно опрацювати мову перекладів та оригінальних творів Г. Кочура, передусім із позицій інтертекстуальності... Настав час для написання монографії "Григорій Кочур як перекладач та перекладознавець у контексті українського літературного процесу другої половини ХХ ст. - початку ХХІ ст.". Треба б зробити ще дещо... Можна тільки побажати, щоб збулися пропонувані шляхетні задуми професора Р. Зорівчак.

Обговорюваний перший том двотомової збірки

літературно-критичних праць великого вченого напевно стане важливим набутком теорії та історії українського художнього перекладу. Це ж бо криниця знань для всіх, хто цікавиться справою перекладу та взагалі для фахівців із цієї ділянки знання. Українська наука збагатилася новим вагомим надбанням.

Щоб на державному рівні вшанувати пам'ять Григорія Порфирівича, 29-го січня 2008 року Президент В. Ющенко підписав указ "Про відзначення сторіччя від дня народження Григорія Кочура".

Приємно відмітити, що до 100-річчя від дня народження Григорія Кочура, 15-17 листопада 2008 р. у Львові відбулася триденна міжнародна наукова конференція, на якій всебічно обговорено вклад вченого-ювіляра в українську науку та його місце у збагаченні української культури. Конференцію спонсорували Міністерство Освіти і Науки України, Львівський і Київський Національні Університети, Літературний Музей Григорія Кочура та НТШ. Окреме вшанування вченого відбулося опісля в Києві. На святі була еліта української інтелігенції. Були вітання від Президента В. Ющенка та розкішний кошик квітів від нього.

Ще в 1920 р. поет Микола Чернявський (автор спогадів про Шевченкову могилу на Чернецькій горі) з жалем писав: "Взагалі ми, українці, лівий й недбайливі щодо скарбів наших духовних. Не цінімо ми своїх видатних сучасників за життя їх і не зберігаємо пам'яті після їх смерті. Одні - через загальну свою малокультурність, інші - боячись спогадом про видатного сучасника понизити своє власне значіння..."

Надіймось, що достойне вшанування Григорія П. Кочура в соту річницю народження - це початок нової сторінки в пошануванні великих українців в Україні, гідного вільного та культурного європейського народу.

Невдовзі після вшанування пам'яті Григорія П. Кочура з нагоди 100-річчя від дня його народження, у київському в-ві "Смолоосип" з датою 2008 року вийшов друком другий том книжки "Григорій Кочур. Література та переклад". Публікація підготували ті самі люди, що й перший том. Вона вийшла у твердій обкладинці на 550 сторінках друку. Наклад - 1,000 примірників.

Книга є першою спробою об'єднати в одному виданні матеріали, розпоршені по різних першоджерелах в Україні й поза нею та нещодавно знайдені в різних архівах. До неї ввійшли статті вченого, присвячені світовій літературі в українських перекладах, літературні портрети закордонних авторів, рецензії, передмови, а також низка інтерв'ю з Г. П. Кочуром.

На багатство зібраного матеріалу вказує м. ін. те, що в ньому Григорій П. Кочур всебічно аналізує переклади з вісімнадцяти літератур світу українською мовою та дає їм свою фахову оцінку. Для філологів-фахівців, для українського інтелігента та взагалі шанувальника української та світової літератури, ця публікація - дуже важливе джерело знань, своєрідна енциклопедія, яку читаємо з особливою приємністю і душевною насолодою і з огляду на зміст, і з огляду на гарну українську мову. З усіх 93 матеріалів п'ять написані російською мовою, а один - польською.

Наприкінці книжки поміщено дев'ять інтерв'ю з вченим з різних нагод. Вони дають дослідникам вагомий матеріал до вивчення життя та творчої праці Григорія П. Кочура для добра української літератури та взагалі - української культури. Цінну публікацію доповнюють примітки та покажчик імен.

Доречно буде нагадати з цього приводу слова Михайлини Коцюбинської про Г. П. Кочура: "Він дивився на переклад широко - не як на ремесло, а як на важливу культурну діяльність, як на зняття національної культури, аргумент національної ідентичності й зрілості. Власне, в особі Кочура ми мали потужний неформальний інститут культурних зв'язків, науково-практичний координаційний центр перекладацької діяльності, значення якого в історії української культури ХХ ст. важко переоцінити".

ПЕРШОКУРСНИКИ, ВПЕРЕД, ЗА ЗНАННЯМИ!

Напередодні 1 вересня сотні зацікавлених юних облич вишикувалися біля Палацу студентів ДНУ ім. О.Гончара. Усі вони саме з цього урочистого незвичайного для них дня стануть повноправними студентами Дніпропетровського національного університету. На свято запрошені і батьки колишніх абітурієнтів, а нині – першокурсників.

Традиційну церемонію посвячення у студенти відкрив ректор ДНУ, професор М.В.Поляков зверненням до першокурсників: «Цього року ви - 3000 молодих талановитих людей - увійшли до нашої студентської громади, позаду серйозне випробування у конкурсному змаганні за право стати студентами ДНУ. Попереду нелегкі і водночас щасливі студентські роки, запам'ятайте їх, вони стануть найяскравішими теплими спогадами вашого життя. Ми сподіваємося, що ви гідно будете нести і примножувати славні

традиції ДНУ, станете незамінними фахівцями і приноситимете користь своєю працею собі, Alma mater і суспільству».

З вітальним словом звернулися до першокурсників представники місцевої влади - заступник голови обласної державної адміністрації Є.І.Бородін, голова Жовтневої у м.Дніпропетровську ради В.Ф.Лукашова, а також випускник ДНУ, Герой України, керівник міжнародного проекту "Морський старт" В.Г.Команов.

Микола Вікторович познайомив студентів з деканами, представив видатних випускників університету. Від представників студентської ради першокурсники отримали символічний студентський квиток, залікову книжку та «граніт науки» університету.

Урочистості завершилися святковим концертом від творчих колективів Палацу студентів ДНУ та дискотекою. А останнім підтвердженням посвячення став традиційний феєрверк.

**Інформаційно-аналітичне
агентство ДНУ ім.о.Гончара.**

ЗОЛОТІ ДУМКИ

· Вихователь - це особа, яка за дорученням народу має повсякденний доступ до найдорожчого народного багатства - душі, розуму, думок, почуттів дітей, підлітків і юнацтва. Перед ним, з одного боку, моральні цінності, створені, вистраждані протягом століть, з другого - багатство народу, його майбутнє, його надія - молоде покоління. Вихователь творить найбільше багатство суспільства - людину. В цьому творенні найголовнішим є вміння знайти в моральних цінностях нашої Вітчизни і всього людства те, що треба вкласти в юні душі. Визначивши, що треба вкластися в юні душі, вихователь замислюється над тим, як настроїти своїх вихованців на сприйняття моральних цінностей.

Василь СУХОМЛИНСЬКИЙ.

ВИСОКА НАГОРОДА - ЗА ЗНАННЯ

Уже стали традицією вересневі відвідини Дніпропетровського національного університету ім. О.Гончара колишнім випускником фізико-технічного факультету ДНУ, Президентом України 1994-2004 р., нині президентом Фонду підтримки обдарованої молоді "Україна", Почесним доктором ДНУ Леонідом Кучмою.

Урочисте засідання Вченої ради університету з нагоди призначення семи найкращим студентам фізико-технічного факультету іменних стипендій Фонду "Україна" відкрив ректор ДНУ Микола Поляков. Він привітав у стінах Alma mater висо-

кошанованого випускника, підкресливши, якою необхідною сьогодні є підтримка тих студентів, що прагнуть не просто відмінно навчатися, а й активно займатися дослідницькою роботою. Також від імені усієї університетської родини Микола Вікторович подякував Леоніду Даниловичу за безцінну допомогу у реконструкції головного корпусу, де нині в комфортних і сучасно обладнаних аудиторіях навчається кілька тисяч студентів.

Леонід Данилович зізнався, що для нього великою честью і радістю є кожен приїзд до міста своєї молодості та до університету, який дав

путівку у життя. За його словами, у ДНУ відчувається віра студентів у високий професіоналізм своїх викладачів і впевненість, що вони отримують високоякісну освіту. На думку гостя, у сьогоднішніх умовах необхідна реформа освітньої системи, яка б полягала в державній підтримці тих спеціальностей, які користуються попитом на ринку праці. А нинішнім студентам, звичайно, потрібні ґрунтовні знання, без яких важко уявити становлення

стала доброю матеріальною опорою у моїх починаннях». Максим запропонував створити на базі ДНУ науково-дослідний центр, на що Леонід Кучма відповів, що для цього необхідне бачення перспективи. Це мають бути прикладні наукові дослідження, які приносять користь і університетові, і виробництву.

Один із стипендіатів Павло Краснощок, він же член збірної команди ДНУ з баскетболу, бере активну

молодої людини і як особистості, і як громадянина.

За активну участь у прикладній та науково-дослідній роботі, олімпіадах і конференціях на зразок престижної Міжнародної молодіжної науково-практичної конференції „Людина і Космос” стипендіями були нагороджені наполегливі і старанні: Павло Краснощок, Віталій Мукомел, Максим Сидоренко (VI курс), Євгенія Сиволап, Богдан Шаповал, Марія Дяченко та Ольга Зуб (III курс). Двічі стипендіат минулих років Максим Харченко розповів про те, як використав нагороду за старання в науці та подякував від імені студентів Леоніду Даниловичу за тепле ставлення до молоді, високу оцінку досягнень та зазначив, що прагнення до знань, а не до винагороди залишаються первинними: «Завдяки цій стипендії я побачив, що моя праця може бути оцінена. Стипендія відкрила мені дорогу до багатьох видавництв, до великої науки, звела із знайомими науковцями,

участь у науковій і дослідницькій роботі кафедри та в розробці навчального посібника зі спецкурсу (спеціальність „Двигуни РКЛА”), середній бал успішності студента за всі курси навчання складає 5,0 балів. З вересня 2008 року за запрошенням керівництва ДВО „ПМЗ” працює за сумісництвом на 0,5 ставки інженером-випробувальником цеху № 43. За відгуками керівників підприємства, відмінно виконує свої обов'язки. На факультеті розраховують, що Павло та інші стипендіати у майбутньому стануть аспірантами і продовжать славні наукові традиції фізтеху.

Наостанок Леонід Данилович оглянув навчальний корпус, іменні аудиторії О. Гончара і П. Загребельного, Ресурсний центр підготовки магістрів, НДЛ і музей археології Придніпров'я та спілкувався з пресою.

**Інформаційно-аналітичне
агентство ДНУ
ім. О. Гончара.**

Роман ВОРОНКА (США)

ЯК ЦЕ БУЛО...

Більшість українців у США, емігрантів та їх нащадків, жили ідеєю суверенної, ні від кого не залежної України. Це спеціально відноситься до тих, які прибули до США після Другої Світової Війни. Вони свідомо ґуртувались у товариствах та організаціях і працювали над тим, щоб зберегти та увічнити усе українське, в першій мірі те, що поступово, пляново і брутально нищилось під імперським чоботом в Україні.

Від 1945 до ранніх шістдесятих років розрив у контактах між материком і діаспорою був майже тотальний. Спілкування українців США з громадянами УРСР обмежувались до нечастих обмінів з родичами цензурованими листами.

Проте політичні зміни в УРСР породжували сценарії, які потребували реакції на питання контактів; рішення не для поодиноких членів громади, а напрямні для усіх, у яких патріотичне наставлення. Перед провідними діячами у діаспорі повторно поставало питання, яке тривожило багато декого, і на яке було важко дати відповідь. «Яке відношення має бути між Західною діаспорою та інтелігенцією в УРСР, із науковцями, культурними діячами, і так званими дипломатами УРСР? Чи зустрічатись з ними?» Позиція більшості провідників організацій була: «Не зустрічатись, не контактувати».

Та коли у берзні 1953 помер тиран Йосиф Сталін і настав період хрущовської відлиги, то найшлись відважні одиниці, які не чекали на громадське рішення цього питання, а почали такі контакти і зустрічі.

Контакти стали більш формальні у 60-их роках, коли постав у Нью-Йорку так званий «Клуб Круглий Стіл», за яким відбувались зустрічі між тими з України, які були у ласці уряду, і неконформістами з діаспори. Був жвавий об-

мін думок. Провідну роллю у цих зустрічах грав професор Всеволод Голубничий. Багато у діаспорі не одобрявали ці зустрічі "за круглим столом": ставились ворожо до тих, що зустрічались, звали їх запроданцями, "ікроїдами". Мені у ті часи було двадцять, і хоч я був свідомий і поінформований про ці зустрічі "круглого стола", то не брав у них участі. Правда, мене до них ніхто не запрошував.

Були молоді люди, які ініціювали зустрічі. Український студентський клуб у Ратгерс університет, у якому провідну роллю відіграла Надія Качмар (молодша сестра моєї майбутньої дружини Зірки), запросив українського дипломата при ООН Юрія Кочубея дати доповідь про сучасну Україну. Коли про це довідалися "діяспорні партійні діячі", прийшов наказ згори: "Відкликати! Заборонити!" Забули "батьки народу" про те, що тодішня студентська молодь вже вихована у американському демократичному дусі і їй прямо наказувати вже не можна. Були погрозиливі нічні телефонні дзвінки, різні тиски, але провід українського студентського клубу не заломався і зустріч відбулася. Дорадником цього клубу був молодий професор історії Тарас Гунчак. За беззастережену піддержку студентських рішень, їх право на таку зустріч, він був підданий гострій критиці, спеціально "друзями"-пластунами. Хоч я був студентом сусіднього університету, то брав участь у підготовці цієї зустрічі із Кочубеєм.

Кочубей виступив із доповіддю перед заповненою аудиторією. Розповів, скільки сталі продукує УРСР, скільки пшениці вирощує. Після доповіді були питання від студентів: "Скільки українців у сибірських концтаборах? Чому заборонені Українська Автокифельна Православна

та Греко-католицька церква?" Була дикусія про русифікаційні процеси в Україні. В очах студентів зустріч була дуже успішна, бо була нагода висвітлити колоніальний статус України.

Повернувшись до зустрічей за "круглим столом". На мою думку, найважливіше досягнення цих зустрічей за "круглим столом" у шістдесятих роках було те, що тоді були закладені підвалини під майбутнє спілкування. Майбутні - це ті, які почались у середніх вісімдесятих, про які я дещо напишу. Коли у 60-их роках в Україні почалися арешти, коли почалися цькування і наступ на усе патріотичне українство, зустрічі за "круглим столом" раптом обірвались. Усі контакти припинилися.

Можна сміливо сказати, що після арештів української інтелігенції, яка посміла відстоювати свої національні і людські права, зв'язків між західною діаспорою та урядом УРСР не було - хіба що згадати ганебну і мало успішну роботу «Товариства Україна», яким керувало Міністерство Внутрішніх Справ, яке було на послугах Служби Безпеки, КГБ. Та із ким вони тоді спілкувались? Із покидьками американського суспільства на 4-й вулиці в Нью-Йорку, з такими комуняками-запроданцями, як Михайло Ганусяк, редактор - газети "Вісті з України", котрий був на послугах КГБ, і знаний із того, що свого часу привіз до США фальшиву ідентифікаційну картку Івана Дем'янюка.

У вісімдесятих роках, коли я регулярно почав брати участь у зустрічах з людьми з України, поет Володимир Бровченко очолював "Товариство Україна". Я, може повинен, слово "поет" писати великими буквами. Із поезії, яку писав Бровченко, запам'ятався мені один рядок: «Здрастуй, Москво серпомолотиста». Який прекрасний підлабузницький неологізм! Треба бути великим поетом, щоб таке придумати.

Були у "Товаристві Україна" працівники, яких можна згадати добрим словом. Один був заступником Бровченка, Станіслав Юхимович Лазебник. Він у 1988-1991

роках багато допоміг тим, які допомагали Україні. Мабуть, у тих роках уже були такі вказівки, бо Лазебник допомагав тим, що прискорював візовий процес, дбав про потрібні запрошення. Відчувалося, що у компетентності Лазебника були рішення багатьох питань, пов'язаних із нашими поїздками в Україну.

Повернувшись до пізніх шістдесятих років. Як мені відомо, контактів між діаспорою та офіційними особами з УРСР не було, але натомість був великий потік інформації від дисидентів; листів, звідомлень, памфлетів самвидаву. Інформативний матеріал про події в Україні, у сибірських концтаборах, про дисидентський рух, друкували видавництва "Пролог" у Нью-Йорку та "Смолокип" у Балтиморі.

По закінченні Другої світової війни деякі українські патріоти із угруповання УГВР (Українська Головна Визвольна Рада), щоб продовжувати війну проти Москви, пішли на співпрацю із урядом США. Були це: Микола Лебедь, Мирослав Прокоп, Іван Гриньох, Юрій Лопатинський та інші. Це вони заснували видавництво "Пролог". Кількість людей, які співпрацювали із цим видавництвом, була велика, хоч багато запідозрювали, що "Пролог" щедро фінансувало ЦРУ (Центральне Розвідче Управління), почини "Прологу" були піддані аргументацією, що «ворог мого ворога є мій приятель». І я так думав. Уважав, що честь і слава тим, які уміють провадити українську визвольну боротьбу за чужі гроші.

Видавництво "Пролог" видавало журнал «Сучасність», якого мій приятель Тарас Гунчак у 1988 році був головним редактором. Я часто заходив до редакції і допомагав. Так я опинився у середовищі людей з "Прологу".

Коли одного дня зайшла потреба зустрітись у Нью-Йорку із двома «українськими дипломатами» і у "Пролозі" шукали обличчя, які були б незнайомі кагебістам у Н.Й., то запитали мене. Я погодився піти на зустріч, яка мала відбутися в шинку в готелі "Шерідан" на Парк Евеню. Нас було двоє, і їх

було двоє. У шинку було чимало обсерваторів із FBI та Місії СРСР. Адвокат Мирон Смородський і я, як водиться у шпійонських фільмах, з'явилися точно у "Шерідан готелі" з газетами "Свобода під пахвою" задля ідентифікації. Радянські дипломати прибули раніше. Це були Ігор Хижняк і Володимир Лапіцький. У розмові Хижняк надиво вражав своєю необізнаністю у справах діаспори, а Лапіцький виявився спеціалістом у поборюванні пропаганди про «вигаданій штучний голод в Україні в 1932-33». Він щонедавно прибув до Н. Й. із Канади, де він воював із канадською діаспорою. Розмова була неприємна. Лапіцький нарікав, що діяльні газети розповсюджують брехню про неврожай 1932-33, казав, що ніякого голоду не було. Пам'ятаю, що я на те відповів Лапіцькому, що у мене є сильне почуття, що ми у майбутньому ще зустрінемося і коли я його запитаю, чи був голод, він відповість мені, що був.

На наступний день у видавництві "Пролог" мене і Смородського допитували Лебедь, Прокоп і Купчинський про подробиці зустрічі. Після цієї першої зустрічі я був запрошений на ряд зустрічей з дипломатами УРСР, які відбувалися у Нью-Йорку.

Саме тоді повівав вітер відлиги у Москві, і деякі між ними люди з академічного світу, які були фінансово незалежні від української громади, позитивно відгукнулися на залучення дипломатів місії УРСР при ООН в Нью-Йорку і відновили зустрічі. Проте, на відміну від зустрічей за «круглим столом», про які ширша громада знала, учасники відновлених контактів не інформували громаду. Хто були ці люди? Назву деяких, тих, які були організаторами зустрічей і регулярно зустрічались: Марія Клячко, Ева Піддубчинин, Євген Стахів, Микола Галів, Богдан Певний, Тарас Гунчак, Іван Фізер, Іван Коропецький, між ними був і я. Де відбувалися зустрічі? На 120-й вулиці у Нью-Йорку у приватнім помешканні пань Клячко і Піддубчинин. Були інші, яких запрошували організатори, у

залежності від того, хто приїхав з України до місії УРСР при ООН. В таких випадках, коли телефонували з місії та інформували, що прибув такий-то політик чи діяч культури і гарно було б зустрітись, організувались зустрічі. Тоді, у залежності від того, хто прибув, запрошували таких, як Богдан Бойчук чи Юрій Тарнавський, якщо це був письменник, Тит Геврик чи Богдан Геруляк, якщо це був архітектор, і нишкомтишком відбувалася зустріч. Чому не інформували громаду? Тому, що в опінії організаторів громада не розуміла вповні зміни у політичній площині і не апробувала б такі контакти. Хто був регулярним учасником із боку дипломатів УРСР? Часто приходив сам посол Геннадій Йосипович Удовенко, також Василь Патірянович Поліщук, Микола Макаревич, Сергій Кулик, Олександр Буцько, Ігор Хижняк, Юрій Шевченко та інші. Між ними були і «дипломати кагебісти», які, як цербери, слухали і пильнували. Ми угадували, хто кого пильнував. Нагадується мені один такий дипломат, що майже завжди приходив на зустрічі. Вражав він мене тим, що видавалось, що закінчив у школі не більше як чотири класи (не знав ні історії, ні музики, ні літератури). Ні про що не міг вести розумну розмову, крім про футбол. Мені видавалось, що інші з його групи старались бути подальше від нього, начебто йому не довіряли або його боялись. Хто приїздив з України до ООН? Згадую зустрічі із письменниками Євгеном Гуцалом, політологом Арнольдом Шлепаковим, Сергієм Дорогунцовим, було багато інших. Зустріч із Гуцалом запам'яталась мені тому, що я відчув, що хоч у СРСР відбувались зміни, не усі позбулися страху. На пропозицію літературного редактора журналу «Сучасність» Гуцало був погодився на друкування своїх творів у журналі. На наступний день він рано-ранесенько телефонував і відкликав свою згоду.

Провідники рубрики: почесний доктор теології Леонід ЯКОБЧУК та журналіст Лев ХМЕЛЬКОВСЬКИЙ

АЛКОГОЛЬ І ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Сьогодні ми продовжимо розмову про біблійну характеристику схильності людей до пияцтва. Пропонуємо третю тему з цієї серії - "Вплив алкоголю на душу".

Де алкоголь входить дверима, там розум утікає вікном. П'яна душа не може бути розумною. Алкоголь не тільки одурманює душу, але й чинить її безбожною. Одного разу відомого проповідника, Ролянда Гіля, запитав один п'яниця: «Невже чарка горілки прожене з мого серця Божу благодать?»

"Навпаки, - відповів проповідник, - я переконаний, що Божа благодать взагалі ніколи не входила в серце, де горілка має велику владу".

І це абсолютна правда. Божа благодать, коли входить до серця людини, то звільнює її від усякої неволі, відроджує душу, робить її прагнутою святости та небесної чистоти. Але в п'яній душі не тільки Божої благодаті не може бути, але й, взагалі, нічого доброго не буває.

Пияцтво ніколи нікого не піднесло духовно і морально, але мільйони людей довело до найбільшого гріха, кинувши їх в моральне болото.

Історія людства не знає жодного випадку, щоб людина від алкоголю стала святою, натхненою, доброю, моральною. Алкоголь вбиває в душі людини всякі духовні поривання. Але п'яниці цього не усвідомлюють: Вони думають, що цілком в порядку перед Богом, що вони релігійні і навіть Божу благодать мають у своїм серці.

Одного разу в ресторані сиділи два приятелі, які вже випили горілки і тепер знічев'я сперечалися, яка релігія краща - католицька чи православна? До ресторану зайшов побожний проповідник Фелікс Неф, який хотів пообідати. Вони звернулися до пастора з своїм запитанням. Проповідник спокійно відповів:

- Немає чого сперечатися, бо ви обидва маєте ту саму релігію, а власне - горілчану.

Цією відповіддю проповідник дав п'яницям зрозуміти, що вони однаково поклоняються пляшці і їхнім богом є алкоголь. Якоїсь ще іншої релігії у них цілком нема, бо де ж у п'яній душі може бути релігія? Хіба що горілчаня. Там, де людиною керує чарка, там нема місця для інших ідей. Алкогольні напої неподільно панують над такою людиною, і про ніщо більше вона не думає й думати не

може. Така людина готова на всякі жертви для свого бога-алкоголю.

Ось один такий п'яниця, який дуже бідувач через те, що все пропивав, був присутній на бесіді про антихриста. Коли там згадали про те, що антихрист буде прибивати печатки своїм поклонникам, п'яниця сказав:

„Нехай дадуть мені 200 золотих на місяць, і я дозволю прибити на свому чолі не тільки антихристову печатку, але й самого диявола”.

Отака духовна свідомість у п'яниці. Йому потрібні гроші на горілку, і щоб їх мати, він готовий підпорядкуватись

ХРИСТІЯНСЬКА СТОРІНКА

навіть самому сатані. З цього ясно бачимо, що п'яниці - це ідолопоклонники, а їхній ідол, якому вони цілим серцем служать, це - алкоголь.

Інший п'яниця, коли зайшла мова про продаж душі сатані, сказав: „Якщо є такий чорт, що готовий купити душу, то пришліть його до мене. Я йому охоче продам свою”.

Зрозуміло, що обидва п'яниці були безбожниками, а довела їх до цього горілка, яка витравлює з душі все святе. Буває й навпаки, що безбожництво доводить до пияцтва. Але ніколи не буває, щоб пияцтво привело до Бога, а безбожництво - до тверезости. Ні, ці гріхи співпрацюють з собою, і завжди пияцтво веде до безбожництва, а безбожництво - до пияцтва.

Пияцтво калічить душу, вбиваючи в ній все прекрасне та шляхетне. І навіть коли часом і пробудиться в такій п'яній душі якась краще почуття, то й воно буде фальшиве.

Читаючи щоденник нашого великого поета Тараса Шевченка, знаходимо там замітку з приводу свята Петра і Павла:

„Сьогодні святкуємо пам'ятку двох великих благовісників любові і спокою. А у нас - величезна пиятика з приводу престольного свята. О, святі, великі, верховні апостоли! Коли б ви знали, як ми опоганили, як знівечили проголошену вами просту, прекрасну, пресвітлу правду!... В ваше імення так звані вселенські вчителі посварились на вселенських соборах. В ваше імення римські папи крутили світом. В ваше імення кланяємось обридливим суздаль-

ским ідолам та влаштуємо жажливі вакханалії”.

Це не дивно, що люди роблять зло, бо ж „увесь світ лежить у злі”, як сказано у Першому посланні апостола Івана. Але аж страшно, коли люди роблять різні гидоти в імення Боже та в імення святих. Наприклад, Різдва - п'ятника, Великдень - п'ятника, Петра і Павла - п'ятника.

Звідки люди, та ще й християни, взяли таке нехристиянське розуміння? Чому люди навіть те, що повинно їм нагадувати про святість, чистоту, тверезість, завершують пиятикою? Таке викривлення і такий духовний хаос в душі, робить тільки алкоголь.

Тому коли хочемо мати ясне, чисте та святе розуміння Божої волі, коли хочемо знати дійсну правду Божу та як служити Богові по-правді, то бережимо свої душі навіть від найменшого впливу алкоголю. Алкоголь - це грабіжник, що пограбовує нашу душу з духовних чеснот, й приголомшує її так, що вона втрачає свідомість своєї гідности та свого призначення. Алкоголь вбиває душу.

Я хотів би навести з Біблії кілька прикладів такого згубного впливу вина на людину. Коли в Ізраїлі став царем Ела, син Вааси, то царював тільки два роки, бо начальник царського загоно колісниць Зімірі дочекався години, коли цар був вщерт п'яним, гостюючи в господі Арци, увірвався в палац, вбив Елу і сам став царем. У ті ж часи араміський цар Бен-Ада рушив з великим військом на Ізраїль. Не було порятунку. Але агресор став шатрами і почав пиячити з своєю старшиною. Ударили ізраїльтяни на ворога і розбили його, хоча мали меншу силу, але мали тверезого царя.

Ось бачите, царі через пияцтво втрачали владу і життя. Ми не маємо царств, але маємо свої сім'ї, працю, своє здоров'я. Тож стережімося, щоб не втратити ці коштовності через потяг до горілки. Чарка - ворог кожного українця!

Знаменитий англійський Арнольд Тойнбі дослідив, що не менше як 16 великих націй з їх цивілізацією загинули внаслідок морального розкладу. Для нас особливо відома розбещеність і моральний розклад Древнього Риму.

Історія свідчить, що головні причини їхнього морального розкладу були в алкоголь-

них напоях. Це показує, що алкоголь змітає з лиця землі не тільки одиниці та родини, отруєн горілкою і вином, але також цілі народи.

Теологи вважають, що й на початку віків алкогольні напої видірали вирішальну роль в моральному розкладі людства, яке дійшло до такого беззаконня, що Сам Господь не міг його стерпіти і знищив світ потопом. Бо хоча Бог і довготерпеливий, але Він також і справедливий і велика злочинність людства чи окремих націй стягне суд Божий на цілу націю.

Хто насамперед має вести боротьбу з алкоголем, який обернув великі дороги на місця кровопролиття від катастроф?

Кожна свідома людина, якій не байдужа доля народів, доля нашої батьківщини. Я вважаю, що Церква Христова має вести провідну роль в боротьбі з тим проявом пекла на землі. Церква має проповідувати, писати, остерігати, докоряти, виявляти та освідомлювати людство. Церква має впливати, а навіть робити на владу натиск, щоб вона вжила заходів в обороні людства перед наступом алкоголю. Бо ж толерувати алкоголь, який нищить в людині все найкраще, це означає втратити волю, безпеку і справедливість.

І основний акт цієї боротьби, найважливіше - повернутися до Господа, прийняти Ісуса Христа своїм особистим Спасителем і Господом свого життя. Віддати Йому своє серце, а тоді Бог дасть силу встояти перед спокусою алкоголю, а також силу боротися з цим лютим ворогом.

Найперше, треба відмовитися від пиття алкогольних напоїв.

По-друге, пильнуйте, щоб ні один гріш не пішов на підтримку алкогольної продукції.

По-третє, усвідомлюйте інших, щоб вони покинули пити.

Четверте, підтримуйте організації, що поборюють алкоголь.

П'яте, протестуйте перед владою, оскаржуйте виробництво спиртних напоїв продажу їх як явища неморальні та злочинні.

Боротьба з алкоголем - це обов'язок усіх, тому що мільйони людей стають нещасними через алкоголь. Скільки то зла, скільки розбитих родин та розбитих сердець, скільки гірких кривд та образ, скільки сліз та ридань, скільки пролитої крові та передчасної смерті приносить алкоголь! Тому байдуже на це зло дивитися не можна.

Для того, щоб поповнити знання Біблії, почути відповіді на запитання людей про різні проблеми повсякденного життя, слухайте християнську радіопрограму "Відвертість", яка виходить в ефір щоп'ятниці о 21.15, на першій програмі Українського радіо.

ДО ТРАГІЧНИХ РОКОВИН ПОЛТАВСЬКОЇ БИТВИ

ІЗ ПРОМОВИ ГЕТЬМАНА ІВАНА МАЗЕПИ ДО КОЗАЦТВА ПЕРЕД ЗЛУКОЮ ЗІ ШВЕДАМИ ТА ВИСТУПОМ ПРОТИ ЦАРЯ ПЕТРА

„Стоїмо, браття, над двома безоднями, що готові нас пожерти, коли ми десь не знайдемо добром, як ті безодні обійти. Цар московський і король шведський завзялися воювати, а терпітимемо від цього тільки ми, бо то все буде діятися на нашій землі. Треба ж і нам подумати про самих себе. Моя думка є така:

Король шведський усіх побиває, то поб'є він і царя московського, а нас віддасть назад полякам, бо він наставив їм королем свого прияеля, Станислава Лещинського. Пропали тоді всі договори про наші права, і гірка буде наша доля. Коли ж подужає цар московський, то буде ще гірше, бо він взяв собі всю власть, мучить людей, як сам хоче, так, що тепер і свобода народна і все майно і саме життя кожного з нас лежить тільки в руках царя. Ви ж бачили, як він карав і мучив наших людей лютими муками. Мене самого бив в лице. А я ж представник ваш; то за яке ж бидло він уважає всю нашу націю?! Московські війська на Україні чинять нам всякі кривди, але коли ми послали з жалобою нашого депутата Войнаровського і веліли йому просити, аби цар підписав і потвердив (перейславський) договір Хмельницького, бо так кожний цар робив, то Петро бив нашого депутата по щоках, посадив у тюрму, звелів повісити, та тільки не вдалося, бо Войнаровський утік.

Отже, з усіх зол нам треба взяти менше, аби потомство

нас не проклинали. У мене дітей немає. Сам я одною ногою у гробі, отже, мені нічого не треба. Я тільки хочу добра тому народові, котрий мене вибрав у гетьмани і доручив мені свою долю. Окаянним би я був, коли б воздав вам злом за добро і продав вас ради своєї користи. І от що я тепер надумав. Я довго займався політикою і знаю, що означає тайна в ділах політичних, тому я сам бачився з королем польським і з королем шведським і умовився з ними так: ми не будемо воювати ні з поляками, ні зі шведами, ні з москалями, а будемо стояти на своїх границях і берегти свою землю. А коли прийде час миру - нехай Україна буде об'явлена самостійною, як колись була за князів своїх, нехай їй будуть признані всі права, як кожній самостійній державі.

За таку думку взялася і Франція і Германія, бо Германія про таку нашу державу говорила ще з гетьманом Богданом Хмельницьким. Тепер я вже маю договір, підписаний мною і шведським королем - отже, від цього часу шведи є нашими приятелями й союзниками, які нам допоможуть увільнитися від рабства і зробитися свободними людьми в самостійній Україні. Бо Москва забрала у нас все, забрала навіть наше імя - Русь.

Договори зі шведами ми не перші пишемо. Хмельницький вже був в союзі зі шведами, помагаючи їм брати Варшаву і Краків. Отже, теперішній договір - це тільки продовження попередніх. Тай що ж би ми за народ були, якби ми не дбали самі про себе і не відпірали небезпеки?"

(За Гнатом Хоткевичем, письменником і народознавцем, знищеним большевиками у час Єжовщини). Підготувала Леся ХРАПЛИВА-ЩУР, (Канада).

Це розділ із відомої трилогії Богдана ЛЕПКОГО: „МАЗЕПА”(видане у Львові, 1926). Описує події уселі під Батурином, столицею гетьмана Івана МАЗЕПИ, коли він получився зі шведами, щоб воювати проти московського царя Петра, осінню 1708-го року.

ПІД ДЗВІННИЦЕЮ

Кількох їздців скакало навмання. Дикий крик і свист трівожив вечірну тишину. Коні аж стогнали, принаглювані острогами й нагайками до скорого бігу.

Меншікову серце живіше забило. Чи не царські це посланці за ним?

Дав трубкою знак, - їздці спинилися.

Під'їхав і спитав — куди?

До найблищих сотень в маніфестом царським, - відповіли.

Заспокоївся.

Царські всадники, пізнавши команданта кінниці, віддали йому честь і показали папері.

Не були запечатані, бо призначено їх до прилюдного оповіщення і до як найскоршого та найширшого розповсюдження.

Меншіков розгорнув один, скинув трикутний

капелюх перед власноручним підписом царським і пробіг писемно очима.

Цароповіщав усе козацьке війсьсько, що стояло біля Десни і по інших місцях, а також усіх духовних і мірян на Україні, що гетьман Іван Степанович Мазепа кудись у безвісті пропав і що треба боятися, щоб не вийшло яке лихо із його ворожих факцій.

Тому то цар взивав усіх козацьких старшин, щоб негайно приїздили до його царського стану на раду, а якщо виявиться потреба, щоб вибрали ообі нового гетьмана.

Меншіков заспокоївся. Для його, значить, не було тут ніякої небезпеки, треба лиш бистро помітити настрої царя і пристосуватися до нього та підійти під царські бажання, вгадуючи його думки, як вгадує вірний пес думки й бажання свого пана.

Віддав писемно і відпустив штафету. Їздці гукнули на коний, ті рванулися з місць, і потонули в пітьмі. Меншіков і собі пустився в дальшу дорогу. Підїзджаючи до най-

ближчого села, запримітив незвичайний рух. На майдані, недалеко церкви, горіло огнище і гарчав тарабан. Селяни, стрівожені одним і другим, вибігали зі своїх хат і ставали гуртами, з острахом дивлячись на царських ратників. Нічого доброго від їхньої вічної гостини не сподівалися.

«Старшина де?» — гукав вусатий райтар. «Чому його чорт ще приніс, хоче кулею в безмозкий лоб дістати?»

Сільський старшина, сивоголовий, поважний дідусь, висунувся з товпи і поклонився в пояс.

«Прийшов, старий чорт? - привітав його вусач, - так прикажи свому дідьчому кодлові, щоб колесом ставали й слухали, що приказує батюшка цар, а то колесо вас не мине, бунтівники, супротивники черкаські!»

«Колесом ставайте, люди добрі, колесом, дітоньки любі, - тихо там, добре слухайте, що їх милости, люди царські, читатимуть».

Народ окружив колесом огнище і в безмовній покорі слухав незрозумілого маніфесту царського. Вусатий райтар читав його голосом

грімким, але однозвучним, не зважаючи на знаки перепинання, немилосерно шматуючи речення та відпочиваючи якраз не там, де треба, - із-за чого зміст царського письма затемнювався до рещти.

Меншіков зупинився осторонь між липами, так що серед темряви його й не бачили, і звідси приглядався до цієї цікавої і з малярського боку дуже ефектовної картини.

«Гетьман Іван Степанович пропав... кудись у безвісти і звідси... виникає сумнів чи нема... тут... ворожих факцій», - проголошував вусач.

«Брешеш!» - загуло нараз десь здалеку від церкви, з-поміж могил. Товпа стрепенулася, вусач читати перестав. Від могил виходив височезний дідуган, з білими вусами, зі жмутками білого волосся на підголенім лобі, весь білий, лиш полумінь кидала на нього відблески червоні.

Став під дзвінницею, під самими дверми, високий і страшний, як опир. Ніхто його не знав, жінки гадали, що дух. Хрестилися, діти з криком утікали в село.

«Брешеш!» - гукнув, протягаючи в напрямі читаючого салдата свою костисту, довгим життям висушену руку. «Гетьман Мазепа не щез, він пішов по славу і по волю для тебе, тупоумний народе, для тебе, безглузда товпо!»

Говорив так голосно, що Меншіков чув і розумів кожде його слово.

«Не гетьман зрадив народ, а ви зраджуєте його, відрікаєтеся від нього, як Петро від Спасителя свого, нікчемні труси, грязюко з торгового майдану! Метайте жребії о ризи його, гризіться за сребренників трийцять, поки вас царська підшопа не розчавить, як хробів на шляху. Гетьман камінь двигнув, камінь, що давив вас і предків ваших, а ви спиняйте його, щоб не покотився униз, лиш щоб упав на невольницькі черепи ваші і на голови нащадків ваших, - раби! Як безмовна скотина, покійно слухайте і до відома приймайте, що вам читав посіпака царський, замість навіки затулити його брехливий рот, - труси, падлюки!»

Царські люди збилися в гурт, їх було кількох, а кругом сотки непевного народу.

«Готовись!» - гукав вусач.

Як камінь стояли серед моря людських голів.

Ділило їх огнище, котре можна було зітханнями вгасити і затоптати ногами в одну мить. Товпа заметушилася.

«Як ти смів?!» - верещав вусач. «Ми люди царські, головами заплатите за нас».

«Совістю заплатите за зраду України», - відповів дідуган.

«А вжеж, а вжеж!»

«Правду говорить дід!»

«Не слухаймо Москалів, слухаймо його!»

Море обливало камінь, жар потухав...

В цей рішаючий мент Меншіков дав знак своїм людям.

З криком і свистом пустили коний в товпу. Списи, як блискавка з чорної хмари вилітали. Товпа захвилювалася, розступилася і з криками одчаю розбрилася на всі сторони світа.

На майдані осталося кілька тіл, що вилися в болю і кричали ратунку, - надаремно.

«Живим його беріть! Бунтар!» - приказував світ-

лійший, спиняючи коня біля огнища самого.

Царські люди кинулись сповняти приказ князя. Але кругом діда стояло вже кількох парубків з головнями, вихопленими з огня. Відбивалися ними від шабель. Искрами й жаром сипали в очі Москалів.

«Спасибі, діти, що не оставили самого», - говорив дідуган, назираючи на найблизшого райтара. Поклав його, шаблю вихопив з руки, перехрестив нею п'ятому нічну. «Не осоромимо себе, поляжемо за других!»

Шаблю даром не махав, кождей його удар, - смерть, або важкі рани, останній зойк, або розпучливі стони.

«Оттак їх дявольських синів! Ще наша слава не пропала».

Кількох ратників обіймало і цілувало мати, землю сирую, під дзвіницею жмінка оборонців слави й волі обливалася потом і кровю.

«Хто там ще, підходь!» - кликав дід. «Спишись на другий світ, щоб не минула нагода згинуту з доброї руки!»

«Пали!» - відповів Меншіков, повертаючись до своїх.

Райтари зіскакували з коний. Коні полошилися, треба їх було відводити геть. Боялись огнища, а може й діда, що стояв під дзвіницею високий, як дзвіниця, страшний, як опир, біло-червоний, - горів.

«Пали!» - повторив Меншіков.

Залунали перші стріли і двох парубків поклонилося землі.

«На дзвіницю!» - приказав дід.

Ускочили, двері загнули, чим лиш могли. Чути було, як по сходах спиналися до дзвонів.

Загудів найбільший з них голосно, розпучливо, трівожно, але - надаремно.

Ніхто не наспівав на клич.

З дзвіниці видно було, як гасло світло в селі.

Народ кидав свої огнища домашні, люди, як перепілки по стерни, розбігалися по полях і ховалися по нетрах і плавнях.

Зжахнулося село.

Та не зжахнулися тії на дзвіниці.

«Нам виходу з цей дзвіниці нема, хіба на другий світ», - казали, ховаючись від

куль і посилаючи свої на долину.

Мали їх мало. Ані одної даром не пускали.

По кожій під дзвіницею роздався безтямний крик і, погана лайка.

«Виважуй двері!» - гукав вусач, той самий, що читав царський маніфест.

Але на спину його впав добре пущений камінь згори і він хрестом поклався на розмішену чобітьми землю.

Облягаючі розскачилися, як вовки від вовка, влученого кулею мисливою, і в обложенців вступила нова охота витривати в нерівному бою... Чей же устояться, чей же проженуть ворогів, вратують честь села?.. Так куль вже не було.

«Здіймай найменший дзвін!» - приказував дід, пускаючи вділ відірвану лату.

Насилу зняли, - взяв, розмахнувся і пустив ним прямо туди, де з витягнутою шаблюю в руці стояв світліший.

Дзвін загомонів у лету, ніби здивований незрозумілим для нього бажанням грізного дзвонаря і, пролетівши понад головами райтарів, зарився глибоко в землю перед самими ногами князя.

«Не попав», - промовив старий, - «а жаль, бо цього в першу чергу треба послати до чорта. Ану-те ще раз!»

Відчепили другий, дід глянув, затамив собі місце, де Меншіков стояв, розмахнувся, але в ту мить ворожа, куля повалила його горілиць: «Не здавайтесь! Не здавай-тесь!»

І - замовк.

Виважено двері до дзвіниці.

«Посвітіть! - Головню з огнища подай! Запали смолоскип!» Кричали надоліні.

«Прикладами їх, дулами мушкетів по голові, не пускай!» - лунало на дзвіниці.

Билися за кождей схід, за кождей шабель на драбині. Москалі дзвіниці приступом взяти не могли.

«Здавайсь!» - гукали на парубків. «Світліший помилює за хоробрість».

«Хай його милує чорт!» - відповіли згори.

Замовкли стріли. Обложені не мали чим стріляти, облягаючі не могли, бо їх люди були в середині.

Меншіков казав огнище перенести під стіну дзвіниці, з того боку, куди завівав зимний, сильний вітер, «Докидай гиляк!... більше!... ще!»

Огонь бухнув з новою силою, озарюючи не лиш дзвіницю, але й стіни церкви, і хрести на могилах, і хустки на хрестах, та розмальовуючи кожду гилячку старих, безлих лип.

Дим вдирався на дзвіницю дверми й вікнами, усі ми щілинам розгойданого поверша. Дзвони розгрівалися, - ніби оживали.

«Ось вам ще!» - гукали обложені, кидаючи вділ останки белькування.

«Підпалюй сходи!» - відповідав на те московський підстаршина.

На долині дзвіниці стояли останки старого іконостаса, трухле грушкове й липове дерево, сточене хробами, сухе, як чир.

Підпалили. Востанне обличчя святих засіяли надземьким блеском, глянули здивовано і перемінилися в огонь.

Дзвіниця спалахнула високим горючим стовпом, від котрого розвиднілася ніч.

«А розкажіть там цареві, як ми вітали його маніфест!» - гукали згори.

«Поклоніться гетьманові Мазепі від нас!»

«Скажіть, що не осоромили ми себе і його!»

Решту заглушив луск.

Дзвіниця захиталася, затріщала в основах, і як підрубаний дуб перехилилася на той бік, куди хилилася здавна, на захід.

Зойкнули дзвони, і з цілою силою непроголошених звуків, з піснями радостий і омуків, з воскресними й похоронними акордами полетіла вниз.

Облягаючі розбіглися, загулюючи долонями очі, наполохані коні фантастичними зв'язями понеслися по полях, - світліший стояв і дивився на діло рук своїх.

«Бунтівники! Черкаси! Мазепинці!»

Мабуть перший раз вилетіло це крилате слово на світ, щоб то чорним птахом, то невмірущим феніксом, то голубом білим літати понад полями і степами, понад широкими просторами України, буйним, нестримним летом крізь темряву віків.

Марічка
ГАЛАБУРДА-ЧИГРИН

УКРАЇНСЬКІЙ ДІЯСПОРІ В АВСТРАЛІЇ - 60 років...

**"Кожен думай, що на тобі мільйонів стан стоїть,
що за долю мільйонів мусиш дати ти одвіт".**

(Іван Франко).

Українська діаспора в Австралії є одна з наймолодших українських поселень в світі. В 1947-му році прибуло до Австралії кілька десятків українських родин. В 1948 і в 1949-му році українці, т. зв. політичні емігранти (displaced persons) масово прибули до Австралії - початок української діаспори в цій країні датується 1948-1949-го року. Й цей 2009 рік є в нас ювілейним.

60 років, здається, не так вже й багато. А виросло в Австралії три покоління австралійців - українського походження.

До 1947-го року українців в Австралії майже взагалі не було. Є інформації про те, що були поодинокі українці, які по Першій Світовій війні приїхали сюди з групами росіян через Манджурию й з Харбіну.

Статистика останнього перепису населення з 8.8.2006 року подає, що на території Австралії живе 37.800 тисяч українців.

В початках українці почали своє життя з нічого. Брак старої еміграції, брак власних домів, організацій не давали можливостей оминати перших важких років життя. Люди не знали англійської мови. Та тяжкою працею поступово підносилося українське громадське життя.

ДЕМОГРАФІЧНА СТРУКТУРА УКРАЇНЦІВ АВСТРАЛІЇ

Майже всі українці поселились по містах і працювали чи ще працюють у різних галузях промислу. Покоління, які родилися й закінчили школу в Австралії, працюють по своїх професіях. Є в нас багато лікарів, дентистів, правників, вчителів, інженерів, комп'ютерних спеціалістів та кілька підприємців.

Розселились українці в околицях найбільших індустріальних міст Австралії, біля Сіднею, Мельборну та Аделаїди. Менші скупчення виникли в Перті, Брізбені, Окслі, Ньюкастелі, Волонгонзі, Джілонгу, Саншайні та невеличка громада в столиці Австралії Канберрі й її околицях Квінбієну. Живуть поодинокі родини в місті Керне

та в Аліс Спринте. Невеличка громада українців живе в Тасманії.

В кожному з згаданих місцевостей діє Українська Громада, Спілка Української Молоді (СУМ), Пласт, Союз Українок, Українська Школа, Кредитівки та ряд суспільно-

*На Многії Літа,
Українська Громада
Австралії!*

політичних організацій, мішані хори, танцювальні групи, ансамблі бандуристів, театральні гуртки, літературні клуби, товариства професіоналів та підприємців, спортивні клуби коланого м'яча, відбиванки та гольфу. Стейтові Громади відіграють важливу роль як структури, бо об'єднують українців.

Існують суміські та пластові таборів площі, де молодечі організації відбувають свої літні табори, свята та розвагові імпрези.

Союз Українських Організацій Австралії є Центральним Представництвом всіх українців у цій країні: є їх представником перед урядовими чинниками.

КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

Найбільш успішним аспектом зовнішніх зв'язків української спільноти в Австралії треба вважати виступи наших мистецьких ансамблів та поодиноких митців. Успішними концертами та участю в збірних австралійських імпрезах українські мистецькі одиниці здобули собі велику популярність і признання. Вони популяризують наше мистецтво серед австралійської спільноти, доводять до уваги публічної opinіи українську спільноту в Австралії та в загальному збуджують в австралійському довірлі зацікавлення українською проблематикою та Україною.

УКРАЇНСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО

Діють суботні школи й садочки по всіх українських скупченнях. Коли постала Фондація Українознавчих Студій в Австралії - діє Лекторат Українознавства в Сіднейському Макворі Університеті та в Мельборнському Монаш

Університеті. Сьогодні, в 60 років нашого поселення в цій країні, учнів в школах не так вже й багато. В 2009 році навчаються 286 учнів.

По деяких стейтах (штатах) Австралійський Уряд визнав українську мову як предмет до матуральних іспитів.

МАТЕРІЯЛЬНІ НАДБАННЯ УКРАЇНЦІВ В АВСТРАЛІЇ

Матеріальні надбання українців в Австралії за 60 років поселення є такими, що ледве чи якісь з наших спільнот в других країнах світу могли б похвалитися за такий короткий час такими досягненнями.

В першу чергу, впадає в вічі велика кількість Народних Домів і Церков УАПЦ й УКЦ у порівнянні до нашої численності. В Мельборні побудовано Катедру Української Греко-Католицької Церкви ім. верх. апп. Петра і Павла. Спричинене це великою віддалю між поодинокими скупченнями наших поселенців, які розкинені по цілій Австралії. Побудовано кілька пам'ятників в пам'ять тих, які загинули під час Голодомору в 1932-1933 роках, тих, хто поляг за волю України, в честь 1000-ліття Хрещення України.

Дуже багато українців за 60 років тут поселення відійшли у вічність.

Нова еміграція з Польщі (1980 роки), а ще з Боснії чи колишньої Югославії, й недавня з України не доповнила ряди нашого суспільства, так, як це думали й бажали основоположники українства в Австралії. Від 1991 приїхало понад 10,000 українців з України. Нова хвиля доповнює певні галузі життя, головню в культурно-мистецькій діяльності та в рідному шкільництві. В 2009 році Українці з Боснії відзначають 120-ліття їхнього виходу з Галичини.

Виходило в Австралії кілька українських газет - "Українець в Австралії", "Єдність". На сьогоднішній день залишилося дві газети "Вільна Думка" (Сідней) та "Церква й Життя" (Мельборн). Видано СУОА двома томи "Українці в Австралії".

ГУМАНІТАРНО-МЕДИЧНА ДОПОМОГА УКРАЇНІ

На велике признання в цій діяльності серед нашої спільноти заслужив Союз Українок, а перед в тій допомозі вело Українське Лікарське Товариство Австралії. Допомога ця у вигляді медицини та медичних

приладів була досі доставлена в кілька лікарень України. Наші лікарі, їдучи в Україну, везли з собою хірургічні інструменти. Вели там показові операції, вели консультації, читали медичні лекції.

Чорнобильська Фондація та інші також організували допомогу.

ЗВ'ЯЗКИ З УКРАЇНОЮ

Можна твердити, що зв'язок з Україною розпочався в 1989 році, коли до нас приїхав народний депутат, поет Дмитро Павличко, тоді голова Товариства Української мови ім. Т. Шевченка.

Після нього Австралію відвідало багато політиків, письменників, артистів, співаків, ансамблів, професори, вчені різних галузей, між ними експрезидент Леонід Кравчук, нар. депутат поет Іван Драч, голова Всесвітньої Координаційної Ради Українців в світі, колишні в'язні концтаборів СРСР Богдан Горинь, Левко Лук'яненко, Владика Павло Василки, Президент Києво-Могилянської Академії Вячеслав Брюховецький, бізнесові делегації, спортсменці, ціла Олімпійська команда в 2000 році. Довгий список можна продовжити.

З сторони Австралії в культурницьку подорож в Україну їздили бандурист Віктор Мішалов, танцювальна група "Веселка", Ансамбль ім. Володимира Івасюка, ансамбль "Ластівка" - всі з Сіднею, Танцювальний ансамбль СУМ "Верховина" з Мельборну, ансамбль "Каштан" з Аделаїди, діти української школи з Саншайні, діти української школи і СУМ у з Перту, як і рівно ж Сумівці і Пластуни з приводу З'їздів і Світових Злетів, які відбувалися на рідних землях.

Офіційні зв'язки розпочалися в грудні 1991 року, коли Австралія визнала незалежну Україну, а відтак Україна визначила своє представництво в Австралії 16 січня 2000 року, коли до Австралії приїхав перший консул України Вадим Пристайко, а генеральний консул Василь Корзаченко прибув в травні того ж року. До того часу ролю Почесного Консула України виконувала бл. пам. Зіна Ботте. Після її смерті її чоловік Валерій перебрав цю ролю.

14 квітня 2003 року Генеральне Консульство України перетворено на дипломатичну установу, тобто амбасаду

- посольство. Консули України та попередній посол Олександр Міщенко і теперішній Валентин Адомайтис тісно співпрацювали і співпрацюють з Управою СУОА.

ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Українська спільнота Австралії визначила себе своєю політичною діяльністю. До часу проголошення Незалежності України в 1991 році українська громада в Австралії проводила величезні демонстрації в справах Голодомору 1932-33, в обороні людських та національних прав, проти советсько-комуністичного знуцання над українським народом. Виступи проти Червоноармійського хору та інших владних структур. В 1991 році відбувалися маніфестації, вимагаючи від Австралійського уряду визнання Української Самостійної Держави та за нав'язання дипломатичних зв'язків. В 2003 році проведено по всій Австралії акції на підтримку демократизації України в рамках Помаранчевої Революції.

ЗАОКЕАНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

Хоч Австралія далеко від інших континентів, де поселені українці, представники української спільноти Австралії брали та далі беруть активну участь в Конгресах та праці Світового Конгресу Українців, політичних угруповань, молодечих організацій та злетів.

ЗАКЛЮЧЕННЯ

Українці в Австралії зробили за 60 років свого поселення в цій країні в ім'я України дуже багато й здобули собі достойне місце у багатокультурній Австралії. Не засорили Матері України й продовжуватимуть свою діяльність, бо нас багато тих, хто готовий зберегти й надалі спадщину наших батьків й предків.

Піонери перших 60 років поставили здоровий фундамент для церковного, суспільно-громадського й політичного життя. Вже кілька разів відмолоджено проводи наших структур. Виклик до теперішнього та майбутніх провідів є обов'язком зтримати дух українства, любов та гордість до свого рідного та далі втішатися повагою австралійського суспільства. Оптимістично, але реально підходимо до реального стану і пам'ятаймо слова Івана Франка: "Кожен думай, що на тобі мільйонів стан стоїть, що за долю мільйонів мусиш дати ти одвіт".

"Вільна думка" (Австралія)

Микола
Слободянюк

ЗАВДАННЯ ПОДАЛЬШОГО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ АНТИФАШИСТСЬКОЇ БОРОТЬБИ В УКРАЇНІ

Величезна заслуга М. Грушевського полягала в тому, що він перший поглянув на історію українського народу як на історію цілком самостійну, незалежну та самодостатню. Автор "Історії України-Руси" сконструював схему, яка об'єднала минувшину різних українських земель в один історичний потік. Це дозволило говорити про єдність української нації у просторі та часі¹. Пізніше відродження української державності стало яскравим прикладом вірності концепції М. Грушевського. Проте якби Михайло Сергійович був живий, йому довелося б знову відстоювати свою концепцію окремого від Росії історичного розвитку України та дописувати свою "Історію України-Руси" до початку ХХІ ст.

Проблема сучасної української історіографії полягає в тому, що вона ніяк не може остаточно позбутися погляду на історію України часів Другої світової війни як на частину історії СРСР (читає – Росії). Така роздвоєність свідомості українського історика проявляється, наприклад, у назві і в змісті праці М. В. Ковалю "Україна в Другій світової і Великій Вітчизняній війнах"². Хоча сам автор у передмові до цієї книги пише про потребу переосмислення "всього тисячолітнього шляху українського народу" та створення "повноцінної наукової концепції, засад адекватного відображення й тлумачення центральних віх історичного процесу". Подібне ж обминання "гострих кутів" спостерігається в авторів "Новітньої історії України (1900-2000)"³.

Отже, вже розуміючи необхідність створення нової концепції, ми ще не в силі повністю позбутися радянських стереотипів, щоб не

дай Боже, не образити тих, хто внутрішньо продовжує жити в СРСР. Така "політкоректність", "подвійна лояльність" вже відірвала нас від радянської історичної спадщини, але заважає створювати нову історію, національну.

Це проявляється у викладенні подій, в їх оцінці, у підборі тем монографій та підручників, у напряматті досліджень. При розмаїтті конкретно-історичних досліджень з історії руху Опору в Україні ми не маємо системності ані в цих пошуках, ані в теоретичному осмисленні вже дослідженого. Потрібна розробка державницької концепції новітньої історії України, яка б остаточно відмовилася від тієї радянської спадщини, яка негативно позначається на наукових дослідженнях, і розробила б власні підходи, термінологію та оцінки подій.

Кожен історик має право на власну думку, але, разом з тим, є очевидною потреба в розробці узгодженого загальноприйнятого бачення тогочасних подій. Державницька концепція – це не замовчування незручних фактів чи придушення інших теорій, але погляд на історію України періоду Другої світової війни, перш за все, як на процес боротьби українців за власні самоусвідомлення та державу. І навколо цього головного стрижня повинні налізуватися факти та досліджуватися процеси минулого.

У розв'язанні цього завдання велику роль відіграло б створення узагальнюючої наукової праці з історії руху Опору в Україні. Зокрема Опір потрібно розглядати, перш за все, не через дослідження його проявів, тобто форм і методів боротьби (як це було прийнято в радянській історіографії), а безпосередньо як явище, з усіма його складови-

ми, особливостями та розвитком в просторі і часі. Першочерговим завданням істориків є не просто описати минулі події, а осмислити їх, простежити закономірності генезису руху Опору в Україні, порівняти його розвиток з розвитком антифашистського Опору в окремих європейських країнах та в Європі в цілому, зробити певні теоретичні узагальнення.

Але на цьому шляху перед дослідниками постає кілька проблем, серед яких першою є проблема термінології та тлумачення термінів. А саме: застарілість радянської термінології і неузгодженість використання термінів серед сучасних українських дослідників. Оскільки процес визначення спільної термінології ще не завершений, це змушує автора запропонувати свій понятійний апарат.

Серед дослідників немає єдності щодо відповіді на питання, що таке «рух Опору». За визначенням "Советской Военной Энциклопедии" рух Опору – це національно-визвольний, антифашистський рух під час Другої світової війни проти німецько-фашистських та інших окупантів та їх пособників⁴. Але хто конкретно міг належати до антифашистського Опору? Одні дослідники вважають учасниками руху Опору всіх невдоволених фашистськими окупаційними порядками, навіть якщо невдоволення не виявлялося у будь-яких діях. Наприклад, учасником Опору міг уважатися навіть німецький солдат, що висловлював сумнів у перемозі Німеччини.

Інше тлумачення обмежує рух Опору підпільними акціями добровольців, спрямованими проти підкорення країни (найчастіше – проти окупації) нацистському або фашистському режиму, його союзнику або сателіту⁵. При цьому така форма

Про автора. Микола Анатолійович - доцент кафедри українознавства Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту, кандидат історичних наук.

антифашистської боротьби, як саботаж військових, економічних та політичних заходів окупантів до уваги не береться. На нашу думку, найбільше відповідає внутрішній суті поняття і найбільш придатне для загального використання визначення руху Опору, подане у радянському "Военно-энциклопедическом словаре" як "антифашистські агітація і пропаганда, саботаж, страйки, диверсії, партизанська боротьба"⁶.

Наступне питання, яке виникає перед сучасним українським істориком, чи можна вважати антифашистську боротьбу в Україні рухом Опору? Ще у 1959 р. В. Клоков запропонував використовувати термін "рух Опору" як загальноприйнятій. Загальне прийняття цього терміну вирішило б дискусію про зміст термінів "партизанська війна", "партизанська боротьба" та "партизанський рух". Він включав би в себе всі форми боротьби населення: збройні і незбройні, активні й пасивні, організовані й неорганізовані. Ця пропозиція була підтримана на конференції А. Вовком, а в 1965 р. - А. Курносим. Останній писав: "Термін "Рух Опору"... ширше й повніше формулювання "партизанський рух"... В Опір включаються не тільки збройна боротьба партизан і підпільників, але й менш ефективні назовні, хоча й набагато більш масові форми боротьби - саботаж і т. п. Пропонований термін разом з тим підкреслює спільність народної боротьби в окупованих районах СРСР та руху Опору в країнах Європи". Проте пропозиція В.Клокова не була прийнята, мовляв, є глибока соціальна відмінність між поняттями "рух Опору" та "всенародна боротьба радянських людей в тилу ворога". У передмові до третього тому збірника "Друга світова війна. Рух Опору в Європі" стверджується, що термін "рух Опору" може бути лише умовно прийнятий по відношенню до Радянського Союзу з метою "єдності термінології" при вивченні історії європейського Опору⁷.

Тільки умовне прийняття терміну "рух Опору" по відношенню до СРСР радянська історіографія пояснювала ще й тим, що, на відміну від інших країн Європи, СРСР не був окупований повністю і боротьбу проти загарбників очолювала Радянська держава. Тому по відношенню до Радянського Союзу використовувався термін "всенародна боротьба"⁸. Однак такий доказ бачиться нам геть непереконливим, оскільки визначення руху Опору, подане у "Военно-энциклопедическом словаре", не суперечить змісту радянського терміну "всенародної боротьби", яка там же визначена як "дії партизанських загонів, підпілля... масовий зрив населенням військових, економічних і політичних заходів окупантів"⁹. Тим більше, якщо говорити про Україну, то її територія якраз була повністю окупована. Відповідно, немає перешкод для того, аби зробити термін "рух Опору" загальноприйнятим в українській історичній науці і розглядати антифашистську боротьбу в Україні не ізольовано, не лише в контексті подій в СРСР, а й у контексті всієї Другої світової війни, як складову загальноєвропейського руху Опору.

Досі дискусійним залишається також питання про те, кого слід вважати членами руху Опору. Радянські та деякі українські історики відмовляються вважати ОУН-УПА та Армію Крайову учасниками антифашистської боротьби, звинувачуючи їх у пасивності у веденні антифашистської боротьби, певних контактах і домовленостях з окупантами, в антикомунізмі¹⁰. Що стосується пасивності, у порівнянні з радянським рухом Опору, то вона пояснювалася відповідною стратегією. Така стратегія була притаманна багатьом некомуністичним учасникам європейського руху Опору і називалася "атантизм", тобто тримання зброї напоготові¹¹. Атантизм передбачав накопичення сил, відмову від активності у веденні збройної боротьби, аби не провокува-

ти масових каральних акцій окупантів проти мирного населення, збереження власних кадрів та в чеканні слушного моменту для збройного виступу. Цей аспект позиції ОУН розкривають М. Слободянюк, А. Кентій та Г. Папакін¹².

Для ОУН-УПА (які були суб'єктом не лише антифашистського, а й національно-визвольного руху) головним ворогом була не Німеччина, а СРСР. Оскільки протинімецький напрямок не був для ОУН-УПА головним, то на початку окупації вони були налаштовані на співпрацю з німцями. Проте гітлерівська окупаційна політика, ігноруючи національні прагнення українців і переслідуючи самостійників, підштовхнула їх у лави антифашистського Опору. Відповідно до пріоритетів у боротьбі, визначався її характер: спершу національно-визвольний, потім - антифашистський. Здійснення масової збройної боротьби, економічних диверсій проти німців визнавалося шкідливим, оскільки посилювало головного з ворогів - СРСР.

Отже, на нашу думку, складовими антифашистського руху Опору слід вважати як радянські, так і українські та польські підпільно-партизанські формування, що ставили за мету звільнення своїх країн від німецько-фашистської окупації. Поділ руху Опору в Україні за національно-політичною ознакою (на радянський, український, польський) органічно співвідноситься з традицією використання подібного поділу щодо інших європейських країн. Давно прийнятими в історичній науці є терміни "австрійський рух Опору", "польський рух Опору", "французький Опір"¹³ і т.д.

Хоча частина дослідників продовжує старанно уникати використання термінів "український" чи "радянський рух Опору", в сучасній історіографії поступово складається традиція поділу руху Опору в Україні за національно-політичними течіями. Так, дві основні політичні течії в русі

Опору на Україні, одна з яких керувалася радянськими гаслами, а інша - орієнтувалася на створення незалежної України, називають О. Субтельний, Ф. Турченко, Я. Грицак, В. Семененко і Л. Радченко, Л. Кормич і В. Багацький¹⁴.

Деякі історики доходять висновку про необхідність виділення всередині руху Опору в Україні українського і радянського "рухів", хоча утвердженню такого підходу продовжує заважати невиробленість спільної термінології. Зокрема В. Косик виділяє "національний" і "радянський" рух Опору, П. Магочий - "націоналістичний (й антисоветський) рух" та "советський партизанський рух", Т. Гунчак - "комуністичний підпільний і партизанський рух", "польський підпільний і партизанський рух", "український самостійницький підпільний і партизанський рух", В. Трофимович, В. Стецкевич, І. Муковський та О. Лисенко - "український національний рух Опору", М. Коваль, поруч з іншими, вживає і термін "український рух Опору"¹⁶. В А. Русначенка можна зустріти терміни «український рух», «самостійницьке підпілля», «українське підпілля», «українська партизанка», «український визвольний рух», «національно-визвольний рух».

Однак, з одного боку, загальноприйняті терміни повинні бути лаконічними (не такими, як "український самостійницький підпільний і партизанський рух"), а з іншого - не містити в собі тавтології на кшталт "український національний рух Опору". Адже в даному контексті «український» і «національний» є синонімами: якщо він український, то відповідно і національний.

Слід додати, що класифікація суспільно-політичних рухів в Україні за національно-політичною ознакою не є оригінальною. Історики традиційно виділяють три течії в національно-визвольному русі XIX ст.: «Суспільно-політичне життя Наддніпрянської України у другій половині XIX ст. характеризувалося складним

переплетінням українського, російського і польського визвольних рухів"¹⁷.

З огляду на вищесказане, використання терміну "рух Опору" вимагає чіткого розмежування тих, хто вів антифашистську боротьбу на українських землях у складі радянських підпільно-партизанських формувань, формувань ОУН-УПА, польських Армії Крайової та Батальйонів Хлопських. Для перших автор пропонує використовувати термін "радянський рух Опору", для других – "український (інакше - національний) рух Опору", для третіх – «польський рух Опору».

До польського руху Опору належали особи (серед них були українці та євреї), які ставили за мету не тільки звільнення території Західної України від німецьких окупантів, але й відновлення на цій території Польської держави в довоєнних кордонах. Причому жоден дослідник не зараховує до польського Опору ані радянські партизанські загони (в тому числі ті, що склалися з етнічних поляків), ані формування ОУН-УПА, що діяли на території Польщі.

Український рух Опору об'єднував не лише оунівців, а й просто осіб, які прагнули створення незалежної української держави. Його учасники могли стояти, наприклад, на позиціях націонал-комунізму або бути прихильниками Т. Бульби-Боровця.

Хоча більше половини учасників радянських партизансько-підпільних формувань України склали етнічні українці, їх об'єднувало, в першу чергу, почуття причетності до СРСР, усвідомлення себе як "радянських людей", і тільки потім як українців. У більшості своїй в поняття "українець" і "Україна" вони, скоріше, вкладали територіальний, ніж національний зміст. Україну представники цього руху розглядали не інакше, як складову Радянського Союзу. В своїй боротьбі проти окупантів ра-

дянські підпільники і партизани пріоритетним вважали захист інтересів СРСР, а не України, або, принаймні, інтереси українського народу були для них невід'ємні від інтересів Радянської держави. Характерно, що в українських землях не було комуністичних підпілля або партизанки, які виступали б за державну незалежність України.

З цих причин ми пропонуємо визначити учасників радянських підпільно-партизанських формувань як учасників радянського руху Опору. Так їх визначати нам дають підставу самі учасники цих течій. Наприклад, учасники радянського Опору в Україні ніколи не називали себе учасниками української підпільної чи партизанської боротьби, українського руху Опору і в організаційному, ідеологічному та політичному плані нічим не відрізнялися

від учасників радянського Опору в Білорусії чи Росії. Німецькі окупанти теж чітко розрізняли дві течії руху Опору в Україні: "комуністично-більшовицький", "комуністичний" та "національно-український", "український"¹⁸.

Таким чином, сучасний стан вивчення історії руху Опору в Україні потребує вироблення загальноприйнятих термінології та тлумачення термінів у рамках державницької концепції новітньої історії України. Дискусія, яка може виникнути серед науковців, щодо вироблення такої концепції, термінології, та власне узгоджена термінологія можуть сприяти теоретичному осмисленню руху Опору в Україні як явища та активізації конкретно-історичних досліджень з цієї теми. Зокрема, це допоможе продовженню досліджень з діяльності польського руху Опору на За-

хідній Україні та українського руху Опору у Східній Україні; дослідженням так званих "білих" партизанських загонів; встановленню невоєнних втрат, завданих окупантам, та внеску України у Перемогу; з'ясуванню реакції різних соціальних прошарків населення на окупаційний режим та мотивів участі в русі Опору; переоцінці періодизації та ролі радянського партизанського руху в боротьбі з фашизмом.

Крім того, це сприятиме деміфологізації історичного минулого нашого народу, утвердженню ідеї самодостатності і цілісності української історії. В свою чергу, це дасть можливість визначити заслуговуючу на довіру історичну пам'ять, котра буде служити "основою для колективної ідентичності і діяльності" українців¹⁹.

Література:

- ¹Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX-XX ст. - К.: Генеза, 1996. - С. 80.
- ²Україна крізь віки. У 15-ти т. - Т. 12: Коваль М. В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939-1945 рр.). - К.: Альтернативи, 1999. - 335 с.
- ³Новітня історія України (1900-2000): Підручник / А.Г.Слюсаренко, В.І.Гусев, В.М.Литвин. - 2-ге вид., переробл. і допов. - К.: Вища школа, 2002. - С. 343-355, 366-377.
- ⁴Советская Военная Энциклопедия / Под ред. Н.В.Огаркова. - М.: Воениздат, 1977. - Т. 3. - С. 113.
- ⁵Козлітін В. Д. Друга світова війна 1939-1945 рр.: Навч. посібник. - Харків: ПА, 2001. - С. 170.
- ⁶Военный энциклопедический словарь. - М., 1983. - С.223.
- ⁷Див.: Курносів А. А. Борьба советских людей в тылу немецко-фашистских оккупантов: (Историография вопроса) // История и историки. Историография истории СССР. Сб. ст. - М.: Наука, 1965.-С. 169.
- ⁸Вторая мировая война. Матер.науч.конф-ции. В 3-х кн. - Кн. 3. - М., 1966. - С. 5-6.
- ⁹Военный энциклопедический словарь. - М.: Воениздат, 1983. - С. 223, 166.
- ¹⁰Іваненко В., Якунін В. ОУН і УПА у Другій світовій війні: проблеми історіографії та методології. - Д.: Арт-прес, 2006. - С. 129Л 41, 147.
- ¹¹Див.: Деборин Г. А., Тельпуховский Б. С. Итоги и уроки Великой Отечественной войны. Изд. 2-е, дораб. - М.: Мысль, 1975. - С. 304.
- ¹²Слободянюк М. А. Антифашистський рух Опору в Південній Україні (1941-1944 рр.): Дис... канд. іст. наук. - Дніпропетровськ: ДНУ, 2002. - С. 166-167; Кентій А. В., Папакін Г. В. Стратегія "двофронтової" боротьби ОУН-УПА у 1941-1944 рр.: мовою документів, очима історика // Україна у другій світовій війні: уроки історії та сучасність. Матер. міжнарод. наукової конференції. - К.: Ін-т історії України, 1995. - С. 163-169.
- ¹³Яблонський Г. Политическая и военная роль антифашистского движения Сопротивления, подпольной борьбы и партизанских действий в Европе во время второй мировой войны // Вторая мировая война. Матер. науч.конф-ции. В 3-х кн. - Кн. 3. - М.: Наука, 1966. - С. 39; Антифашистское движение Сопротивления в странах Европы в годы второй мировой войны: Указатель литературы, опубликованной в СССР на русском языке в 1939-1968 гг. - Казань, 1969. -С. 9, 16; Движение Сопротивления в Западной Европе. 1939-1945. Национальные особенности. -М.: Наука, 1991.-С. 5-8.
- ¹⁴Субтельний О. Україна. Історія. - К.: Либідь, 1991. - С. 410-413; Турченко Ф. Г. Новітня історія України. В 2-х ч. - Ч. 1. - К.: Генеза, 1994. - С. 328-330; Грицак Я. Нарис історії України, Формування модерної української нації XIX-XX століття. - К.: Генеза, 1996. - С. 241-249; Історія України: нове бачення. У 2-х т. - Т. 2. - К.: Україна, 1996. - С. 313; Семененко В. Й., Радченко Л. А. Історія України. Изд. 2-е, испр. й доп. - Х.: Торсинг, 1999. - С. 400; Кормич Л. І., Багацький В. В. Історія України від найдавніших часів і до 2000 року. - Х.: Одиссей, 2000. - С. 407; Бойко О. Д. Історія України. Навч. посіб. 3-тє вид., випр. і доп. - К.: Академвидав, 2006. - С. 474; Нартів В. В. Історія України з давніх-давен до сьогодення. - Х.: Клуб сімейного дозвілля, 2006. - С. 273.
- ¹⁵Гунчак Т. Україна. Перша половина XX століття. - К.: Либідь, 1993. - С. 227; Косик В. Україна і Німеччина у другій світовій війні. - К.: Світ, 1993. - С. 249; Трофимович В. Україна в роки другої світової війни (1939-1945 рр.). - Львів: ЛДУ, 1995. - С. 70; Муковський І. Т., Лисенко О. Є. Звитяга і жертвність: Українці на фронтах другої світової війни. - К., 1996. - С. 19; Україна крізь віки. У 15-ти т. / Під ред. В.А.Смоляк. - Т. 12: Коваль М. В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939-1945 рр.). - К.: Альтернативи, 1999. - С. 148; Стецкевич В. В. Военная историография Украины // Безсмертя. Книга пам'яті України. 1941-1945. - К., 2000. - С. 662; Магочий П. Історія України. - К.: Критика, 2007. - С. 543.
- ¹⁶Русначенко А. Народ збурений: (Національно-визвольний рух в Україні й національні рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940-50-х роках). - К.: Пульсари, 2002. - С. 3-5.
- ¹⁷Турченко Ф. Г., Морочко В. Н. Історія України. Кінець XVIII - початок XX століття. - Запоріжжя: Просвіта, 1999. - С. 208.
- ¹⁸Державний архів Дніпропетровської області. Ф. 2276, оп. 1, спр. 44, арк. 100; Центрального державного архіву громадських об'єднань України. Ф. 57, оп. 4, спр. 131, арк. 50; Центрального державного архіву вищих органів влади України. Ф. 3676, оп. 4, спр. 308, арк. 57.
- ¹⁹Subtelny O. The Current State of Ukrainian Historiography // Journal of Ukrainian Studies. 18, nos.1-2 (Summer-Winter 1993). - P. 53.

ДО 350-РІЧЧЯ КОНОТОПСЬКОЇ БИТВИ

ТРИУМФ НАЙБЛИСКУЧІШОЇ ПЕРЕМОГИ УКРАЇНСЬКОЇ ЗБРОЇ

Людмила ЖУКОВИЧ, Олександр АВДІЄНКО

Серед тих подій, що цілком законно можуть бути підставою для національної гордості українців, — славетна перемога у битві під Конотопом, здобута 28 червня 1659 року (за старим стилем) «коаліційним» військом гетьмана Івана Виговського, кримського хана Магмет-Гірея за участю польської загоно Андрія Потоцького, а також численних сербських, волоських та німецьких добровольців над величезною (за деякими оцінками, понад стотисячною!) московською армією князів Ромодановського, Трубецького та Пожарського. Конотопська битва для російської імперської історіографії, а ще більшою мірою — для історіографії радянської була «чорною», небажаною, мало не безглуздою сторінкою минулого. А для об'єктивного, незаангажованого розуміння нашої національної історії (позбавленою принизливих стереотипів про «спільне братерське минуле», як, утім, і елементів хуторянської обмеженості та самозакоханості) ця перемога має, без перебільшення, виняткове значення. Ще важливішим є, безумовно, тверезий, чесний і відвертий аналіз усього, що трапилось вже після Конотопа, що призвело до того, що ця перемога, здобута в такій важкій, кривавій боротьбі, виявилась втраченою — по суті, зрадженою. Втім, про все по порядку.

Конотопська битва, за оцінками сучасних українських істориків, була кульмінацією українсько-московської війни 1658-1659 років. Як і чому розпочалася ця війна? Уряд царя Олексія Михайловича був украй роздратований укладанням у Гадячі у вересні 1658 року договору між польською ко-

ролівською владою та гетьманом Виговським про унію України з Польщею та Литвою — бо Москва побачила в цьому документі зміну всієї зовнішньополітичної орієнтації гетьмана, надання цій орієнтації проєвропейського характеру, що неминуче тягло за собою для царя втрату контролю над Україною. Ще тривали перемовини в Гадячі, а між козацькими військами та московськими формуваннями, розташованими в Україні, розпочалися вже збройні зіткнення. А невдовзі після підписання Гадяцького трактату цар Олексій оприлюднив грамоту до всього українського народу, де, зокрема, оголошував про «зраду» гетьмана Виговського і закликав українців не визнавати його влади й не підкорятися гетьману. До царського заклику було додано вагомий збройний «аргумент»: величезне московське військо на чолі з уже згадуваними Трубецьким, Ромодановським та Пожарським виступило навесні 1659 року з Путивля на «підкорення» України...

Виговський прагнув пояснити іноземцям, в першу чергу європейцям, свою позицію. У маніфесті гетьмана, направленому до західних столиць, стверджувалося: «Ми, ціле Військо Запорозьке, заявляємо й свідимо перед Богом і цілим світом, що великі війни, ведені з Польщею, не мали ніякої іншої мети, як тільки оборону святої Східної Церкви й прадідівської свободи, якої любов'ю ми держимося, її провадив вічної пам'яті наш гетьман Богдан Хмельницький і канцлер наш Іван Виговський. Свої приватні справи відсунули ми далеко перед славою Божою й справами громадськими. Задля того ввійшли ми в союз із татарами, з пресвітлою королевою шведською Христіною, а потім із пресвітлим

королем Карлом-Густавом, і всім їм додержували вірність непорушно. І Польщі не дали ми ніколи причини порушити договори, але всім додержали свято нашу вірність, умови й союзи. І не з інших мотивів прийняли ми протекторат великого князя московського, як тільки щоб, за Божою поміччю, нашу свободу, кров'ю здобуту й освячену, могли заховати й по смерті передати потомкам нашим». Проте, заявлялося далі в маніфесті, цар Олексій не виконав своїх зобов'язань перед Україною — розпочав переговори з Польщею за рахунок інтересів України й навіть взагалі без її участі, розмістив військові залоги в українських містах, не маючи на те згоди гетьмана, почав провокувати в Україні заколот проти гетьманської влади... Не на українців, підкреслював Виговський, лягатиме відповідальність за нову війну: вони змушені захищатися.

Військові дії розвивалися так. Поблизу Конотопа армію князя Трубецького затримав ніжинський полковник Григорій Гуляницький із 5000 (лише!) козаками ніжинського та чернігівського полків; згодом Гуляницький зачинився в самому Конотопі, відважно стримуючи тиск московських вояків й очікуючи на допомогу Виговського з основними силами. Героїчна оборона Конотопа (впродовж трьох місяців!) справді дала змогу Виговському зібрати військо і підійти до фортеці. Співвідношення сил було явно не на користь гетьмана перед вирішальною битвою 28 червня 1659 року, однак завдяки добрій розвідці, раптовості пересування (вороги не знали всіх сил Виговського й чисельності татарської кінноти) йому вдалося — після короткого й запеклого зустрічного бою татари зайшли з тилу — повністю оточити царське військо (чисельністю щонай-

менше 70 тисяч вояків; в розпорядженні Виговського було 16 тисяч війська плюс 30-35 тисяч татарської кінноти), розділити його на окремі загоно й повністю розгромити.

Перемога була вражаючою. 30000 московських вояків загинуло. Чекали, що Виговський прямо піде на Москву. Кілька знатних воевод потрапили в полон; відомому князю Пожарському за образу кримського хана татари відтіяли голову. Видатний історик Сергій Соловйов писав: «Цвіт московської кінноти, що відбув щасливі походи 1654 і 1655 років, загинув в один день, і ніколи вже після цього цар московський не був у силі вивести в поле таке блискуче військо. В жалобній одежі цар Олексій Михайлович вийшов до народу, й жах напав на Москву! Після здобуття стількох міст, після здобуття литовської столиці царська столиця Москва тепер затремтіла за свою власну безпеку: з наказу царя люди всіх станів поспішили на земляні роботи для укріплення Москви. Сам цар з боярами раз у раз приходив дивитися на ці роботи. Мешканці околиць із своїми родинами й майном наповнили Москву, й котилася чутка, що цар виїздить за Волгу, за Ярославль...».

Чому ж, попри такий колосальний триумф, не було тоді введено в цілому московсько-українську війну (а якби цього вдалося досягти, історія Східної Європи була б зовсім іншою)? Безперечно, далася взнаки діяльність «московської партії» в тилу Виговського, якій вдалося розпалити «домову» (громадянську) війну — до речі, активно агітували тут і деякі православні священики, котрі переконували паству, що гетьман, мовляв, «запродав Україну ляхам» і служить варшавським і римським католикам. Але головна причина в іншому: Виговський і вся тогочасна еліта не змогли переконати народ у тому, що їхній патріотизм — це патріотизм ідеї, а не «патріотизм» величезного майна, туго набитого гаманця...

ДОСІ НЕОСМИСЛЕНА ПЕРЕМОГА

**«ДОСИТЬ БОЯТИСЯ СВОЄЇ ІСТОРІЇ.
КОНОТОПСЬКА БИТВА Є
НАСТУПНИЦЕЮ ВИЗВОЛЬНОЇ ВІЙНИ
БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО Й
ПОПЕРЕДНИЦЕЮ ЗБРОЙНОГО
ВИСТУПУ ІВАНА МАЗЕПИ», —
НАГОЛОСИВ ВІКТОР ЮЩЕНКО
НА ВІДКРИТТІ ПАМ'ЯТНОГО ЗНАКУ
В СЕЛІ ШАПОВАЛІВКА**

Річницю Конотопської битви на Сумщині відзначають з 1995 року, проте всеукраїнського статусу та значного масштабу вона набула лише цього року та збрала близько 15-18 тисяч гостей на фестиваль «Козацький родослав».

Конотопська битва проходила в кількох етапів біля Конотопа, сіл Шаповалівка, Соснівка, Полівка, Саранівка. Тож святкування, що почалися у Соснівці, продо-

вжилися в Конотопі та Шаповалівці. Цього разу масштабна дводенна програма святкування включала в себе і візит Президента України Віктора Ющенка, який відкрив пам'ятний знак на честь 350-річчя перемоги, встановлений на в'їзді в село Шаповалівка.

Основним майданчиком фестивалю дійств стало «Козацьке містечко» (експозиція, що ілюструвала козацьке житло та побут), а також святкова сцена.

Для створення «Козацького містечка» кожен район Сумської області облаштував козацькі курені, що відтворювали побут і традиції козацької доби. Таких куренів було 19, кожен із них мав відповідну назву (Роменський курінь, Охтирський курінь, Курінь крелевецьких ткачів та інші), оригінальне оздоблення, представляв свої кулінарні звершення (серед яких, звичайно ж, був справжній куліш, рецепт якого так і не розкрили).

— Тут представлено настільки унікальні речі, що деякі з них складно побачити навіть у музеях: це й вулики, і козацькі гармати, знаряддя праці, які використовували приблизно на початку XVII століття, — зазначає Любов Демченко, член організаційного комітету фестивалю.

Уся куренева експозиція виглядала дуже колоритно, оскільки враження підсилювали виступи творчих колективів, які відтворювали епічні та історичні пісні,

думи, традиції, обряди і звичаї періоду козацької доби.

Серед усього різноманіття яскраво вирізнялися вироби майстрів декоративно-ужиткового мистецтва — гончарів, майстрів із плетіння соломи. Майстриня з Києва Раїса Павленко зізнається, що мистецтво плетіння з соломи давалося їй непросто.

— Тут ви можете побачити ангелів-охоронців, ладанку з соломи (в якій зберігали ладан), багато різновидів хрестів, «дідову бороду» (символ діда-прадіда), віночки (до прикладу, жнивварський — символ зібраного урожаю). Коло, як ви знаєте, символізує сонце, а отже, життя, — розповіла «Дню» пані Раїса.

Гості з села Трудолуб, що під Миргородом, Петро Федерюк і Влад Селій продемонстрували, якою була кузня в часи гетьмана Івана Виговського: віз, ковальський міх, земляне горно, маленьке наковдло, набір щипків і молотків — цього достатньо було ковалеві, щоб іти з козаками в похід.

Неможливо було оминати увагою і кінний театр «Українські козаки» та безстрашно-гордовитих вершників із «оселедцями». Учасник театру Влад Верхи на коні Догматику з козацькою ланкою каже:

— Я - українець, і цим все сказано. Чи свято таке, як сьогодні, чи будень — відчуття українства в крові від того не змінюється!

Втім, більшість із опитаних нами гостей фестивалю сприймали свято виключно як привід для розваг та веселощів. Виявилось, що більшість із них навіть не знає, чому Конотопська битва може бути причиною для української гордості та чому взагалі про неї варто пам'ятати... Значення подібних фестивалів, присвячених великим історичним перемогам (а не поразкам) українців, складно переоцінити. Але тільки тоді, коли вони стають приводом не тільки для свята, а й для осмислення історії.

КОМЕНТАР

Ігор ЛОСЄВ, кандидат філософських наук, доцент Національного університету «Києво-Могилянська академія»:

— Українська влада і на загал українське суспільство ще побоюються ставити крапки над «і» щодо свого минулого, через те, що існує такий собі генетичний страх у багатьох українців перед точкою зору Кремля — «Великого брата». Через те у нас бояться святкувати цю дійсно блискучу перемогу, цю справжню славу української зброї. Ця поведінка не робить честі Україні як незалежній державі. Я вже не кажу про те, що будь-яка незалежна держава не повинна дозволити зовнішнім чинникам впливати на ставлення до власної історії. У даному випадку йдеться про загальну недосконалість української державності на сучасному етапі. Ми в багатьох аспектах ще не позбулися залежності від Росії, насамперед — у духовному, економічному, політичному і т.д.

Один із наших політичних діячів дуже дотепно сказав, що Україна вийшла зі складу Росії, але Росія не вийшла з України. І ця російська точка зору, російський погляд, російське бачення присутні в багатьох сферах українського мислення. Дуже шкода, що ми, створивши систему відзначання всіляких поразок (а в українській історії їх було багато), абсолютно забули про блискучі перемоги, якими потрібно пишатися. Конотоп є насправді славою української зброї, це найблискучіша перемога в усій історії України з точки зору суто воєнних результатів цієї баталії. Історія взагалі є великим провокатором, адже в один рік підкинула нам аж два великі ювілеї: ювілей Полтавської Битви — 300 років, і ювілей Конотопської битви — 350 років. Дуже соромно і дуже прикро, що ювілей Конотопської битви не святкувалися з розмахом. Це зовсім не робить нам честі.

Газета «День»

Показово, що гідне відзначення перемоги української зброї в Конотопі відбулося за дієвої підтримки громадськості. Так, Конотопська місцева благодійна організація «Світанок» чимало зробила для того, аби свято відбулося. Зокрема, клопотами її активістів було забезпечено проживання, харчування, прийом чисельних закордонних і українських гостей тощо. На знімку: під час відкриття на честь свята козацької церкви Різдва Пресвятої Богородиці в Конотопі директор благодійної організації «Світанок» **Любов ЛИСЕНКО** та **Лариса ПРУДІУС** (відповідальний співробітник Сумської облдержадміністрації, **Фото Дарини СУХОНІС**).

Микола МИКОЛАЄНКО

МОЇ ЕФЕМЕРИДИ

Поезії - дзвінки ефемериди
подій мого стражденного життя.
Пишу, не знаючи страху, ні встиду,
щоразу як новітнє відкриття.

Несу на плечах і в душі печальній
тягар усіх рокованих років:
в них - зміст життя мого сакраментальний,
гул бід, які в пугі тривожній стрів.

Бери літа, мов келиха з мускатом,
напийся гіркоти і смакоти.

У кожному році пострічаєш свято,
присмачене полином гіркоти.

За кожен рік я уклонявся долі:
спасибі, що провів мене вперед!..
Складав літа прожиті до стодоли,
стрімив і далі небезпечний лет.

Долав я війни і голодомори,
олжу й обмову, підступ і донос,
тверда була лукавству непокоря,
хоч виснув хижий глиняний колос.

Був дерзкий мій поліг - на грані зриву,
та й нині нерви у вузли сплелись...
Ба, мчу вперед, тримаючись за гриву,
скоряється тарпан, як і колись.

А КІНЬ ІРЖЕ...

Куди несусь, неначе пікадор,
не знаючи спочину чи біваку?
Вже свій життєвий вишито узор
і час лягати в персональну раку.

Та кінь ірже і кличе знов на бій,
і чують ноги бойові стремена.
Лечу в серпанку доленосних мрій,
і світ прихильно ставиться до мене.

Яка це розкіш - мчати уперед,
допоки думка закипає плодом,
і жде тебе не модний марафет,
а з совістю та почуттями згода.

УКРАЇНА - НАШ СПІЛЬНИЙ ДІМ

ПІДГОТОВЛЕНО РАЗОМ
З ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЮ
ГРОМАДСЬКОЮ
ОРГАНІЗАЦІЄЮ →

Йонас Шейкус:

«ВИЗНАЧАЛЬНА РИСА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ - ПРАЦЕЛЮБНІСТЬ»

«Гінтарас» з литовської – бурштин. Саме таку назву має громада вихідців із Литви. Голова «Гінтарасу», Й.Й Шейкус, виявився людиною пунктуальною й у всіх значеннях приємною. Ми зустрілися з Йонасом Йонасовичем, щоб поговорити про громаду та життя-буття литовців в Україні.

- Йонасе Йонасовичу, розкажіть трохи про себе. Як давно живе в нашій країні? Чим займаєтесь?

- Знаєте, українські литовці поділяються на 2 категорії: «раби кохання» (покинули Батьківщину разом із чоловіком або дружиною з України) та усі інші. Я належу до другої категорії. Після закінчення Вільнюського залізничного технікуму і служби в армії я вирішив продовжити освіту. До Московського інституту не вступив. Працював на Одесько-Кишинівській залізниці. Потім подав документи до Дніпропетровського залізничного інституту. Закінчив його 1966 і до пенсії змінив тільки два місця роботи: Придніпровську залізницю на Проектувальний інститут.

У мене дружина-українка, син та онуки. Так що я – щасливий дідусь!

- Коли була створена литовська громада? Чи є подібні організації в інших містах? Підтримуєте з ними стосунки?

- 4 червня 2002 року відбулась реєстрація «Гінтарасу». Серед засновників громади – я, мій син Роман, Ляонас Римкус, Ірена Руденко, Пранас Лукошус та Сергій Мірошніченко. Всього у «Гінтарасі» 60 членів, 30 з яких – литовського походження. Це дуже мало

порівняно з київською, львівською та запорізькою організаціями. Ми, безумовно, підтримуємо з ними стосунки.

Литовські громади є і в інших містах Дніпропетровщини: Дніпродзержинську, Нікополі.

- Яка інфраструктура «Гінтарасу», діяльність?

- У нас є недільна школа із вивчення литовської мови. А ансамбль «Рамонеле» (ромашка) славиться своїм вокальним талантом на всю область. У Дніпродзержинську діють ансамбль «Геслее» (пісня), танцювальний колектив «Саульгража» (соняшник). Литовці Дніпропетровська ходять до польського костюлю, а от дніпродзержинці – до власного.

Діяльність громади - в основному,

культурного характеру. Наприклад, наші колективи беруть участь у щорічних фестивалях «Пісні і танці литовців України».

- Пане Йонасе, за Радянського Союзу усім націям, крім російської, жилося непросто. Як Вам вдалося зберегти традиції, культуру? Як зараз їх підтримуєте?

- Дійсно, було важко. Насамперед, у релігійному житті. За тих часів усі люди, які відвідували костюли (ті, що лишилися. Бо майже усі були знищені), перебували у спеціальному списку.

На щастя, Радянський Союз розпався. Нації здобули право на саморозвиток.

Зберегти традиції нам допомагає тісний зв'язок із Литвою: члени громади часто відвідують історичну Батьківщину, адже там залишилися родичі, друзі.

На зборах «Гінтарасу» із корінними литовцями ми спілкуємося рідною мовою. Бажаючи вивчають її у нашій школі.

- Із Вашою розповіді зрозуміло, що відвідуєте Литву. Як часто туди їдете? І що, на Вашу думку, спільного між нашими народами?

- Раніше я відвідував Батьківщину щороку. Зараз дається взнаки вік. Та і поїхати до Литви доволі непросто. Потрібна литовська віза. Якщо їхати з Литви до України, необхідно мати білоруську візу (оскільки дорога пролягає через Білорусь).

Я вважаю, що наші народи надзвичайно схожі - насамперед, у мовному плані. І визначальна риса українського народу – працелюбність – також притаманна литовцям. Мені дуже комфортно у цій країні. Українці – толерантний, вихований, європейський народ.

- Хто допомагає «Гінтарасу» у його діяльності?

- Раніше це був Департамент національних меншин і вихідців із Литви. Зараз – Міністерство закордонних справ нашої країни. Історична Батьківщина не забуває нас і допомагає матеріально та надає підручники, плакати для просвітницької діяльності.

На жаль, від міської влади не надходить жодної підтримки. У нас навіть немає офісу. А збираємося ми у Будинку ветеранів на житловому масиві «Фрунзенський».

- Пане Йонасе, якими Ви бачите україно-литовські стосунки у майбутньому?

- Наші країни завжди були добримі сусідами. Хотілося б, щоб так було і надалі. І ще, звісно, було б непогано спростити візовий режим між Литвою і Україною...

Анастасія ФЕДЧЕНКО.

Юрій ШАЙГОРОДСЬКИЙ

МІФИ УКРАЇНСЬКОЇ БАГАТОПАРТІЙНОСТІ

Безперечним набуток постсоціалістичного періоду розвитку України можна вважати політичний плюралізм, з впровадженням якого почала свій відлік сучасна українська багатопартійність. Вона вже має свою історію. Ця історія знає перемоги і поразки, кризи і періоди інтенсивного розвитку. З точки зору аналізу процесу становлення багатопартійності, неможливо оминати міфологічну його складову. Міф багатопартійності, на нашу думку, став одним з провідних у процесі політичних трансформацій українського суспільства останніх десятиліть.

„Утворення політичних партій в Україні – це найбільше наше завоювання. Це початок творення демократичного суспільства, справді гуманного. Буде плюралізм – буде і воля” [1, с. 66]. Це писалося 1991 року, коли для

виток політичних процесів, долучення громадян до подій політичного життя стали підґрунтям багатопартійності.

Формальний початок сучасної української багатопартійності покладено у 1990 році, коли Міністерством ю-

складі Верховної Ради України І скликання, - напередодні чергових парламентських виборів в парламенті працювали представники вже семи партій.

Політичні партії починають відігравати помітну роль в суспільно-політичному житті. Сприяло цьому (а водночас і обумовило) прийняття у 1992 році Закону України „Про об'єднання громадян”. Додаткового імпульсу розвитку партійного будівництва додали вибори до Верховної Ради України. У 1994 році до парламенту II скликання увійшли представники 14 партій, а за результатами виборів 1998 року – 22.

На 1 січня 2001 року в Україні було зареєстровано вже 109 політичних партій, а напередодні парламентських виборів 2002 року їх налічувалося понад 150. До Верховної Ради України IV скликання було обрано 28 представників 28 політичних партій.

Зменшується кількість позапартійних депутатів, перш за все за рахунок того, що народні депутати ініціюють створення нових політичних партій, очолюючи їх.

Попри динамічний процес створення

(ліквідація, об'єднання) тенденція до зростання кількості політичних партій зберігається протягом всієї історії їх створення і є загальною тенденцією українського політикуму часів незалежності. Якщо на початок 1993 року в Україні було 15 партій, то на початок 1998 їх налічувалося вже 52 [3], на початок 2001 – 109 [4]. На початок 2003 року кількість партій в Україні сягнула 125.

Показовими, з точки зору ефективності партійної роботи і політичної „ваги” партій, є результати перевірки Міністерством юстиції України дотримання партіями вимог Закону України „Про політичні партії в Україні”, проведеної 2003 року. За результатами її і за поданням Міністру Верховний Суд України анулював реєстраційні свідоцтва 28 політичних партій (практично кожної четвертої). Станом на 1.01.2004 в Україні було зареєстровано 96 політичних партій (мал. 1).

Новий етап партійної розбудови розпочався в другій половині 2004 року (було зареєстровано 8 політичних партій) і завершився на початку 2005 року. Протягом того року було зареєстровано 24 нові політичні партії. Швидке зростання кількості і реєстрація політичних партій до вказаної дати пояснюється вимогами статті 42 Закону України „Про вибори народних депутатів України”, згідно з якою кандидатів у депутати може висувати лише партія, зареєстрована в установленому законом порядку не пізніше, ніж за 365 днів до дня виборів. Ось чому практично всі партії були зареєстровані в очікуванні виборів, що відбулися 26 березня 2006 року. Загалом інтенсивність створення нових політичних партій значною мірою залежить від наближення парламентських виборів [5, с. 15-16].

Новелою у розбудові політичної системи України стало запровадження пропорцій-

Кількість та питома вага позапартійних народних депутатів у складі Верховної Ради України I - VI скликань

Скликання Верховної Ради України	Позапартійні народні депутати (за результатами виборів)	
	Кількість	Питома вага
I	78	16,4%
II	245	56,2%
III	128	28,6%
IV	148	32,9%
V	95	21,1%
VI	86	19,1%

Складено за: [2], наведені дані за результатами виборів.

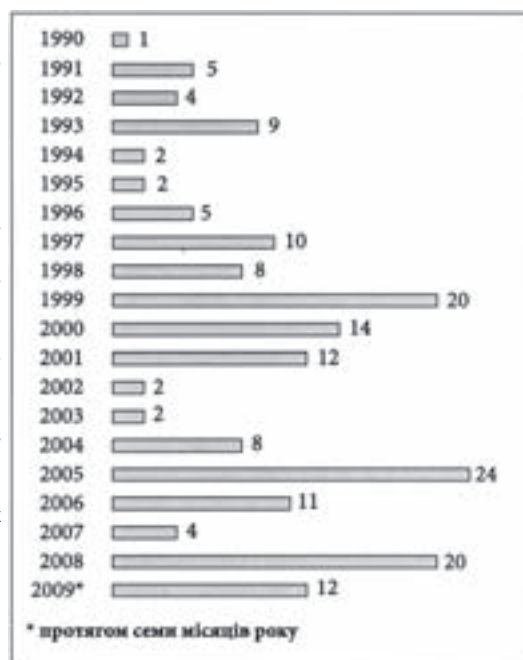
більшості демократів головним завданням було якомога скоріше позбутися однопартійності. Новостворювані партії були малочисельними, слабо структурованими та маловпливовими інституціями громадянського суспільства. Але вже тоді утворювались вони „під лідера”, а „колективні інтереси при цьому не усвідомлюються або свідомо ігноруються” [1, с. 99].

Період „перебудови і гласності” заклав передумови створення реальної багатопартійності на теренах колишнього СРСР. Неформальним початком сучасної багатопартійності в Україні, очевидно, слід вважати кінець 1980-х років, коли зародилося перше масове політичне об'єднання – Народний рух України за перебудову. Динамічний роз-

виток політичних процесів, долучення громадян до подій політичного життя стали підґрунтям багатопартійності. Наступного року було зареєстровано вже 7 партій. У 1992 році кількість зареєстрованих партій зросла ще на 6, а в 1993, „передвиборчому” році – на 16 і досягла 31.

Верховна Рада України I скликання формувалася переважно з представників КППС – майже 80%, і у її складі було найменше (у порівнянні з наступними скликаннями Ради), позапартійних – 78 народних депутатів (табл. 1). Щоправда, протягом каденції партійний склад Верховної Ради України змінювався. Відбулись ці зміни і у

Таблиця 1

Мал. 1. Динаміка створення сучасних політичних партій

ної системи виборів. Щоправда, на думку багатьох експертів, така модель є найменш чутливою до уподобань виборців. Опитування громадської думки, проведені Українським центром економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова (2005-2006 рр.), виявили низький рівень підтримки пропорційної виборчої системи. Так, у жовтні 2005 року її вважали найкращою лише 13% громадян, 29% підтримували змішану систему, 14% – мажоритарну. Після парламентських виборів 2006 року число прихильників мажоритарної системи збільшилося до 34%, змішаної – до 24%, за пропорційну висловилися 14% респондентів [6, с. 39].

Як уже зазначалося, хоча партії й стали основними гравцями на політичному полі, вони не завжди демонструють готовність брати на себе відповідальність за долю країни та її громадян.

Як свідчать результати соціологічних досліджень, багатопартійність з часом втрачає привабливість у населення. 1994 року на користь багатопартійності висловлювалися 36,1% респондентів, 2004 року – 23,2% [7, с. 14]. За результатами опитування, проведеного наприкінці 2008 року [8], лише 16,7% респондентів зазначили, що в Україні має бути стільки партій, скільки їх створять громадяни. Практично кожен десятий респондент (9,4%) вважав, що в Україні жодна партія не потрібна, а 14,7% висловилися за однопартійну систему.

Не без впливу політичного міфу про необхідність багатопартійності сталося так, що політичні партії виникли раніше, ніж соціальні групи, інтереси яких вони мають захищати, а соціальна база більшості партій залишається й нині невизначеною.

Прикладом штучно створеного є міф про кількість партійних членів. За даними соціологічних досліджень, членами політичних партій вважали себе: 1994 року – 0,7%, 1995 року – 0,6%, 1996 року – 0,5, 1997 року – 0,4%, 1998 року – 0,9, 1999 року – 1,5%, 2000 – 0,8%, 2001 – 1,7%, 2002 – 2,2%, 2003 – 2,0%, 2004 – 1,9% опитаних [7, с. 13]. У 2007 році іденти-

фікували себе членами партії 0,9% опитаних [9, с. 18].

Виходячи з даних опитувань, можна припустити, що загальна кількість членів партій в Україні не перевищує 700 - 800 тисяч осіб. Разом з тим, дані, отримані нами з відкритих джерел (наведені в табл. 2), свідчать, що сумарна чисельність партійців лише 24 політичних партій, які опри-

Партію захисників Вітчизни, Європейську партію України, партії „Християнсько-демократичний союз” і „Вперед, Україно!”, Трудову партію України, Українську республіканську партію „Собор” та Народний Рух України. Така організаційна непрозорість створює, з одного боку, зайву нагоду для міфологізації партійної діяльності, а

дібність політичних програм, ідеологічних орієнтирів, невизначеність соціальної бази, брак політичного досвіду, навіть схожість у назвах ускладнює, з одного боку, їх функціонування в суспільстві, а з іншого – сприйняття цих партій електоратом. Чимало проблем, пов'язаних з функціонуванням багатопартійності в Україні, залишаються невирішеними протягом тривалого часу. Зокрема, А. Пахарев неодноразово акцентував увагу на негативних тенденціях української багатопартійності [10; 11]. Йдеться про слабкість партійних ідеологій, недосконалість виборчого законодавства, застосування маніпулятивних технологій тощо. На жаль, всі ці проблеми лишаються актуальними й нині.

Зрештою, сьогодні змагаються не ідеології, а окремі політики, політичні групи, які пропагують або намагаються пропагувати ті чи інші ідеї. Одним з результатів виборчих парламентських кампаній 2006-2007 років в умовах ідеологічного вакууму стало переважання негативних мотивацій (голосування проти конкуруючого політичного угруповання), що призвело до протиставлення символів, ідентичностей, цінностей.

І все ж реформування структури державної влади на демократичних засадах стало позитивним результатом трансформаційних процесів. У підсумку розподіл трьох гілок влади – законодавчої, виконавчої, судової – отримав конституційне закріплення. Впровадження президентства відкрило новий етап у розвитку української державності і засвідчило готовність України не лише сприймати, а й втілювати в життя досвід функціонування політичних інститутів розвинених демократичних країн.

Політичної ваги в оновленій системі набирає Верховна Рада України, наділена значними повноваженнями і важелями впливу на виконавчу владу. З часу набуття чинності законодавчих актів щодо реформування політичної системи Верховною Радою України розробляються механізми подальшого вдосконалення та унормування владних відносин – від призначення суддів Конституцій-

Таблиця 2

Кількісний склад окремих політичних партій України*

Політичні партії	Кількість членів	Джерело	Примітки**
Всеукраїнська чорнобильська народна партія „За добробут та соціальний захист народу”	84000	www.chernobyl.org.ua	Станом на 01.01.2005
Всеукраїнське політичне об'єднання „Єдина родина”	18946	www.edina-rodina.org	Станом на 13.10.2003
Всеукраїнське політичне об'єднання „Жінки за майбутнє”	400000	Прес-реліз від 05.04.04	Станом на 05.04.2004
Конгрес українських націоналістів	понад 24000	www.cun.org.ua	Станом на серпень 2006
Ліберальна партія України	47000	www.lpu.org.ua	Станом на 07.07.2009
Народно-демократична партія	185000	www.ndp.org.ua	Станом на кінець 2008
Партія „Соціал-демократичний союз” (СДС)	понад 50000	Партія СДС – інформаційна довідка	Станом на 08.07.2004
Партія зелених України	70065	www.greenparty.org.ua	Станом на 01.10.2004
Партія пенсіонерів України	понад 300000	Листівка „Є така партія” (розповсюджувалась на з'їзді партії)	Станом на 30.07.04
Партія промисловців і підприємців України	майже 150000	www.oppu.com.ua	Станом на 07.06.2009
Партія регіонів	Більше 728000	www.partyofregions.org.ua	Станом на 07.07.2009
Політична партія „Молода Україна”	близько 25000	www.mu.org.ua	Станом на 07.06.2009
Політична партія „Яблуко”	більше 13000	www.yabluko.org.ua	Станом на середину 2003 р.
Республіканська християнська партія	12000	www.rcp-party.org.ua	станом на 07.03.2004
Слов'янська партія	Понад 8000	www.slavonic.org.ua	станом на 07.06.2009
Соціал-демократична партія України (об'єднана)	407028	www.sdpuo.org.ua	станом на 01.01.2005
Українська Народна партія (УНП)	Близько 60000	www.unp.ua	станом на квітень 2008
Українська партія „Єдність”	79752	www.yednist.org.ua	станом на 07.06.2009
Українська селянська демократична партія	28000	www.useldp.org	станом на 01.10.2000
Всеукраїнське об'єднання „Батьківщина”	Близько 250000	www.byut.com.ua	Станом на 07.06.2009
Народна партія	Близько 350000	www.narodna.org.ua	Станом на 07.06.2009
Політична партія „Українська платформа”	Понад 10000	www.ukrplat.org.ua	Станом на 03.06.2009
Політична партія „Союз Лівих Сил”	Близько 74000	www.ppsls.org.ua	Станом на 07.06.2009
Українська соціал-демократична партія	86000	www.usdp.kiev.ua	Станом на 08.06.2009

* – складено за інформацією з відкритих джерел.

** – дата оприлюднення даних.

люднили інформацію про свій кількісний склад, значно вища і налічує майже 3,5 мільйона осіб.

Щонайменше дивною видається відсутність відкритої інформації про кількість членів партій, які на сьогодні входять до складу Верховної Ради України. Йдеться про Народний Союз „Наша Україна”, Комуністичну партію України, Громадянську партію „Пора”,

з іншого, стає сприятливим ґрунтом для маніпулятивних технологій, особливо під час виборчих кампаній.

Процес партійної розбудови ще не завершено. Нині в Україні зареєстровано 172 політичні партії, але переважна їх більшість, як і раніше, не відіграє помітної ролі в політичному житті країни. Багато з них існують самі для себе або лише на папері. По-

ного Суду України до внесення і розгляду законопроектів про статус і функції органів державної влади й місцевого самоврядування.

Разом з тим, парламент, на який покладено такі значні завдання і для якого передбачено безпрецедентні в історії України повноваження, формується в умовах неоднозначної динаміки суспільних настрів, суперечливих процесів становлення політичної еліти і громадянського суспільства. Така ситуація стає сприятливим підґрунтям для міфотворчості. Створення міфів про той чи інший політичний бренд давно набуло популярності на українських теренах. Так, деякі відомі політичні бренди (наприклад, Народний рух України, „Наша Україна”) будували свою діяльність на основі міфологем „відродження національної самосвідомості”, „відновлення історичної справедливості” тощо. Крім того, давно побутує міф про багатопартійну систему, яка насправді такою не є. Збільшення кількості політичних партій зовсім не свідчить про розвиток системності й структурованості партійного середовища. Відтак нерозвиненість партійної системи може стати загрозою для реальної демократії. Вибори до Верховної Ради у березні 2006 і вересні 2007 року за пропорційною системою, протистояння партій у 2008-2009 роках продемонстрували неготовність українських партій до справжніх демократичних перетворень. Прорахунки в партійному будівництві далися взнаки: предстванництво більшості партій на місцях стало формальним. Систематична внутрішньопартійна робота послабилася, спостерігаються випадки набуття членства в партіях з меркантильних, а не з ідеологічних причин. Зрештою партійні лави поповнюють люди здебільш фінансово забезпечені, але далекі від партійної (політичної) діяльності.

За таких обставин актуалізується проблема фаховості партійного керівництва, персональної відповідальності та моральності сучасних політиків. Позачергові вибори 2007 року стали яскравим прикладом переважно некомпетентного складу Верховної Ради України. Не забарилися й на-

слідки: дестабілізація її діяльності в поточній каденції. Міфи виборчої кампанії про партії, які захищають інтереси народу, спростовуються практичною парламентською діяльністю, точніше - бездіяльністю. Те саме стосується й партій, які не отримали перемоги на виборах, але обіцяли „прекрасне майбутнє” громадянам. На разі їх активність є низькою, а тому і шансів потрапити до наступного складу парламенту у них мало.

Підґрунтям розвитку політичної міфотворчості слугує поєднання в масовій свідомості традиційних і нових цінностей. Більше того, міфи, як своєрідне уособлення та символічне відображення основних цінностей суспільства, покликані об'єднувати населення. З одного боку, політичні міфи є досить динамічною формою суспільної свідомості. Вони можуть народжуватися, зникати і знову з'являтися залежно від суспільних потреб. З іншого боку, міфи – це досить усталені структури.

Останнє особливо важливо в періоди ціннісних трансформацій. Це добре розуміють міфотворці, коли активно використовують ціннісну складову для маніпулювання масовою свідомістю. Йдеться, зокрема, про регулювання цінностей, коли, залежно від обставин, політики апелюють до „прагматичних” чи „гуманістичних” ідеалів. Традиційно спрацьовує так звана ідеалізація цінностей, спря-

мування їх на майбутнє (покоління, соціальних груп, країни в цілому) та абсолютизація цінностей (використання в промовах, передвиборчих програмах певного набору загальнолюдських цінностей, які є актуальними за будь-яких політичних обставин – свобода, справедливість, патріотизм, мир тощо).

Підґрунтям для створення міфів слугують також ідеологічні орієнтації. Міжпартійна конкуренція будується за принципом обіцянок щасливого життя. Причому способи досягнення „ціннісного раю” в сучасних політичних акторів мало чим відрізняються. Про це свідчить програмова риторика політичних партій, яким притаманна ідеологічна невизначеність, або, точніше, ідеологічна уніфікація. Партійні програми не завжди виконують функцію ідеологічного оформлення сутності та інституціоналізації суспільних інтересів. Крім того, сучасні технічні засоби комунікації позбавляють ідеологію значення головного знаряддя політичної мобілізації – на зміну ідеологам приходять політтехнологи. Відтак ідеологія перетворюється на необхідний, але не надто функціонально корисний елемент партійної діяльності. Однак чинники, що обумовлюють „факультативність” ідеології в житті українських партій, мають свою специфіку. Йдеться про те, що конфігурація простору електоральної конкуренції не сприяє посиленню

ролі партійних програм.

Разом з тим, до значущих, ключових трансформацій в українському суспільстві очевидно варто віднести трансформацію його ціннісної системи. Формування сучасної ціннісної парадигми відбувається паралельно з переглядом багатьох колишніх ідеалів та окресленням нового світоглядного виміру з одночасним відродженням історичних традицій народу, зверненням до його духовної спадщини. Щоправда, такі різновекторні процеси сприяють розгортанню ціннісних конфліктів, пов'язаних, насамперед, з кризою духовних ідеалів, а також з тим, що й досі немає об'єднаної національної ідеї, а тим часом загострюються суперечності між цінностями старшого і молодшого покоління.

Міфологічне сходження до „вершин демократії” в Україні поки що характеризується слабкістю інститутів громадянського суспільства, у тому числі й політичних партій, повільним формуванням нової політичної еліти, здатної консолідувати суспільство, неефективною взаємодією гілок влади, що сприяє розвитку „керованої демократії” тощо. Залишається актуальною проблема створення дієвої політичної стратегії, яка уможливить завершення пострадянського періоду і дозволить говорити про появу нової політичної парадигми і нового політичного мислення.

Література:

1. ЛИТВИН В. Про сучасні українські партії, їхніх прихильників та лідерів / В. Литвин // Політологічні читання. – 1992. – № 1. – С. 62–101.
2. Дані з офіційного веб-сайту Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Політичні партії України / [укл. Андрущак Г., Марченко Ю., Телемко О.]. – К.: „К.І.С.”, 1998. – 704 с.
4. Політичні партії в Україні: інформ.-довід. вид. / [ред.кол.: М. Рябець та ін.]. – К.: Центральна виборча комісія, 2001. – 360 с.
5. ШАЙГОРОДСЬКИЙ Ю. Трансформація політичних цінностей у світлі української багатопартійності. / Ю. Шайгородський, К. Меркотан // Політичні партії України: в 3 т. / [укл. Ю. Шайгородський]. – К.: Укр. центр політичного менеджменту, 2005. – Т. 1. – С. 6–31.
6. Пропорційна система та політичні партії очима громадян // Національна безпека і оборона. – 2007. – № 1. – С. 39.
7. Українське суспільство 1994-2004: соціологічний моніторинг / [за ред. Н. Паніної]. – К.: Заповіт, 2004. – 61 с.
9. Результати загальнонаціонального опитування населення України, проведеного Фондом „Демократичні ініціативи” та фірмою „Юкрейніан соціолоджі сервіс” 17-28 грудня 2008 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/ua/poll>.
10. Політичний портрет України: часопис фонду „Демократичні ініціативи”. – К., 2007. – № 37–38. – 151 с.
11. ПАХАРЄВ А. Багатопартійність і партійна система – поняття не тотожні / А. Пахарєв // Віче. – 2002. – № 2. – С. 3–7.
12. ПАХАРЄВ А. Перспективи української багатопартійності у контексті можливих змін в організації влади / А. Пахарєв // Політичний менеджмент. – 2003. – № 2. – С. 57–64.

СТУДЕНТСЬКИЙ
ПОГЛЯД

В БОРОТБІ ЗА ЧУЖЕ ЖИТТЯ

Людина - найрозумніше створіння на Землі. Наша історія сягає десятки віків, за цей час ми вдосконалили все, що нам дала природа. І весь цей час поруч з людиною були тварини. Ще наші неосвічені пращури колись давно вперше приручили собак. З того дня ці вірні та розумні створіння поруч з нами. Час змінив тільки їхні види та розміри. І, звичайно, важко знайти людину, котра не любила б гордих та граціозних котів. Вони також не одне століття дарують людям свою любов.

Домашні улюбленці давно вже стали героями літературних творів, різноманітних фільмів чи пісень. Майже в кожній родині є свій улюбленець - необов'язково кіт чи песик, але він є. Людям важливо комусь дарувати піклування та отримувати у відповідь безмежну пірву радості, любові та відданості.

Але, як сказав Е.Фінберт «У собак лише один недолік - вони ві-

рять людям». Цей вислів окреслює картину в цілому - тварини вірять людям і тому стають безпритульними. Україна - одна з держав, в якій ця проблема стоїть особливо гостро - у нас занадто мало притулків, але дуже багато байдужих людей. Наприклад, місто Дніпропетровськ - мегаполіс з мільйонною кількістю жителів. Але, на жаль, з нульовою кількістю притулків. Небайдужі люди об'єдналися в організацію захисту

безпритульних тварин «Вірність» - своїм бажанням та власними коштами вони врятували вже не одне пухнасте життя. І не лише врятували, але і подарували майбутнє: тварини отримали найважливіше у житті - ДІМ! Місце, де тебе чекають, де тепло та затишно, а головне - люди, яких любиш ти, а вони відповідають тобі взаємністю. За 2009 рік близько 300 тварин опинилися у теплих домівках.

Волонтери організації - звичайні люди, котрі не проходять повз тварин, що страждають. Тисячі врятованих життів від коліс автомобілів або з-під рейок швидкісних поїздів. Тварини, котрі не мали ані долі, ані майбутнього, завдяки цим людям отримують другий шанс. Ми не повинні думати, що цю проблему вирішить хтось інший. В усіх країнах світу подібні організації існують винятково за кошти небайдужих - у цьому сутність поняття «благодійність».

Проблема молоді Дніпропетровської організації (як і багатьох інших по Україні) - в байдужості мешканців та місцевої влади, котра повинна надати земельну ділянку для будівництва притулку. Порожні обіцянки місцевих кандидатів на місце мера нічого не варті, адже опіка над тваринами, як їм здається, не принесе бажаний високий рейтинг на виборах.

Допоки в кожному місті України будуть безпритульні тварини, а люди з пасивною байдужістю будуть це ігнорувати, ми ніколи не зрозумі-

ємо всю сутність таких слів, як «гуманність», «благодійність». Добро потрібно робити заради добра. Якщо кожен українець навчиться піклуватися про маленьких друзів, наступною сходиною буде піклування про ближнього. Ми повинні подолати урбаністичну стіну недовіри та апатії, яка панує у наших містах. Досить втікати у власні домівки, закриваючись від світу. Проблеми наших вулиць стосуються кожного.

Певно, якщо б кожний мешканець великого міста пішов на великий та відповідальний крок і взяв би до себе песика чи кішку, в світі стало б більше добрих вчинків. Адже таку віддану та ширю любов, яку дарують нам тварини, неможливо купити ні за які гроші. Ми самі будемо свій завтрашній день - в наших силах зробити все, аби майбутня Україна жила в гармонії з нашими чотирипалими друзями.

Якщо ці слова знайшли відгук у вашому серці, ви теж можете допомогти: реквізити організації «Вірність»: **ОКПО 36365434, р/с 26000060369643 в КБ "Приватбанк" Дніпропетровська, МФО 305299.**

Цікава та необхідна інформація за адресою www.vernost.dp.ua, поспілкуватися з організаторами та волонтерами можна за телефонами **+38056-789-89-52, +38067-771-52-64.**

Автор висловлює щире подяку у допомозі створення цього матеріалу організації захисту тварин «Вірність» та особисто **Віктору ДЕМ'ЯНЕНКУ.**

Зінаїда ГРІЄВА

ДРУЗІ

На гринджоликах
маленьких
Двоє друзів
веселеньких:

Песик Булька,
Кішка Мурка
З вітровієм грають
в жмурки.

Ой, ці друзі
нерозлучні,
Навіть сплять не
поодиночці,

А в обіймах
Біля пічки
У бабусиній корзинці.
А буває... швидко
з гірки

Ті гринджолики
летять,

І - стрибок...
У кучугури! -
Вісім ніжок ввверх
стирчать.

Друзі й там удвох
лежать,

Нерозлучні,
Що й казати!

КИЦЯ-ПОМІЧНИЦЯ

Любить кицюня
Мала працювати:
Півня ганяє
Вона навкруг хати.
І дуже радіє,
Якщо на світанку
У блюдечку знайде
Сирок чи сметанку.
Це добра бабуся
Малій трудівниці
Смаченький гостинчик
Лишає для киці.

ЩИРО ВІТАЄМО

вельмишановну Зінаїду Миколаївну Грієву
з ювілеєм - 85-річчям від дня народження!

Вельмишановну Ірину Миколаївну Прокопенко - з днем народження!

Знаємо вас, любі наші напуганці, як неперевершених майстринь дитячої літератури. Ваші пізнавальні та цікаві твори для дітей вже багато років допомагають українському суспільству у вихованні підрастаючого покоління в дусі патріотизму, любові до рідної землі.

Ми вдячні вам за те, що ви завжди щедро даруєте свій життєвий та письменницький досвід нам, українським літераторам та аматорам.

Тож нехай ніколи не вичерпується джерело вашої життєдайної енергії і сили, прагнення творити і дарувати людям добро і красу! Хай не полишає вас творчий настрій, а головне - сил для досягнення поставленої мети.

Від усього серця бажаємо вам творчих успіхів у благородній справі відродження національної культури і духовності мешканців нашої Батьківщини.

З повагою, за дорученням Членів секції літератури для дітей та юнацтва «Аджерело» при ДОО НСПУ
Еліна ЗАРЖИЦЬКА

МАНДРІВНИЦЯ

Якось на світанку
Вийшла киця з хати,
Її кортіло щойно
Десь помандрувати.
Чемно привіталася
З пташками в садочку
І козлика-друга
Стріла на місточку.
Рибку на сніданок
Ніяк не спіймати...
Їстоники схотіли -
Вернулись до хати.
І маленька знає:
Хочеш мандрувати -
Не ходи без хліба
Далеко від хати.

ЧИСТЬОХА

Моє кошенятко -
Пустунка-маля,
Свій бантик котіляє
На хвостик котів,
А спати лягає -
Матуся йому
Пісні муркотить
Коліскові.
А вранці прокинеться
Й так же охайно
Вмивається і не пустує,
Бо знає - бабуся
Бруднульку таку
Сметанкою не почастує.

Володимир
БІЛІНСЬКИЙ

(Продовження).

Початок в №№ 6-12,
2008 р. і №№ 1-8)

Перш ніж повернутися до московських князів, хочу навести ще один замовчуваний факт російської історії. Мова про участь суздальських військ і дружин у воєнних діях імперії. Нам сотні років морочили голову про ізольованість від Золотої Орди розвиток суздальської землі, особливо Московії. Але й цей міф при детальному вивченні виявиться лише черговою брехнею для облагородження російської історії.

Не лише татарські баскаки і суздальські князі приводили війська Орди у велике Володимирське князівство - улус, аби наводити державний порядок, збирати данину й карати непокірних. І війська суздальських князів брали не менш важливу участь у внутрішньодержавних сутичках і війнах держави Золота Орда.

Ось факти, виявлені у звичайній літературі, доступній кожній людині:

1247-1249 роки. Участь військ суздальських князівств у поході Батия проти хана Гююка. В поході брали участь князі Андрій і Олександр, так званий Невський. Саме після цього військового походу Андрій одержав ярлик на великокнязівський Володимирський престол.

Підтверджувальні виписки подані раніше з книги Л.М. Гумільова "У пошуках вигаданого царства";

1258-1260 роки. "Беркехан посилав російських ратників у війська (хана) Хубілая" [18, с. 350].

І то був не перший випадок перебування суздальських військ на сході імперії. Підтвердження цього факту можна знайти у праці Г.В. Вернадського "Начерк російської історії", виданій 1927 року в Празі (с. 82). Тобто, суздальські дружини при хані Золотої Орди, Берке, брали участь у воєнних діях хана Хубілая під час завоювання імперією Китаю;

1262-1263 роки. "У 1262 році (хан Берке. - В.Б.) почав війну з хулагуїдами за приєднання Азербайджану до Золотої Орди" [9, том 3, с. 236].

У війнах, що велися Золотою Ордою на Кавказі, суздальські, а пізніше московські дружини брали постійну участь. Побачимо це в текстах, поданих нижче;

1269-1271 роки. Суздальські дружини брали участь у військах хана Менгу-Тимура у військовому поході на Візантію - - прародительку право-

славної віри, що зайвий раз підтверджує факт перенесення титулу Царя в Російській православній церкві того часу з візантійського престолу на татаро-монгольський;

1275 рік. Суздальські частини в складі татаро-монгольських військ брали участь у військовому поході на Литву;

1270-1278 роки. Війська суздальських улусів у складі ординських військ під керівництвом татарських темників учинили завойовницький військовий похід на Кавказ.

Ось кілька підтверджувальних виписок про ці військові походи:

"Менгу-Тимур, хан Золотої Орди у 1266-1282 (роках). Онук хана Батия. За його правління татари... із союзниками (це ж треба, назвали васалів союзниками! - В.Б.) руськими (і тут набрехали, тільки - суздальськими! - В.Б.) князями вчинили походи на Візантію (1269-1271), Литву (1275), Кавказ (1277)" [9, том 16, с. 66].

Із цієї виписки видно, як непристойно продовжували брехати російські комуністичні державники, гірше від "царських письменників історії".

"... інші князі - Борис Ростовський, Гліб Білозерський, Федір Ярославський і Андрій Городецький, син Невського... — повели військо в Орду, щоб разом із Ханом Менгу-Тимуром іти на кавказьких Яссів, або алан, із яких багато хто не хотів коритися Татарам і затято противився їхній зброї. Князі наші завоювали Ясьське місто..., спалили його, взявши велику здобич, бранців, і цим подвигом заслужили неабияке благовоління Хана... ходили й наступного року... єдино виконуючи волю Хана..." [1, том IV, с. 227];

1281-1290 роки. Суздальські дружини в складі татаро-монгольських військ брали участь у військових завойовницьких походах в Угорщину, Польщу, Іран. Усі походи були невдалими, з великими втратами. Тому в російській літературі та історії про них мовиться дуже мало й мимохіть [18, с. 312];

1319-1320 роки. Хан Узбек на чолі татаро-монгольських військ із залученням суздальських і московських дружин учинив похід на Арран - володіння Хулагуїдів на території сучасного Азербайджану;

1330 рік і далі. Суздальські й московські військові дружини були послані в повалений монголами Китай, де виступали як окремих полк

гвардії, представляючи Золоту Орду в церемоніальних торжествах.

"Обмін підданими для військової служби між уділами (улусами. - В.Б.) Монгольської імперії відбувався ще в XIV ст. Узбек, хан Золотої Орди, як Чингісид, мав у Китаї великі земельні володіння, з яких отримував дохід (до речі, не менші володіння хан Узбек мав і в Московії - В.Б.).

Зате він поставляв зі свого (великого. - В.Б.) улусу воїнів, росіян (московитів. - В.Б.) і ясів, до складу імператорської (мається на увазі татаро-монгольська імперія. - В.Б.) гвардії в Пекін. Там у 1330 р. був сформований "Охоронний полк із росіян (московитів. - В.Б.), що прославляв вірність" (вірність імперії. - В.Б.). Полк був розквартирований на північ від Пекіна, і в мирний час військові поселенці поставляли до імператорського столу дичину й рибу" [18, с. 350];

1335-1336 роки. Хан Золотої Орди Узбек вдруге вчинив похід на Арран - володіння Хулагуїдів на території сучасного Азербайджану, до якого, як завжди, залучив війська Московського князя [9, том 26, с. 483];

1339-1340 роки. За вказівкою хана Узбека ординські й московські війська намагалися підкорити Смоленське князівство, яке на той час не входило до складу Великого Литовського князівства. Похід військ виявився невдалим. Послухаємо М.М. Карамзіна: "... Іоанн (Іван) Олександрович (князь Смоленський. - В.Б.)..., вступивши в союз із Гедиміном (великий князь Литовський. - В.Б.), захотів... цілковито незалежності... Узбек... відрядив у Росію (Смоленськ до середини XIV століття не входив до складу татаро-монгольської імперії. - В.Б.) Могольського Воеводу Товлубія і наказав усім нашим (московським і суздальським) Князям іти на Смоленськ... Здавалося, що об'єднані полки Моголів і Князів Російських (лише москово-суздальських. - В.Б.) повинні були одним ударом розтрити Державу Смоленську, але, підступивши до міста, вони тільки глянули на стіни й, не зробивши нічого, відійшли!" [1, том IV, с. 286-287].

Тут не варто дивуватися "доважку брехні". Татаро-монголів ніколи не лякали стіни. Вони злякалися литовсько-українських військ, які виступили на боці Смоленська;

1356-1357 роки. За вка-

зівкою хана Джанібєка, який правив Золотою Ордою з 1342 по 1357 роки, московські дружини брали участь у військовому поході хана в Персію. Саме у війська на Кавказ був викликаний митрополит Алексій, щоб лікувати жону хана Джанібєка - Тайдулу. А тепер зіставимо два цікавих факти з різних джерел. Отже, читаємо:

"Джанібек, хан Золотої Орди в 1342-1357 роках, син і спадкоємець хана Узбека... Активно втручався у внутрішні справи руських, (тобто суздальських. - В.Б.) князівств і Литви... У 1356 році Джанібек вчинив похід в Азербайджан (Персію. - В.Б.), захопив Тебриз і посадив там намісника... По дорозі назад в Орду Джанібек загинув (1357 рік. - В.Б.)" [9, том 8, с. 192]. "Жона Чанібєкова (Джанібєка. - В.Б.), Тайдула, страждаючи від тяжкої хвороби, вимагала його (митрополита Алексія. - В.Б.) допомоги... Алексій поїхав в Орду з надією на Бога й не обманувся, Тайдула видужала... Завоювавши в Персії місто Тавріс... і нав'ючивши 400 "вельблюдів" узятими як здобич коштовностями, цей Хан був (1357 року) підступно вбитий сином Бердибеком... Митрополит, очевидно настільки жажливий події, ледве встиг повернутися до Москви" [1, том IV, с. 315-316].

Навіть митрополити не були вільні у своїх діях. Беззаперечно виконували веління хана, супроводжували його у військових походах, роками жили при ставці Царя-Хана, вихваляли ханів у храмах як спадкоємців Бога на землі, закликали народ до покори єдиному Цареві-Ханові. Православна церква суздальської землі, а пізніше Московії, ретельно й чесно служила єдиній татаро-монгольській державі. Вона була необхідною і складовою частиною єдиної Імперії й ніколи не противилася цьому призначенню. Московська церква цементувала підвалини ординської держави. Князів, що намагалися бунтувати проти татар, найчастіше відлучали від церкви та проклинали. І різні вигадки "великоросів" про так звану незалежність московської церкви від ханів - це звичайна брехня Російської імперії.

У цій главі хочу звернути увагу на ще дві серйозні події тих років.

Подаючи участь суздальських і московських дружин у походах татаро-монгольських військ, ми дещо випередили

події, їхня участь у військовому поході 1356-1357 років випереджає низку знайомих нам московських князів того часу. Якщо згадаємо, ми зупинилися на князі-московіті Юрію. Нам ще доведеться до нього повернутися, є дуже вагома на те причина.

Зараз хочу звернути увагу на той факт, що військовий похід 1356-1357 років проходив уже за життя другого так званого святого Російської православної церкви, Дмитрія Донського. Тобто майбутній московський князь Дмитрій навів бачив, які жорстокі військові закони існували в його батьківщині - Золотій Орді.

Саме він, Дмитрій, за писанням М.М. Карамзіна, разом зі своїм батьком та іншою челяддю зустрічав митрополита Алексія, що повертався з Орди. Послухаймо:

"Великий Князь (Московський. - В.Б.), його сімейство, Бояри, народ зустріли добродушного Митрополита як утішителя небесного, і, що особливо розчулювало, восьмичасний син Іоанна Дмитрій... перейнятий знаками загальної любові до Алексія, проливаючи сльози, говорив йому з незвичайною для свого ніжного віку силою: "о Владико! ти дарував нам життє мирне, чим виявимо тобі свою вдячність?" [1, том IV, с. 316].

Свідомо придумана облузда, як живлющий бальзам лягла на душу "автора історії". Він, здавалося, особисто побував при тій розмові й обожнив Дмитрія ще з дитячого віку. Йому нічого не варто було будь-які вигадані слова приписати майбутньому святому. Все чинилося за методом - "як хоч, так і ворочу". Але з такою брехнею ми зустрічаємося в російській історії повсюдно, тому це "словесне сміття" "автора історії" не можна приймати всерйоз. Нам із цього панегірика важливий лише факт: Дмитрій знав про участь московських князів і їхніх військ у військових походах ханів. Військова співучасть і покора золотоординському ханові як намісникові Бога на землі була святим обов'язком московського князя, ці знання Дмитрій Донський засвоїв, як бачимо, з дитячих років. І про другий винятково важливий факт подавав Карамзін, що правда, намагаючись його заперечити:

"Цей мужній витязь (Гедимін Литовський. - В.Б.), у 1319 році перемогою закінчивши війну з Орденем, відразу рушив на Володимир (Волинський. - В.Б.)... Місто здалося... Як тільки весна прийшла (1320 рік. - В.Б.) і земля покритася травою, Гедимін із новою силою виступив у

поле, взяв Овруч, Житомир, міста Київські і пішов до Дніпра... осадив Київ. Ще жителі не втратили надії й мужньо відбили кілька приступів, нарешті, не маючи допомоги... і знаючи, що Гедимін щадить переможених, відчинили ворота. Духівництво вийшло з хрестами і разом із народом присягнуло бути вірним Государеві Литовському, який, позбавивши Київ від ярма Моголів, ... незабаром завойював усю південну Русь (мова йде про Київське князівство. - В.Б.) до Путивля і Брянська" [1, том IV, с. 270-271].

Російська еліта з винятковою настирливістю намагається заперечити цей знаменний факт історії - факт звільнення Київської землі від татаро-монгольського ярма в 1319-1320 роках. І мотив у них лише один: мовляв, наші так звані літописні зводи нічого про цю історичну подію не повідомляють. Не зафіксували, і все тут!

Але ми вже розповідали читачам, що являють собою знайдені на потребу "літописні зводи".

Як завжди, виникають закономірні питання:

- чому російські історики так затято заперечували факт звільнення Київського князівства від татаро-монголів у 1319-1320 роках?

- навіщо свідомо запускали "доважок брехні" в це питання?

Щоб відповісти, необхідно лише зрозуміти, в чому полягав московський інтерес. І все посяде своє притаманне місце.

В наступній главі ми вочевидь переконаємося, що Московія отримала великокнязівський престол лише в 1328 році, за Івана Калити, після жорстокого погрому Твері. Саме тридцятишестдесяті роки XIV століття стали першими роками становлення Московського великокнязівського улусу. Тому російські "письменники історії" свідомо замовчували, що Київ відвоював свою волю в татаро-монголів ще в ті часи, коли Москва й Московія не одержали навіть статусу великокнязівського. Вони завжди проповідували: мовляв, у 1380 році Московія показала свою силу, майже державну, на Куликовому полі, а Київська земля в ті роки пішла під Литву. Як бачимо, одна "великоросійська" брехня покривалася наступною. На благо Московської держави!

Ми вважаємо, що в цьому випадку європейські літописи більш об'єктивні, і необхідно користуватися ними. Ці літописи ще в XIII столітті йменували галицьких і волинських

князів князями "всієї землі Руської".

У ті роки Московія навіть не відіала, що це за поняття - Руська держава, адже північних Рюриковичів до XVIII століття спочатку йменували князями суздальської землі, а пізніше князями московськими-московітами. І не інакше!

Також необхідно пам'ятати, що до XVI століття про Московію як про самостійне державне утворення взагалі не можна вести мови. Навіть у царській Росії наприкінці XIX століття не заперечували цю думку. Недарма 1889 року в Росії була видана книга А.В. Екземплярського, яка звалася "Великі та удільні князі Північної Русі в татарський період з 1238 по 1505 рік".

Тут, як то кажуть, ні відняти, ні додати.

Московія до XVI століття залишалася в складі єдиної держави - Орди на правах рядового улусу. І етнос Московського улусу залишався переважно фінно-татарським.

2

Отже, ми знову повертаємося до московського князя Юрія Даниловича. Як пам'ятаємо з нашого викладу, він, зрештою, здобув Володимирський великокнязівський престол. Тобто, йому доручили збирати ханську подушну данину й відвозити її в столицю Золотої Орди.

Ось як про це повідомляє М.М. Карамзін:

"Затверджений Ханом на Великому Князівстві, взявши з собою юного Костянтина Михайловича (син убитого великого князя Михайла Тверського. - В.Б.) і Бояр Тверських як бранців, Георгій (Юрій. - В.Б.) приїхав панувати у Володимир... Гінці (тверські. - В.Б.) повернулися зі звісткою про всі жакливі обставини Михайлової кончини" [1, том IV, с. 263].

Ми пам'ятаємо: саме завдяки доносу князя-московіта був страчений великий князь Михайло Тверський. І цілком закономірно, що відплата наздогнала негідника-онука Олександра Невського.

"У наступний рік відбувся до Хана Дмитрій (старший син Михайла Тверського. - В.Б.). Там вони побачили один одного (Дмитрій Тверський побачив Юрія Московського. - В.Б.), і ніжний син (Дмитро. - В.Б.), виразно уявивши собі закривавлену тіль Михайлову (батька. - В.Б.), затріпотівши від жаху, від гніву, встромив меч в убивцю. Георгій (Юрій Московський. - В.Б.) випустив дух, а Дмитрій, учинивши помсту, як на його думку справедливую й

законну, спокійно чекав наслідків (рішення хана Узбека. - В.Б.)" [1, том IV, с. 266].

Хан, звісно, став на бік загиблого зятя. Він повелів стратити Дмитрія, аби показати всім, що страчувати й милувати може тільки він. Однак навіть хан розумів усю нищість і мерзенисть Юрія Московського, тому, "незважаючи на страту Дмитрієву, Узбек на знак милості визнав його брата (Олександра Михайловича Тверського. - В.Б.) Великим Князем... Ця грамота писана в 1327 році..." [1, том IV, с. 267].

Як писав російський професор В.О. Ключевський, "московські князі були спритні й кмітливі ділки" і, одночасно, як ми встановили, - великі негідники й мерзотники. Цього разу почав плести інтригу так званий Іван Калита, ще один внук Олександра Невського, брат Юрія Московського (згідно катеринівських джерел).

На Твер був нацькований син Дюдєна, двоюрідний брат хана Узбека - темник Шевкал.

Твер на чолі зі своїм князем знову повстала, намагаючись вирватися з порочного московського кола доносів, пліток і неправди.

"Січа була жаклива. Від сходу сонячного до темного вечора різалися на вулицях з остервенінням надзвичайним. Поступившись сильнішим, Моголи заховалися в палаці (зверніть увагу: татаро-монгольська знать у містах суздальської землі володіла найкращим майном — палацами. В.Б.), Олександр спалив його, і Шевкал згорів там із рештками Ханської дружини. До світла не було жодного Татарина живого. Громадяни (Твері. - В.Б.) умертвили і купців Ординських" [1, том IV, с. 268].

Тут доречно звернути увагу читачів на той факт, який російські "байкари історії" зазвичай замовчують. Усі міста й селища суздальської землі та Московії в XIV столітті були повні татарського люду, що проживав у них: баскаків, купців, ординської знаті, яка мала свої володіння, шукачів пригод тощо. Це спільне проживання фінської й татарського етносів дуже істотне, бо зайвий раз підтверджує факт існування єдиної держави - Золотої Орди на просторі від Новгороду до Каспію. Не існувало в XIV і XV століттях якоїсь відособленої "російської Московської держави", як намагалася повідати світові російська історична наука.

Олександр
ДРОЖЖЕНКОВ

ЖИТТЯ І СМЕРТЬ УКРАЇНЦІВ АБО ТРИКУТНИК ДОВГОЛІТТЯ

Українці вмирають найшвидшими темпами серед країн Східної Європи. За прогнозом весвітнього банку, до 2025 року населення України скоротиться на 12,5 млн. чоловік і складе близько 34 млн. чоловік. Пік кількості населення України був досягнутий на початку 1993 р. - 52,2 млн. чоловік. Особливо швидкі темпи скорочення населення спостерігалися в 1995-1998 р. Приблизна швидкість вимирання складала півмільйона за рік. Зараз швидкість знизилася до 300 тис. чоловік. За роки незалежності України коефіцієнт народжуваності впав з 12,1 до 9,8 на 1000 чоловік. Вперше за 15 років, в 2006 році коефіцієнт народжуваності почав рости. Але коефіцієнт смертності за цей період виріс з 12,9 до 16,2 на 1000 чоловік. Середня швидкість вимирання українського населення минулого року склала приблизно 780 чоловік в середньому. Україна залишається однією з найменш густонаселених країн Європи. За даними ООН, українські чоловіки живуть менше на 10-15 років, чим представники сильної половини в розвинених країнах. У ідеалі жінки повинні переживати чоловіків максимум на 3-4 роки. У Європейських країнах цей показник близький до ідеального. В Україні жінки живуть більше чоловіків на 10-12 років. Якщо в Європі чисельна перевага жінок над чоловіками починається в 40-45 років, то у нас в 26-28-річному віці. А в окремих великих містах дівчатам не вистачає хлопців вже в 18 років.

Мені прийшла в голову дуже проста ідея, з якої вишла методика довгого життя. Я знаю, як збільшити життя людей на багато років. І це так просто, що під силу навіть дитині. Ми визначаємо вік, до якого хочемо дожити. Створюємо образ довгожителів і відправляємо в майбутнє. Працюємо зі своєю підсвідомістю, щоб вона цей образ прийняла, а воно його обов'язково прийме, тому що наше довге життя і безпека входять у завдання підсвідомості. Можна сказати, що це завдання - першочергове для нього. З минулого беремо спогади з дитинства, коли було щастя, радість, легкість і здоров'я. Створюємо образ себе в дитинстві. Вчимося викликати в своїй уяві і утримувати образ з дитинства. Теж проробляємо і з образом довгожителів. Чітко утримуємо його в пам'яті. А зараз ці викликані образи минулого і майбутнього спо-

лучаємо з сьогоденням, тобто з собою, тут і зараз. Сполучаємо образними енергетичними векторами в районі сонячного сплетіння і м'яко проводимо енергію від себе в дитинстві до себе тут і зараз, потім у майбутнє до довгожителів і потім назад в минуле до свого образу дитини з минулого. Виїде трикутник довголіття. Це ваша модель довголіття. Простіше не буває. Ефективніше теж. Спробуйте і переконаєтеся самі!

Кожна людина, що побудувала трикутник довгого життя, відкладає цю інформацію в своїй свідомості, і ще глибше - в підсвідомості. Підсвідомість цю модель життя приймає (оскільки вона відповідає його завданням), а потім організм починає перебудовуватися на вищий рівень своєї діяльності. Ця інформація вже закладена в його клітках як Богоподібної істоти.

Глибока віра в кінцевий результат, закладена в підсвідомість, дає настроювання всього організму на його роботу, здоров'я і правильне сприйняття навколишнього світу. Відбувається мобілізація резервів твого організму, як фізіологічних, так і психічних, які дають можливість людині повірити у власні сили, не залежати від стороннього впливу. І ця віра в унікальні можливості свого організму стає такою, що визначає спосіб життя.

Отримавши потрібну інформацію про довге життя, побудувавши трикутник довголіття, людина почне міняти стан своєї душі, позбавиться від всього неприродного, чого немає в природі. Потреби людини будуть переорієнтовані у бік здорового способу життя. Цей спосіб життя дасть вам додаткові емоції радості, гарного настрою і щастя.

Трикутник довголіття - це детонатор для вибуху і звільнення вашої свідомості від всього зайвого, непотрібного. Приймавши трикутник довголіття, ваша підсвідомість захищатиме руйнування ва-

шого організму і поступово почне міняти життя, роблячи його гармонійнішим.

Абсолютно безглуздо намагатися вирішувати якусь проблему, якщо не знайдений основний її елемент. Найголовніше - це життя, якість життя, а всі разом - спосіб життя. Ми повинні навчитися бути живими, навчитися бути в свідомості. Ми повинні сприймати кожну мить життя, навколишнього простору і себе, кожну клітинку свого організму.

Чому моя теорія довголіття містить трикутник як основну її ланку? Тому, що трикутник містить три вершини, а число 3 несе в собі фундаментальну основу буття. У земному плані воно відбивається як рівносторонній трикутник - символ міцності і стабільності. Це сім'я - чоловік, дружина і діти. У вищому духовному плані - це Бог-отець, Бог-син і Святий Дух.

Я свідомо подовжую лінію життя, міняю уявлення про старість, міняю спосіб життя. Створюючи образ свого довгожителів (він у мене 107-літній), я розумів, що повинен виглядати молодо, енергійно і відчувати себе добре. Це і є критерій мого і вашого образу довгожителів. А для цього потрібно міняти своє уявлення про старість.

Видові терміни життя і смерті людини за багато століть не змінилися. Життя подовжилось зовсім на невеликі роки. Ну, а якщо вважати, що ми самі вигадали свою смерть і вмираємо за старою звичкою? Ця звичка сидить в наших клітках, генетичних кодах і запускає програму старіння і смерті. Але якщо є програма, то її можна і перепрограмувати. І змінивши своє відношення до образу довгожителів (він молодий, енергійний, здоровий психічно і фізично), ми міняємо свою свідомість як осіб, а вона тісно пов'язана зі свідомістю наших людських кліток, органів і систем. Наша фізіологія перебудовується, слухаючи накази свідомості, і починає функціонувати по-новому - у бік збільшення життя. Люди повинні знати, що вони можуть жити набагато більше, вони повинні хоч би задуматися над цим, спершу. Потрібна інформація на тему довголіття, правильного способу життя у всіх за-

собах масової інформації, учбових закладах і навіть дитячих садах. Якби у людства

були багато прикладів довгого життя його громадян! Але цього поки немає. Люди відвіку хочуть довго жити і постійно вносили щось нове до питань довголіття. У наш час, питання здоров'я і довгого життя стали актуальні, фахівці в цій області - затребувані. Як громадянин планети Земля, як частинка Всесвіту хочу внести свій внесок до питань довголіття.

Трикутник довголіття складається з трьох вершин: минуле, сьогодення і майбутнє. Сюди входять цифри, образ і відчуття. Минуле — це наш еталон того, що емоційного складається з дитинства. У мене це образ себе в 7 років на шкільній зміні. Я відчуваю свою дитячу енергію, радість, відчуття польоту. Я біжу, розставляючи руки в сторони, і здається, ніби ноги відриваються від землі. Декілька рекомендацій для створення вашого образу. Це ви у минулому, у віці від 5-14 років. Положення вашого тіла повинне бути вертикальним. З пам'яті приходять ваші найрадісніші спогади з дитинства. Не повинно бути негативу, хвороб, горя. Вас можуть оточувати інші діти або дорослі - це фон вашого сприйняття. Якщо є фото або відео того часу, це полегшує завдання по створенню образу. Створюючи його, ви повинні бачити, в що ви одягнені, що вас оточує, яка погода. Тепер згадайте свої відчуття в цьому віці. Ви створили ваш еталон емоцій. Якщо ми навчимося жити зі своєю дитиною і користуватися її емоціями і енергією, то це буде додаткове джерело життєвої енергії і радості.

У кожного з вас своя цифра, свій образ і свої відчуття. Починаємо працювати. Викликаємо спочатку свою емоційну дитину з минулого. Ми її чітко бачимо, відчуваємо. Утримуємо цей образ. Викликаємо образ свого довгожителів з майбутнього і також утримуємо його в своїй пам'яті. А зараз беремо енергію своєї дитини з минулого (у районі сонячного сплетіння) і плавно проводимо до себе, а її у нас забирає наш довгожителів. А потім ця енергія повертається до дитини з минулого. Енергія - це образні енергетичні вектори (у мене вони оранжевого кольору) плавно проходять всі наші три вершини трикутника. Ви утримуєте в своїй голові, в своїй свідомості всі три образи - минуле, майбутнє і сьогодення.

Для досягнення активного довголіття необхідний ще один образ з минулого. Тобто

Подано у скороченому варіанті.

ваша цифра, образ і відчуття. У мене - це 25 років. Це ваш еталон фізичного стану, коли ваші системи органи і тканини працювали з найвищими функціональними показниками. Цей вік не дає вам різко постаріти, йде уповільнення вікових змін, і низька гілка життя плавно опускається. Потрібно пригадати себе в 25-30 років, коли ви були здоровими, сильними, могли «гори скрутити» і «були господарем життя».

Після того, як ви створили свої образи, викликайте відчуття і запам'ятовуйте їх. Тепер ви готові разом зі мною будувати свої коди довгого життя і відкладати їх в своїй свідомості і підсвідомості. Трикутник довгого життя і є код вашого довгого життя.

У людини є сім енергетичних центрів (чакри). Ми беремо 3, 4 і 6 і відкладаємо в них наші цифри (у мене 7, 25 і 107 років). Енергетичні центри мають свій колір, свій напрям обертання і швидкість обертання. Цифра 7 у нас жовтого кольору, 25 - зеленого кольору, 107 років - синього кольору. Цифри приблизно розміром в 1 см розташовуємо посередині нашого тулуба (7 і 25), а цифра "107 років" у потиличній частині голови. Пам'ятаєте, що ви відіслали цифри, але ще потрібно відкладати і образи відповідні цим рокам і не забувати викликати відчуття минулого і майбутнього.

Річ у тому, що наші внутрішні органи і системи нашого організму, клітки, з яких ми складаємося, наділені свідомістю (власною свідомістю) і, якщо їм говорити (просити або наказувати), то так і буде. Вони виконуватимуть те, що хоче ваша свідомість як особи, підкоряючись свідомості Бога (або Вишньому розуму, або Космічним силам). Якщо ви в своєму розвитку свідомості просуваєтеся до Вищих сил, то це дає вам право і можливість довго жити.

Побудувати трикутник довголіття можна за 15-20 сек. Провести по ньому образну енергію можна за такий же час. Якщо ви будуватимете свій код довголіття (трикутник) двічі в день: вранці, коли прокинетесь і увечері, перед сном, то на це згаєте час менше однієї хвилини. Побудова трикутника дає вам можливість дожити до свого максимального терміну, який ви свідомо вибрали і відклали в свідомості і підсвідомості. А працюючи зі своїми енергетичними центрами (тобто, цифра, образ і відчуття), ви уповільнюєте процеси старіння і налаштовуєте свій організм на економну роботу ваших органів і систем, раціональ-

ному використанню вашої енергії, щоб це вистачило на максимальний термін життя. Значить, будуюмо трикутник довголіття, працюємо з образами і відчуттями нашого довгожителю, енергетичної дитини і нашого еталону фізичного стану (молодої людини 25 років). Працюємо декілька місяців (мінімум - 3, максимум - 12). Це вистачить, щоб код довгого життя прийняла наша підсвідомість.

Побудувавши свої трикутники довгого життя (ваші моделі або коди довголіття), ви не тільки збільшите своє життя на довгі роки і будете при цьому фізично здорові. Але, найголовніше, почнете змінювати (і, притому, можливо навіть з вашим опором цього) свій спосіб життя, почнете розширювати рівень своєї свідомості і духовно розвиватися. Ви полюбите своє фізичне тіло і піклуватиметеся про нього, тобто станете зовсім іншою людиною - людиною Нової ери. Ви станете гармонійними, цілісними, з усвідомленням себе частинкою Всесвіту, людиною, створеною за образом і подобою Бога. А зараз я вас попрошу зупинитися! Подивитися один на одного і подумати: чому ми завжди поспішаємо, чому погано виглядаємо і завжди втомлюємося? Чому так рано вмираємо, не встигнувши до ладу пожити, побачити і оцінити красу Світу, який нас оточує? Живіте довго! Нехай це буде девізом всіх людей на Землі! Хай у всіх вас з'явиться бажання довго жити!

Ви прийшли на цю землю, щоб стати краще, виконати свої одному вам відомі цілі і завдання. А ми цього виконувати не встигаємо, тому що рано вмираємо. Душа наша живе вічно, так само може жити і тіло, якщо ми піднімо свою свідомість до свідомості Бога. Але це не близька перспектива. А ось своє відношення до старості можна змінити, змінивши образ довгожителю після 100 років. Він повинен виглядати трохи старше за вас, в 40-50 років і відчувати себе енергійним, здоровим і щасливим. Щоб дожити до 100 років вам потрібно бути психологічно і фізично здоровим. Для цього вам доведеться багато що в своєму житті змінити, міняти спосіб життя у бік здорового способу життя, духовно рости і розвиватися. Позбавлятися від всього зайвого, що неприродно від природи (шкідливих звичок). Потрібно припинити себе руйнувати і навчитися любити. Бути довгожителем і оптимістом.

Життя - це цінний дар, який вам дали, потрібно їм уміло користуватися. Потріб-

но навчитися радіти життю, полюбити його і не боятися. Бажання довго жити і при цьому залишатися енергійним і здоровим - це не утопія, а реальність. Потрібно створити свій трикутник довголіття - це твоя модель, твій код довгого життя. Це шлях до довгого життя, шлях в досконалість, до прекрасного і світлого. Цей шлях допомагає розкрити в собі саме хороше, встигнути зробити якомога більше в творчому розвитку. Він дозволяє змінити своє життя, поліпшити його, зробити якісно на іншому рівні. Вам легше просуватиметься в цьому напрямі, якщо ви виберете здоровий спосіб життя, без надмірностей, з фізичними тренуваннями.

З віком в організмі відбуваються зміни на фізичному, гормональному, фізіологічному рівнях. Знижується статеві функція, припиняються дітородіння, зменшується фізична сила і витривалість, але найголовніше - наступають зміни в психіці. Це дуже небезпечний для людини стан, який може поставити хрест на довгому житті. Це криза середнього віку або менопауза. Потрібно знати, що це рано чи пізно відвідає нас, до цього потрібно бути готовим і розуміти, що з тобою відбувається. Відношення ваше до цих змін повинне бути спокійним. Потрібно не впадати в смуток і депресію і настроюватися на довге і продуктивне життя.

Життя - це пряма, що сполучає дві крапки (точку народження і точку смерті). Але вмирає тільки фізичне тіло, смерті у душі немає, вона знову повертається на Землю. Під час смерті лінія життя скручується в точку народження. При цьому перед нами проносяться всі найбільш яскраві події життя. Точки смерті і народження з'єднуються в одну. Це є твоя душа, що живе у Всесвіті. Коли ви народжуєтеся знову, з крапки починається пряма вашого життя, яке, зробивши виток, до цієї крапки і увійде!

З кожним прожитим роком наш трикутник довголіття мінятиме свій кут. І в максимальний кінцевий рік вашого життя він перетворюється на пряму. Наступить запрограмована смерті і пряма життя стрімко згорнеться в нуль. Ви повинні все життя розвиватися. Хто це розуміє, той матиме бажання прожити довго і проживе.

Ваша рухова активність повинна збільшуватися пропорційно з віком у бік її збільшення. Увійшовши до трикутника довголіття, свого коду або моделі довгого життя, ви не повинні з нього виходити. Усередині трикутника знаходиться все, що потрібне вам

для довголіття:

- здоровий спосіб життя, позбавлення від всього зайвого і непотрібного (тютюн, алкоголь, наркотики);
- культура живлення (не об'їдатися);
- самолікування (без ліків);
- рухова активність (фізичні вправи);
- гартування організму;
- культура кохання (без надмірностей і невірності);
- виконання божественних заповідей і норм;
- зменшення агресії;
- прагнення кожну хвилину, день, місяць, рік бути краще, чистіше духовно;
- ставати багатішим (матеріально);
- здійснювати добродійні вчинки і допомагати людям;
- естетично і культурно розвиватися;
- вчитися все життя любити людей, тваринний і рослинний світ;
- бути щасливим сьогодні, тут і зараз;
- постаратися досягти мудрості життя і відповідати на питання: «Навіщо ми з'явилися на цій Землі, з якою метою?»
- еволюційно розвиватися, будити в собі Божественний початок і знищувати звірині

ІНСТІНКТИ.

Виконавши все це, ти дивитимешся незамутненим поглядом і з чистою свідомістю на все, що тебе оточує на цій Землі.

Багато хто не може уявити собі, що довгожитель, що переступив сторічний рубіж, може бути фізично міцним, рухомих, енергійним, з хорошою психікою і працездатним, таким, що робить будь-яку роботу, як фізичну, так і інтелектуальну. Це одна з найбільших помилок, яка не дає нашій підсвідомості поверити в можливість людини.

Трикутник довгого життя - дуже просте і потрібне відкриття, що дозволяє продовжити життя людей на довгі роки. Ці роки, прожиті активно, з розвитком і просуванням до природного початку (Божественному), усвідомленням себе частинкою Всесвіту, дає вам можливість закінчити свій життєвий шлях гідно, виконавши все або майже всі ваші цілі і завдання. Простота і швидкість побудови трикутника довгого життя у вашій свідомості і підсвідомості дає унікальну можливість продовжити життя на довгі роки. Побудувавши свій трикутник (модель або код) довгого життя, - людина просто зобов'язана ставати краще енергетично, фізично і духовно.

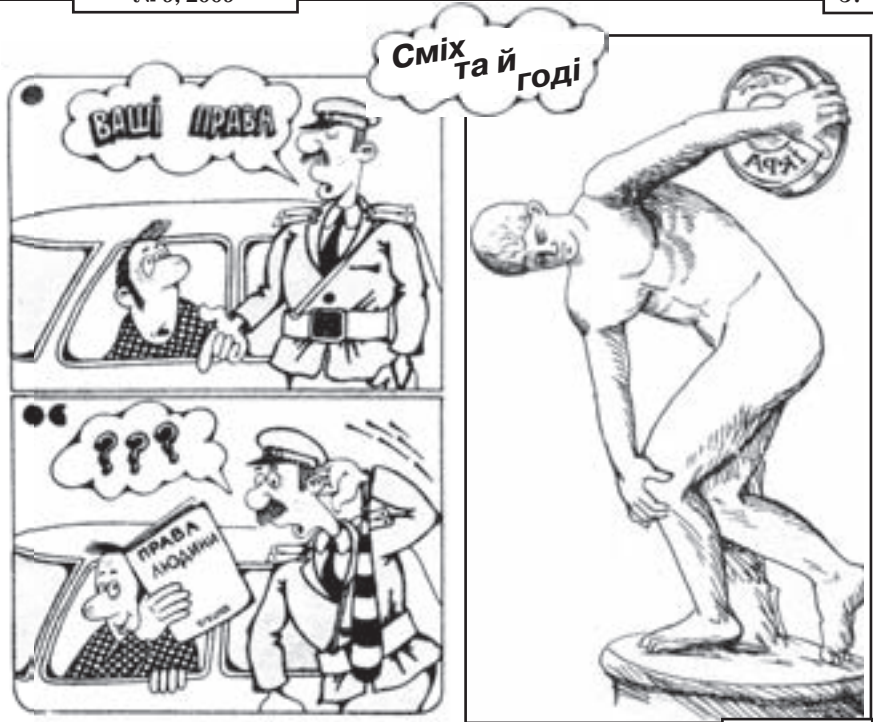
У ІВАНА СМІХОВАНА

Павло Глазовий

ФАКТИ

І АРГЕМЕНТИ

— Кажуть, наших у Росії
Є мільйонів пам'ять.
— А вони там по-російськи
Вміють розмовлять?
— Та звичайно. Володіють
Мовами двома.
— Є там школи українські?
— Ні. таких нема.
А Росія скільки руських
Дарувала нам?
— Їх в чотири рази більше,
Аніж: наших там.
— Чи спокійно їм живеться?
— „Требуют” весь час
Щоб по-руськи їхні дітки
Вчилися у нас.
А чого отак виходить,
Пояснив один
Убєдньоно руськамовний
Вчений гражоанін:
— Всем ізвестно із древнєйших
Пісменних трудов
То, что Кієв — етоматерь
Руських городов.
Ну а кто же чаще руських
Помінаєть мать?
Ето следует бандерам
На заметку взятъ.

ГУМОР ВІД ТАРАСА КОХНА, (США)

Питає Іван свого приятеля.

- Чи ти будеш плакати, як я помру?

- Помри спочатку, відповів Степан.

- Дядю, дякую за подаруночок.

- Нема за що, синочку.

- Та я і сам так думав, так мама говорить, що все таки треба подякувати.

Запитує внук свою бабу:

- Чим ви до нас приїхали?

- Ні, синку, я не їхала, я

прийшла.

- А чому ж тато казав: "Чорти бабу несуть"?

РЕКЛАМА

ШВИДКО

ЗРУЧНО

ПРЯМО В РУКИ

Найшвидший і найбільш надійний посилковий сервіс до України та країн СНД. Порівняйте терміни доставки пакунків через компанію MIST з другими компаніями і переконайтесь в цьому самі.

- ДОСТАВКА КОРАБЛЕМ
 - В Україну: 30-40 днів
 - В Москву: 30-40 днів
 - В Ст. Петербург: 35-45 днів
 - Решта регіонів на www.meest.us
- ЕКСПРЕС ДОСТАВКА ПОСИЛОК:
 - В Україну: 3-5 робочих днів
 - В Москву: 5-7 робочих днів
- ВІДПРАВКА АВІА І МОРСЬКИХ ВАНТАЖІВ
- ДОСТАВКА АВТОМОБІЛІВ У КОНТЕЙНЕРАХ
- УПАКОВКА І СТРАХУВАННЯ
- ПЕРЕКАЗ ГРОШЕЙ ЗА НАЙНИЖЧИМИ ЦІНАМИ

1-800-288-9949 www.meest.us

Mailing and design by ImagineMedia.com

“БОРИСТЕН” – літературно-мистецький, публіцистичний та науково-популярний щомісячник.

Шеф-редактор Фідель СУХОНИС
Відповідальний секретар Андрій КОЦЮБІНСЬКИЙ
РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Іваненко Валентин Васильович – Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, проректор, доктор історичних наук, професор.

Світленко Сергій Іванович – Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, декан історичного факультету, доктор історичних наук, професор.

Швидко Ганна Кирилівна – Національний гірничий університет (м. Дніпропетровськ), професор кафедри історії і політичної теорії, доктор історичних наук, професор.

Удод Олександр Андрійович – Інститут інноваційних технологій та змісту освіти Міністерства освіти і науки України (м. Київ), директор, доктор історичних наук, професор.

Василенко Віталій Олександрович – Національний гірничий університет (м. Дніпропетровськ), професор кафедри історії і політичної теорії, доктор історичних наук, професор.

Поповський Анатолій Михайлович – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, професор кафедри мовної підготовки, доктор філологічних наук, професор.

Демченко Володимир Дмитрович – Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, декан факультету систем та засобів масової комунікації, доктор філологічних наук, професор.

Заверталюк Нінель Іванівна – Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, професор кафедри української літератури, доктор філологічних наук, професор.

Шепелев Максиміліан Альбертович – Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, завідувач кафедри міжнародних відносин, доктор політичних наук, доцент.

Токovenko Олександр Сергійович – Дніпропетровський національний університет, декан соціально-гуманітарного факультету, доктор філософських наук, професор, голова спеціалізованої вченої ради ДНУ ім. О. Гончара з політичних наук.

Гнатенко Петро Іванович – Дніпропетровський національний університет, завідувач кафедри філософії, доктор філософських наук, професор, член спеціалізованої вченої ради ДНУ ім. О. Гончара з політичних наук.

Терещенко Алла Костянтинівна – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор мистецтвознавства, професор.

Степовик Дмитро Власович – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор мистецтвознавства, професор.

Грица Софія Йосипівна – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор мистецтвознавства, професор.

Найден Олександр Семенович – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор культурології, професор.

Китова Світлана Андріївна – Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, професор кафедри української літератури, доктор культурології, професор.

Шейко Василь Миколайович – Харківський державний університет культури, ректор, доктор історичних наук (культурологія), професор.

Коректор – Наталя ПОХИЛЕНКО.

Представництва редакції:

у Києві – Юрій Завгородній. Т. 8-044-482-26-58, 8-050-469-88-63.

у США: Bahriany Foundation, INC. 811S Roosevelt Ave., Arlington Hts, IL. 60005-2749 USA. Harion Chejlyk 45 Mountain Ave. Warren, N. J. 07059;

з релігійних справ у США та Канаді: Mr. V. Babanskyj, 74 Oakridge, Watchung, N.J. 07069, USA;

у Канаді: Mr. J. Stech, 80 Coe Hill Dr., Art. 414, Toronto, Ont. M6S 3C9, Canada;

у Румунії: Ritco Virgil STR. 1 Decembrie 7. Bloc 19 Sc B. Ap. 8 8885 Macin Jud. Tulcea Romania;

у Бразилії: Pedro Harletskei AL. Augusto Stellf eld, 795 80410-140 Curitiba, PR BRASIL;

у Австралії: Mr. I. Holovasky 19 Fletcher St., Toowoomba, Q., 4350 Australia

у Ізраїлі: Svitlana Glaz, Arie Rubin, 18/1, Lod, Israel;

у Польщі: Jurii Hawryluk, skr. poczt. 55, 17-100 Bielski Podlaski, Polska.

Журнал надходить до секретаріату Президента України.

Редакція не відповідає за думки і факти, викладені авторами на сторінках щомісячника. Листується з читачами лише через журнал. Редакція сплачує гонорари тільки за матеріали, які замовлені авторам.

Редакція залишає за собою право скорочувати матеріали без згоди авторів.

**Адреса: “Бористен”, абонентна скринька 791
49008, Дніпропетровськ, Україна.
Телефон 8-050-340-28-27.**

Серія ДП, реєстр, номер 779. Рік видання вісімнадцятий.

ЗАСНОВНИК:

Дніпропетровська міська громадська організація
“Товариство шанувальників журналу “Бористен”

ВИДАВЦІ:

Дніпропетровська міська громадська організація
“Товариство шанувальників журналу “Бористен”,
Національний гірничий університет, Дніпропетровський
національний університет ім. Олеся Гончара.

Постановою президії ВАР України від 9-го квітня 2008 року за номером № 1-05/4 журнал внесено до переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт з історії, філології, політичних наук, мистецтвознавства та культурології.

E-mail: borysten@a-teleport.com

Наша вебсторінка: www.borysten.narod.ru.

Номер рекомендовано до друку вченою радою НГУ України.

Підписано до друку 31.08.2009 р. Формат 60/84/8, друк офсетний.

Умов. друк. арк. 2,79.

Зам. № ?????? Тир. 1500.

ТОВ “Перша міська друкарня”.

Адреса: вул. Степового фронту, 11-а, 51400,
м. Павлоград Дніпропетровської обл., Україна.

**УКРАЇНО,
ти - моя
молитва...**

Василь СИМОНЕНКО

Євген МАЛАНЮК

ШЕВЧЕНКО

**Не поет — бо це ж до болю мало,
Не трибун — бо це лиш рупор мас,
І вже менш за все — “Кобзар Тарас” —
Він, ким зайнялось і запалало.**

**Скорше - бунт буйних майбутніх рас,
Полум'я, на котрім тьма розтала,
Вибух крові, що зарокотала
Карою за довгу ніч образ.**

**Лютий зір прозрілого раба, сонта, що
синів свяченим ріже, —
У досвітніх загравах — степа
З дужим хрустом випростали крижі.**

**А ось поруч — усміх, ласка, мати
І садок вишневий коло хати.**

Іван ГНАТЮК

ЛЮБІТЬ ЇЇ

**Любїть її — не вірте суєсловам,
У лютий час запроданства любїть,
Не здавайте болю їй ні словом,
Нї помислом, що ранить мимохїть.**

**Назло усім: і лживим патріотам,
І ворогам — любїть її святу,
Любїть, як матір, кинуту під плотом,
Чи віддану на поглум сироту.**

**Сам Бог велїв любити Україну —
Нещасний край манкуртів і заброд, —
Любїть її не ідолопоклонно,
А як життя, як долю. Як народ!**

**Хай оскверняють ниці фарисїї
Її ім'я і пам'ять лихолїть, —
Любїть до смерті й, гинучи за неї,
Своєю кров'ю — волю освятїть!**

Василь ПЕРЕТЯТЬКО

ІМ'Я ТІЙ - УКРАЇНА

**Україна в зернині,
І хлібині,
І колосі,
І співучому
голосі,
У червоній каліні.
Україно, хто
замолить гріхи,
Хто тебе гвалтував
Хто тіло і душу
продав ворогам
Хто рубав нам голову
до плеч
Тепер у кого меч?
Боже, Україні**

**дай силу
Зітри ворогів,
Бо не сохнуть
на сонці,
Боже, тебе я молю,
Пошли усім
благодать,
Підними нову рать
Треба сіять,
треба орять.
Боже, тебе я молю,
Ти чуєш молитву мою.
Боже, є в тебе
Ім'я їй Україна
її я люблю.**